HOOP! 152

GLASILO LOVAČKOG SAVEZA HERCEG BOSNE I KINOLOŠKOG SAVEZA HERCEG-BOSNE • SIJEČANJ - VELJAČA 2026. • GOD. XXIX.

PROLJEĆE U LOVIŠTU

Vrijeme odluka koje određuju cijelu godinu 13

LOV NA ŠLJUKU

Kraljica preleta i izazov svakog lovca 17

SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA SAVEZA

Otvorena važna pitanja za budućnost Saveza 5

BALISTIKA

Olovno streljivo u EU-u – odluke i posljedice 61

Povodom nadolazećeg blagdana Uskrsa upućujemo vam iskrene čestitke.
Neka vam uskrsni dani donesu mir, radost i zajedništvo te mnogo lijepih trenutaka u prirodi.

Lovački savez Herceg Bosne

HOOP!

NAKLADNIK
Lovački savez Herceg Bosne

ZA NAKLADNIKA
Dragan Guberac

GLAVNI UREDNIK
Dragan Naletilić

IZVRŠNI UREDNIK
Ivica Lučić

UREDNIŠTVO
Mladen Bešlić, Vlado Bošnjak, Mate Buntić, Ivica Drmić, Ivica Lučić, Tomislav Mihaljević, Dragan Naletilić, Vlado Soldo

LEKTOR I KOREKTOR
Dragan Naletilić

TAJNIK UREDNIŠTVA
Vlado Bošnjak

PRIPREMA ZA TISAK
TIPOART, Široki Brijeg

TISAK
SUTON PRINT, Široki Brijeg

FOTOGRAFIJA
Shutterstock, autori i arhiva Saveza

ADRESA UREDNIŠTVA
Poslovni centar "Sivrić"
Kneza Branimira 12, 88000 Mostar

TEL.
00 387 36 318 477

FAKS
00 387 36 318 478

E-MAIL
lshb@lshb.ba

WEB
www.lshb.ba

GODIŠNJA PRETPLATA
BiH 25 KM, inozemstvo 45 KM.
Plaćanjem članarine u svojoj udruzi, članici Lovačkog saveza Herceg Bosne, automatski se postaje pretplatnikom na list.

ŽIRORAČUN (KM)
3382202200225742 Unicredit banka

DEVIZNI RAČUN
SWIFT UNCRBA22
IBAN BA393380604806373225
Poziv na broj 25020240101

CIJENA OGLASNOG PROSTORA
1/1 stranice – 400 KM; 1/2 stranice – 200 KM;
1/3 stranice – 150 KM; 1/4 stranice – 100 KM;
1/8 stranice – 50 KM;
1/1 unutarnja stranica korica – 500 KM;
1/1 zadnja stranica korica – 600 KM.

Uredništvo ne mora biti suglasno sa stavovima autora tekstova.

ISSN 1840-0647

Lovac starog kova

PIŠE **VJEKOSLAV MARKOTA**

Postoje ljudi koji ne ostavljaju trag bukom, nego držanjem. Postoje lovci koje ne pamtimo po broju odstrela, nego po načinu na koji su hodali šumom. Takvi su lovci pripadali vremenu kada se znalo gdje je granica – i u lovu i u životu.

Lovac starog kova nije bio prepoznatljiv po opremi, nego po stavu. Nije mu trebala pozornica. Nije tražio potvrdu u tuđem pogledu. Njegova potvrda bila je unutarnja – znati da je učinio ispravno, čak i onda kada nitko nije gledao.

Danas često govorimo o tradiciji. No tradicija nije nošnja ni običaj. Tradicija je mjera.

Nekada se u lov išlo s tišinom. Ne samo vanjskom, nego i unutarnjom. Hodalo se polako, slušalo pažljivo, gledalo budno. Lov je bio susret, a ne potraga za rezultatom.

Danas se često ide s galamom. Brže se hoda, brže se puca, brže se objavljuje ulov. Nekada se iz lova vraćalo s mislima. Danas se često vraća s fotografijama, ali bez pitanja.

Lov starog vremena nije bio dokazivanje. Bio je škola karaktera. Učio je strpljenju, suzdržanosti i prihvaćanju da se ne puca uvijek, čak i kada se može. Naučiti ne povući okidač bilo je jednako važno kao i znati pucati.

Lovac bez mjere nije bio dobar lovac – bio je opasnost.

Lovačka uniforma nekada nije bila odijelo, nego zavjet. Nosila se s poštovanjem jer je predstavljala odgovornost prema sebi, drugima i prirodi. Nije bila luksuzna, ali je imala značenje.

Danas se često nosi kao kostim. Nekada se nosila kao obveza.

Stariji lovci nisu držali predavanja. Nisu pisali priručnike. Učili su primjerom. Jednim pogledom znalo se je li nešto u redu ili nije.

Učili su da lov nije igra, nego odnos. Odnos prema divljači, prema kolegama, prema prostoru u koji ulaziš. Učili su da je puška alat koji ne prašta lakomislenost i da poštovanje nije slabost, nego snaga.

Takvi su lovci postojali u svakom kraju.

Ako želimo sačuvati lov, moramo sačuvati mjeru. Tehnika će se mijenjati, oprema će napredovati, propisi će se prilagođavati. No vrijednosti se ne mijenjaju same od sebe.

Ne trebamo više opreme da bismo bili bolji lovci. Trebamo više stava.

Lov nije natjecanje. Nije pozornica. Nije dokazivanje. Lov je odgovornost – prema prirodi, društvu i samome sebi.

Lovac starog kova nije bio savršen. Bio je svjestan.

A to je razlika koja se ne može kupiti, nego samo odgojiti.

IZ SADRŽAJA

SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA SAVEZA **5**
Otvorena važna pitanja za budućnost Saveza

RAD I DJELOVANJE SAVEZA U 2025. GODINI **9**
Godina rasta, obveza i otvorenih pitanja

PROLJEĆE U LOVIŠTU **13**
Vrijeme odluka koje određuju cijelu godinu

LOV NA ŠLJUKU **17**
Kraljica preleta i izazov svakog lovca

PRIRODNA BAŠTINA HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE **20**
Gluhanova pjesma koja prkosi snijegu i tišini planina

KLIMATSKE PROMJENE I SUVREMENI LOV **50**
Priroda mijenja pravila igre

BALISTIKA **60**
Olovno streljivo u EU-u – odluke i posljedice

ODGOVORNO VLASNIŠTVO OD PRVOG DANA **65**
Priprema za preuzimanje šteneta

STAZAMA PROŠLOSTI
Lovačkog saveza Herceg Bosne

Iz dokumenata i sjećanja o nastanku i razvoju Saveza

PRIPREMIO **VLADO BOŠNJAK**

Prvi broj *Hoopa!*, glasila Lovačkog saveza Herceg Bosne, promoviran je 4. srpnja 1998. u Franjevačkoj galeriji na Širokom Brijegu. Bio je to prvi tiskani trag razdoblja u kojem se oblikovala institucionalna struktura i smjer djelovanja Saveza.
Razdoblje od utemeljenja Saveza 1992. godine do izlaska prvoga broja *Hoopa!* obilježili su brojni događaji, odluke i izazovi koji su, u složenim ratnim okolnostima, ostali nezabilježeni ili poznati tek užem krugu sudionika. Upravo su ti prvi koraci postavili temelje današnjem djelovanju Saveza.
Držimo da je vrijeme da se ti događaji predstave široj, osobito lovačkoj javnosti – kao svjedočanstvo o ustrajnosti i viziji ljudi koji su gradili Savez.
Tijekom ove godine, u pet nastavaka, objavit ćemo dio do sada neobjavljenih i nedovoljno poznatih događanja iz povijesti Lovačkog saveza Herceg Bosne.

Busovača 1994. – važan korak prema zajedništvu

Na utemeljiteljskoj Skupštini Lovačkog saveza Herceg Bosne, održanoj 20. listopada 1992. u Širokom Brijegu, izabrana su radna tijela Saveza. Na Skupštini su sudjelovali predstavnici lovačkih udruga iz Hercegovine i Livna jer zbog ratnih okolnosti nije bilo moguće uspostaviti kontakt niti osigurati dolazak predstavnika lovačkih udruga, ponajprije iz Središnje Bosne.
Iako nisu bili nazočni, u Upravni odbor Saveza izabrani su i predstavnici lovačkih udruga iz Travnika, Jajca i Busovače, a u Nadzorni odbor predstavnici iz Viteza i Kiseljaka. Time je već na samome početku jasno izražena namjera da Savez okuplja lovačke udruge sa svih prostora na kojima su djelovale, unatoč otežanim komunikacijskim i sigurnosnim uvjetima.
Tijekom 1993. i 1994. godine postupno su se počeli uspostavljati kontakti s lovačkim udrugama iz tih krajeva. U listopadu 1994. godine izaslanstvo Lovačkog saveza, u sastavu Marinko Hrkać, fra Petar Krasić i Vlado Soldo, uspjelo je pronaći način da otputuje u Središnju Bosnu, točnije u Busovaču, gdje je održan sastanak s predstavnicima tamošnjih lovačkih udruga. U nastavku donosimo preslik rukopisnog dopisa Florijana Glavočevića iz Busovače, sačuvanog u arhivi Lovačkog saveza Herceg Bosne, kao i njegov sadržaj u prijepisu s manjim jezičnim i stilskim prilagodbama radi lakšeg čitanja, uz nekoliko fotografija sa sastanka.

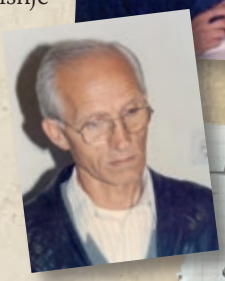

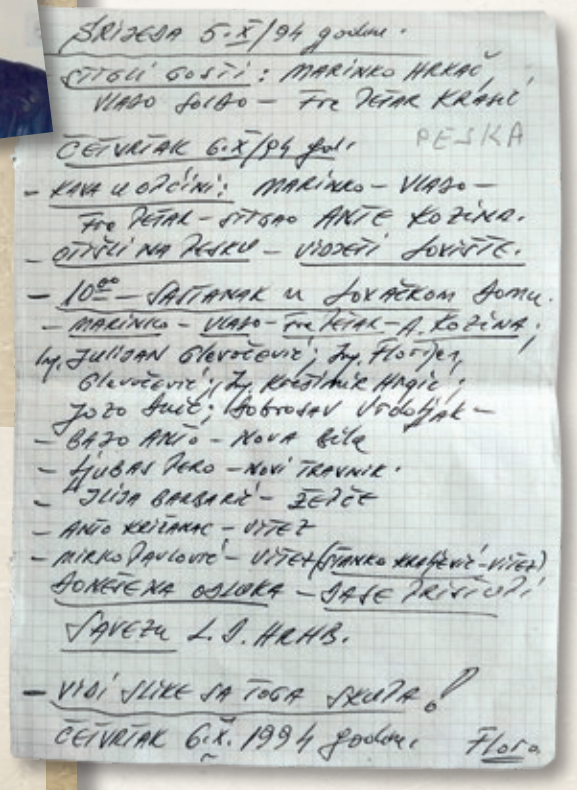
SRIJEDA 5.X/94 godine.
STIGLI GOSTI: MARINKO HRKAĆ
VLADO SOLDO – Fra PETAR KRASIĆ
ČETVRTAK 6.X/94 god. PESKA
– KAVA U OPĆINI: MARINKO – VLADO –
Fra PETAR – STIGAO ANTE KOZINA.
– OTIĆI NA PESKU – VIDJETI LOVIŠTE.
– 10ᵒᵒ – SASTANAK U LOVAČKOM DOMU.
– MARINKO – VLADO – Fra PETAR – A. KOZINA.
Ing. JULIJAN GLAVOČEVIĆ; Ing. FLORIJAN
GLAVOČEVIĆ; Ing. KREŠIMIR HRGIĆ;
JOZO DUIĆ; DOBROSAV VRDOLJAK –
– BAJO ANTO – NOVA BILA
– LJUBAS PERO – NOVI TRAVNIK.
– ILIJA BARBARIĆ – ŽEPČE
– ANTO KRIŽANAC – VITEZ
– MIRKO PAVLOVIĆ – VITEZ (STANKO KRALJEVIĆ – VITEZ)
DONESENA ODLUKA – DA SE PRISTUPI
SAVEZU L.S. HRHB.
– VIDI SLIKE SA TOGA SASTANKA!
ČETVRTAK 6.X.1994 godine. Flora.

Srijeda 5. X. 1994. godine. Stigli gosti iz Saveza: Marinko Hrkać, Vlado Soldo i fra Petar Krasić.
Četvrtak 6. X. 1994. godine: Jutarnja kava s gostima u općini. Stigao i Anto Kozina. Nakon kave odlazak na Pesku – vidjeti lovište.
U 10 sati sastanak u Lovačkom domu u Busovači. Nazočni: Marinko Hrkać, Vlado Soldo, fra Petar Krasić, Anto Kozina, ing. Julijan Glavočević, ing. Florijan Glavočević, ing. Krešimir Hrgić, Jozo Duić, Dobroslav Vrdoljak, Anto Bajo iz Nove Bile, Pero Ljubas iz Novog Travnika, Ilija Barbarić iz Žepča te Anto Križanac, Mirko Pavlović i Stanko Kraljević iz Viteza.
Donesena odluka da se pristupi LS HR HB.

SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA LOVAČKOG SAVEZA HERCEG BOSNE

Otvorena važna pitanja za budućnost Saveza

Na sjednici održanoj u Odžaku raspravljalo se o financijskom stanju, mogućem povećanju članskog doprinosa, reorganizaciji stručne službe te razvojnim projektima koji će umnogome odrediti budućnost Saveza

PIŠE **IVICA LUČIĆ**

Kraj stare ili početak nove godine, već po tradiciji, vrijeme je kada se težište aktivnosti Lovačkog saveza Herceg Bosne iz Hercegovine seli u Posavinu. Tako je bilo i ove godine, 16. i 17. siječnja u Odžaku, gdje se okupila hercegbosanska i hrvatska lovačka elita.

Povod okupljanju bila je sjednica Upravnog odbora Lovačkog saveza Herceg Bosne te od ranije dogovoreni zajednički lov na fazana za čelnike dvaju lovačkih saveza – Hrvatskog lovačkog saveza i Lovačkog saveza Herceg Bosne – kao i njihove suradnike i goste.

Predsjednici lovačkih saveza Mato Čičak i Dragan Guberac

Nakon okupljanja u restoranu „Ana“ u Svilaju i riječi dobrodošlice domaćina iz Odžaka, redovitu i prvu ovogodišnju sjednicu Upravnog odbora otvorio je predsjednik Saveza Dragan Guberac. Na sjednici su razmatrana pitanja vezana uz rad i aktivnosti Saveza i županijskih vijeća za lovstvo u razdoblju između dviju sjednica Upravnog odbora, zatim organizacija skupnog lova na fazana u lovištu Lovačkog društva „Fazan“ Odžak te potpisivanje ugovora o sufinanciranju aktivnosti i projekata lovstva u Posavskoj i Hercegovačko-neretvanskoj županiji.

FINANCIJSKA PITANJA I ORGANIZACIJSKE PROMJENE

Na dnevnom redu našla su se i pitanja provedbe izobrazbe za lovnike i ocjenjivače trofeja za potrebe članica Saveza u 2026. godini, kao i razmatranje mogućnosti povećanja članskog doprinosa članica te trenutačno financijsko stanje, uključujući uplate i dugovanja Savezu.

Nakon prihvaćanja dnevnoga reda uslijedila su izvješća o radu i aktivnostima Saveza i županijskih vijeća za lovstvo. Izvješće o radu Saveza podnio je tajnik Ivica Lučić, a izvješća o radu županijskih vijeća iznijeli su njihovi predsjednici ili predstavnici nazočni sjednici. Predsjednik Guberac potom je sudionike detaljno upoznao s organizacijom i provedbom sutrašnjega zajedničkog lova.

U vezi s potpisivanjem ugovora o sufinanciranju aktivnosti i projekata lovstva, nakon pojašnjenja da je riječ o sredstvima potpore radu i aktivnostima Saveza, Upravni odbor odobrio je predsjedniku potpisivanje ugovora.

U nastavku sjednice raspravljalo se o financijskom stanju, naplati članskog doprinosa i dugovanjima članica za 2025. godinu. Nakon duljeg razdoblja ponovno je otvoreno i pitanje mogućeg povećanja članskog doprinosa, no konkretna odluka nije donesena te je rasprava odgođena za neku od idućih sjednica.

REORGANIZACIJA I RAZVOJNI SMJER SAVEZA

Otvoreno je i tematsko pitanje kadrovske strukture i statusa djelatnika stručne službe Saveza, uz istaknutu potrebu reorganizacije, modernizacije, informatizacije i pomlađivanja službe. O tim su pitanjima članovi Upravnog odbora

U dobrom raspoloženju: Ilija Vrljić. Stojan Musa, Ivica Lučić, Mladen Čuturić i Anton Barać

Dragan Guberac,
predsjednik Saveza

Prekretnica ili ne u radu Saveza?

– Na ovom sastanku Upravnog odbora iznio sam svoja promišljanja o potrebi temeljitije reorganizacije rada Lovačkog saveza Herceg Bosne. Nakon pažljivog praćenja djelovanja Saveza, rada njegovih djelatnika te uočenih poteškoća i izazova s kojima se suočavaju članice Saveza, Upravnom odboru predstavio sam prijedloge usmjerene na unapređenje budućega rada i učinkovitije funkcioniranje Saveza.
U međuvremenu sam poduzeo i određene konkretne korake u rješavanju pitanja trajnog smještaja Saveza, što smatram jednim od važnijih preduvjeta za stabilan i sustavan rad.
Na sljedećem sastanku, koji bi se trebao održati u što skorijem roku, a na kojemu ću inzistirati na nazočnosti svih članova Upravnog odbora, očekujem jasnu potporu u donošenju predloženih odluka i njihovu upućivanju Skupštini na razmatranje. Uvjeren sam da će predložene mjere pridonijeti zakonitijem, transparentnijem i organizacijski uređenijem radu Saveza.
O svemu ću, dakako, moći govoriti opširnije nakon novog sastanka Upravnog odbora, koji će se uskoro održati.

iskazali suglasnost, a buduće odluke u vezi s reorganizacijom i financijskim modelom rada Saveza umnogome će odrediti njegov daljnji razvoj.
O svim točkama dnevnog reda doneseni su odgovarajući zaključci i odluke. Nakon radnog dijela sjednice uslijedila je zajednička večera i druženje sudionika sutrašnjega lova.
Uz članove Upravnog odbora Saveza, na čelu s predsjednikom Gubercom, večeri su nazočili i članovi Izvršnog odbora Hrvatskog lovačkog saveza predvođeni predsjednikom Matom Čičkom, lovački prijatelji i gosti iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine te predstavnici općinskih i županijskih vlasti Posavske županije, među kojima i ministri Mato Brkić i Mijo Stanić.
U ugodnom i prijateljskom ozračju, uz lovačke priče i šale, domaće posavske specijalitete, birana pića i opuštajuću glazbu, razmijenjene su zdravice, prigodni govori i darovi. Predsjednik Guberac svim je gostima uručio prigodne poklon-vrećice Saveza, a predsjednici Čičak i Guberac simbolično su potvrdili nastavak dobre suradnje. Na kraju druženja, uz duhovitu opasku kako je „vrijeme za fajront kada mikrofon krene iz ruke u ruku“, domaćin je podsjetio nazočne da je vrijeme za počinak kako bi ujutro bili spremni za lov.

Dragan Guberac s predsjednikom Čičkom i članovima Izvršnog odbora HLS-a Brankom Bertelovićem i Blaženkom Bajićem

ISPRIKA

U prošlom, 151. broju glasila *Hoop!* objavljen je članak „Čime su lovili naši stari – Legendarne sačmarice“ autora Mladena Bešlića.
U opisu nekoliko modela lovačkih pušaka, među ostalima spomenuta je i legendarna ruska lovačka sačmarica TOZ-63.
Većina podataka o navedenom modelu preuzeta je s Facebook stranice *Agroforestry Hunt*, autora Ivice Žalca, kojega smo omaškom propustili navesti kao izvor u objavljenom tekstu.
Ovim putem upućujemo mu iskrenu ispriku, uz želju za nastavkom daljnje suradnje.

Uredništvo

PLAN IZLAŽENJA HOOPA! U 2026. GODINI

Hoop! br.	Razdoblje	Datum tiskanja	Dostava tekstova u uredništvo do	Dostava popisa primatelja Hoopa! do
152	Siječanj – veljača	9. 3. 2026.	25. 2. 2026.	5. 3. 2026.
153	Ožujak – svibanj	8. 6. 2026.	28. 5. 2026.	4. 6. 2026.
154	Lipanj – kolovoz	21. 8. 2026.	10. 8. 2026.	18. 8. 2026.
155	Rujan – listopad	23. 10. 2026.	11. 10. 2026.	21. 10. 2026.
156	Studeni – prosinac	17. 12. 2026.	7. 12. 2026.	16. 12. 2026.

Napomena: iznimno, iz opravdanih razloga, tekst se može poslati u uredništvo najkasnije tri dana prije datuma tiskanja. Tekstove i fotografije slati na e-mail: tipoart@live.com

Na zbornom mjestu pred početak lova

SKUPNI LOV FAZANA U ODŽAKU

Tamo gdje „mrtvi“ fazani još uvijek lete

U prohladnom siječanjskom ozračju posavske ravnice lovci iz različitih krajeva okupili su se u Odžaku na skupnom lovu, potvrđujući tradiciju, zajedništvo i lovačku etiku kroz dobro organiziran i sadržajan dan u lovištu Mera

PIŠE **IVICA LUČIĆ**

Tog prohladnog siječanjskog jutra u restoranu „Ana“ u Svilaju, gdje je bilo zakazano prvo okupljanje, dupla kava bez šećera bila je najtraženije piće među sudionicima lova. Pomalo bunovni i buntovni zbog premalo noćašnjega sna, mrmljali su nešto sebi u bradu te doskočicama i međusobnim podbadanjima „evocirali“ sjećanja na prethodnu večer. Nakon preventivne jutarnje okrjepe, duga kolona vozila, većinom lovačkih terenaca, na čelu s domaćinom Draganom Gubercom, zaputila se prema sljedećemu odredištu – lovačkoj kući Potočani.

Motorizirana lovačka „karavana“ poput zmije vijugala je uskim, krivudavim putovima kroz tek probuđena odžačka sela. Znatiželjno smo promatrali šarolik posavski krajolik, rijetke prolaznike i mještane koji su nas pomalo začuđeno i s nevjericom promatrali, kao da se pitaju: tko su sada ovi? Ispred lovačke kuće Potočani dočekao nas je susretljiv i vrstan domaćin Drago Matić, predsjednik LD-a „Fazan“ Odžak, sa svojom vrijednom ekipom lovaca. Pripremili su izvrstan lovački doručak i tijekom cijeloga dana bili nam na raspolaganju.

LOVAČKA KARAVANA PREMA MERI

Lovci, njih šezdesetak iz Hrvatske, Republike Srpske, Hercegovine, Središnje Bosne i Posavine, u dobrom su raspoloženju i s osmijehom na licu pozdravljali jedni druge, radujući se susretu i ponovnom viđenju. Okupljeni oko stolova prepunih domaćih delicija, uz tople napitke i pokoju rakijicu, podizali su raspoloženje, dok su uznemireni ptičari, predosjećajući skori početak lova, dodatno pojačavali lovački adrenalin.

Uskoro je Dragan Guberac, uz blago negodovanje onih koji su se još rado zadržavali uz jutarnje zalogaje, pozvao lovce na zbor. U maniri iskusna lovnika upoznao je sve sudionike s organizacijom, planom

Dolazak lovaca pred lovačku kuću u Potočarima

Na traktorskoj prikolici do Mere

> **Znatiželjno smo promatrali šarolik posavski krajolik, rijetke prolaznike i mještane koji su nas pomalo začuđeno i s nevjericom promatrali, kao da se pitaju: tko su sada ovi?**

i tijekom lova, vremenskom dinamikom te sigurnosnim mjerama. Posebno je istaknuo vrste divljači koje se love – fazana, šljuku, zeca i dlakave predatore – kao i dopušteno oružje i streljivo, broj planiranih prigona, raspored lovaca po skupinama i način kretanja. Na kraju je svima poželio ugodan i siguran lov te dobru kob!

Ubrzo su zabrujali robusni traktori s prikolicama „podstavljenima“ balama sijena radi ugodnije vožnje makadamom do rajona Mera, nadaleko poznatoga lovišta na čijim je terenima bio planiran današnji lov. Po dolasku uslijedile su posljednje kratke upute grupovođa lovcima i pogoničima s ptičarima, a potom i razmještaj na štandove.

Raskvašene posavske oranice, natopljene vodom od netom okopnjeloga snijega, otežavale su kretanje, no teško blato nakupljeno na čizmama nije bilo zapreka da lovci zauzmu svoja mjesta prije početka prigona.

PRVI PUCNJI NAD RAVNICOM

U napetoj jutarnjoj tišini, prepunoj iščekivanja, uz poneki glas pogoniča, najprije su se začuli krikovi uznemirenih fazana, a potom su prvi pucnji probudili usnulu posavsku ravnicu. Bio je to prvi od četiri planirana prigona i svojevrsno lovačko „vatreno krštenje“, u kojem je, ruku na srce i na radost fazana, bilo više promašaja nego pogodaka. Lovci su to nevješto pravdali umorom od neprospavane noći i poznatom šaljivom dosjetkom: „Ovi su fazani mrtvi, a lete.“

Nakon prvoga uslijedili su drugi i treći prigon, u kojima su lovci „namjestili“ nišane i znatno uspješnije zaustavljali fazane u letu.

Nagovještaj zalaska sunca, nadolazeća

Pred lovačkom kućom u Potočarima - Đuro Topić, Zrinko Svalina i Stojan Musa

hladnoća i osjećaj umora, uz spoznaju da je odstrijeljeno dovoljno divljači, naveli su zadovoljne lovce da, uz komentar „Dosta za danas“, odustanu od planiranoga četvrtog prigona. Slijedio je povratak traktorima na jutrošnje zborno mjesto kod lovačke kuće Potočani, gdje je uslijedila brza razmjena dojmova i događaja iz netom završenoga lova. Potom se ponovno stalo u zbor kako bi se, sa šeširima na prsima i izrazom zahvalnosti, odala počast odstrijeljenoj divljači – fazanima, šljukama i zečevima.

Sljedeće, ujedno i posljednje odredište bila je lovačka kuća u Zoricama, gdje su vrijedni domaćini priredili toplu okrjepu i zajednički ručak s obiljem raznovrsne i ukusne hrane za svačije nepce.

Uz zdravice, darove, prijateljski stisak ruke te čestitke i zahvalnost domaćinima na vrhunskoj organizaciji i gostoljubivosti, s posljednjim zrakama zalazećega sunca nad posavskom ravnicom zaputili smo se svojim odredištima, ispunjeni lovačkim zadovoljstvom i potajnom nadom u što skoriji ponovni susret.

Pozdrav odstrijeljenoj divljači - Dragan Guberac pred zborom lovaca

RAD I DJELOVANJE SAVEZA U 2025. GODINI

Godina rasta, obveza i otvorenih pitanja

Članstvo, stručni ispiti, dokumentacija, odličja i izdavačka djelatnost u brojkama i pokazateljima

PIŠE **VLADO BOŠNJAK**

Godina 2025. za Lovački savez Herceg Bosne bila je obilježena redovitim planiranim aktivnostima, ali i obvezama proizašlima iz novih zakonskih odredbi, tehničkih promjena i organizacijskih prilagodbi unutar članica Saveza. U nastavku donosimo najvažnije statističke pokazatelje rada Saveza, uz usporedbe s prethodnim godinama ondje gdje je to moguće i svrsishodno.

U 2025. godini Savezu se pridružilo sedam novih članica, pa ih sada ukupno ima 55. Nove članice registrirane su na području Hercegbosanske županije radi sudjelovanja na natječaju za zakup lovišta koji je raspisalo nadležno županijsko ministarstvo.

Iz Hercegbosanske županije sada dolazi 21 članica, što čini 38 % ukupnog broja članica Saveza.

Od 55 članica, prijavljene članove-lovce ima njih 45.

STRUČNI ISPITI SAVEZA

Na razini Saveza u 2025. godini prijavljeno je ukupno 549 lovnih pripravnika, što je iznad desetogodišnjeg prosjeka.

Po županijama broj pripravnika bio je sljedeći:

- Županija Središnja Bosna – 148
- Zapadnohercegovačka – 134
- Hercegbosanska – 117
- Hercegovačko-neretvanska – 110
- Posavska – 37
- Zeničko-dobojska – 3

Po lovačkim udrugama najviše pripravnika imali su:

- HUL „Kravica“ Ljubuški – 57
- LD „Pavlovica“ Novi Travnik – 35
- LD „Vepar“ Prozor-Rama – 34
- LD „Mosor“ Široki Brijeg – 32
- LD „Golub“ Čitluk – 28
- LU „Kuna“ Jajce – 28
- LD „Jarebica“ Mostar – 25

U tri članice nije bilo pripravnika: LD „Jeleč“ Žepče, LD „Jarebica kamenjarka“ Stolac i LU „Lisac“ Ravno.

Lovački ispit položilo je 487 pripravnika. Kada se pribroji 14 kandidata iz 2024. godine, u 2025. godini evidentiran je ukupno 501 novi lovac, među kojima je 12 lovkinja.

Njih 18 dobilo je Uvjerenje o položenom lovačkom ispitu temeljem članka 55. stavka 2. Zakona o lovstvu Federacije BiH, jer su tijekom školovanja položili predmet lovstvo.

Povjerenstvo za polaganje lovačkog ispita ispite je provelo na 11 lokacija. Radi racionalizacije troškova na ispite pristupaju kandidati iz više udruga, pa je prosjek po jednom ispitu bio oko 50 kandidata, što je za Povjerenstvo dodatno organizacijsko opterećenje. Posebno je izražen interes tijekom božićnih i novogodišnjih blagdana, kada ispitima mogu pristupiti pripravnici koji rade izvan mjesta prebivališta.

Detalj s polaganja ispita za ocjenjivače lovačkih trofeja

Od ukupno 13.486 lovaca koji su preko Saveza položili lovački ispit od prvog održanog 18. srpnja 1996. u Čapljini, najviše ih je iz:

- HUL „Kravica“ Ljubuški – 1.285
- LD „Mosor“ Široki Brijeg – 703
- LD „Golub“ Čitluk – 610
- HLU „Malič“ Grude – 596
- LD „Jarebica“ Mostar – 587
- LU „Cincar“ Livno – 565
- LU „Kuna“ Jajce – 519
- LU „Vran“ Tomislavgrad – 517

Na zahtjev članica u Mostaru i Livnu provedeni su ispiti za lovočuvare. U Mostaru je ispit položilo 10 kandidata, a u Livnu

24, čime su udruge dodatno osnažene u zaštiti svojih lovišta.
Dana 8. veljače 2025. u Mostaru je održano polaganje ispita za ocjenjivače lovačkih trofeja. Ispit je položilo 17 kandidata iz osam lovačkih udruga.

ISKAZNICE, DOKUMENTACIJA I ODLIČJA

U 2025. godini Savez je izdao 570 novih lovačkih iskaznica. Njih 251 zamijenio je iskaznice kojima je istekao desetogodišnji rok valjanosti.
Osamnaest lovaca zatražilo je novu iskaznicu zbog gubitka stare, a 27 ih je promijenilo lovačku udrugu.
Zatraženo je i izdano 112 uvjerenja ili diploma o položenom lovačkom ispitu zbog gubitka originalnog dokumenta. Razlog povećanog broja zahtjeva leži i u novim zakonima o oružju u pojedinim županijama, gdje policija pri podnošenju zahtjeva za nabavu oružja traži preslik važećeg dokumenta o položenom lovačkom ispitu. Brojne udruge u svojim arhivima nemaju preslike tih dokumenata, iako ih zaprimaju nakon ispita radi podjele članovima. Ubuduće bi trebalo voditi veću brigu o arhiviranju, jer dobivanje duplikata od nadležnog federalnog ministarstva može trajati mjesecima.
Od početka izdavanja iskaznica 2010. godine najviše ih je izdano u:

- HUL „Kravica“ Ljubuški – 1.305
- LD „Mosor“ Široki Brijeg – 1.056
- LD „Jarebica“ Mostar – 856
- LD „Golub“ Čitluk – 710
- LD „Galeb“ Čapljina – 672

Od lipnja 2025. iskaznice se izdaju u uredu Saveza, s novim izgledom fotografije (bez obvezne lovačke odore), i izrađuju se odmah po zaprimljenom zahtjevu.
U području dodjele lovačkih odličja ni ove godine nema većih promjena. Dodjelu uglavnom provodi isti krug udruga koje ovu aktivnost redovito planiraju i provode, a u ostalim je članicama ta praksa znatno rjeđa ili potpuno izostaje.
U 2025. godini u 13 lovačkih udruga dodijeljena su ukupno 123 lovačka odličja: 30 Odličja I. reda, 46 Odličja II. reda i 47 Odličja III. reda. To je 20 odličja manje nego 2024. godine.
Iako Savez dodjeljuje lovačka odličja već 26 godina, dio članica tu mogućnost koristi tek povremeno i simbolično, a neke je uopće ne koriste. Time se nerijetko propušta javno priznati dugogodišnji rad, trud i doprinos pojedinaca koji su svojim zalaganjem obilježili rad svojih udruga i lovstva u cjelini.

IZDAVAČKA I UREDNIČKA DJELATNOST

U 2025. godini objavljeno je pet redovitih brojeva lista „Hoop!“, s prosječno 68 stranica po broju, što po opsegu odgovara dodatnom broju prema nekadašnjem standardu od 52 stranice.
Prosječna naklada iznosila je 9.996 primjeraka, što je 376 više nego 2024. i 995 više nego prije dvije godine.
Svi lovci list „Hoop!“ primaju na kućne adrese, a izvan granica BiH šalje se 326 primjeraka po broju. Povremeno se javljaju primjedbe lovaca koji ne prime svoj primjerak. Najčešći uzrok takvih slučajeva je neučinkovita poštanska dostava. Ondje gdje su lovačke udruge pravodobno reagirale prema nadležnim poštanskim uredima, uočeno je poboljšanje u distribuciji.
Za 2025. godinu izrađen je i tvrdi uvez „Hoopa!“, 27. po redu.
U rubrici „Iz lovačkih društava“ tijekom svih pet brojeva priloge su redovito slale samo dvije udruge: LU „Sava“ Orašje i LD „Fazan“ Odžak. Jedanaest udruga objavilo je po jedan tekst u svakom broju, a iz devet članica nije pristigao nijedan prilog, unatoč višegodišnjim pozivima redakcije.
U rubrici „In memoriam“ u 2025. godini objavljeno je 85 osmrtnica, što je 20 više nego 2024. godine. U LD „Mosor“ Široki Brijeg objavljene su 23 osmrtnice (27 % ukupnog broja), a u cijeloj Hercegbosanskoj županiji, iz svih članica, objavljene su ukupno četiri osmrtnice.
S obzirom na navedeno, korisno bi bilo napraviti temeljitiju analizu ovih pokazatelja, kao i analizu kretanja članstva, osobito u pogledu lovaca koji polože lovački ispit, a već nakon godinu ili dvije više se ne pojavljuju na popisima članova lovačkih udruga. U takvim slučajevima opravdano se postavlja pitanje razloga zbog kojih su uopće pristupili polaganju lovačkog ispita.
Početkom studenoga 2025. Savez je, sukladno dugogodišnjoj praksi, članicama ponudio izradu velikog zidnog lovačkog kalendara za 2026. godinu. Nakon prikupljenih narudžbi kalendar je tiskan u nakladi od 7900 primjeraka.
Većina članica naručuje kalendar za sve svoje članove, a lovci ga plaćaju u sklopu godišnje lovačke članarine, što je i načelni dogovor na razini Saveza. Ipak, pojedine udruge naručuju tek simboličan broj primjeraka, koje potom posebno plaćaju samo zainteresirani lovci u uredima svojih udruga, a tri članice uopće nisu naručivale lovačke kalendare.
Zbog povećanja broja članica i pojačanog inspekcijskog nadzora lovnih inspektora na federalnoj i županijskoj razini, Savez je svim članicama pravodobno dostavio sve tiskanice propisane Zakonom o lovstvu. Vođenje tih obrazaca iz različitih područja lovstva zahtijeva dodatni angažman, ponajprije tajnika lovačkih udruga, jer u protivnom slijede značajne novčane kazne koje izriču inspektori.
U 2025. godini, na području izdavaštva ostvaren je jedan od najvrjednijih projekata još od objave Monografije *Dvadeset godina pod stijegom Herceg Bosne* 2012. godine. Nakon više odluka tijela Saveza, svjetlo dana konačno je ugledao lovački priručnik za polaganje lovačkog ispita *Osnove lovstva*.
Priručnik je priredio tajnik Saveza Ivica

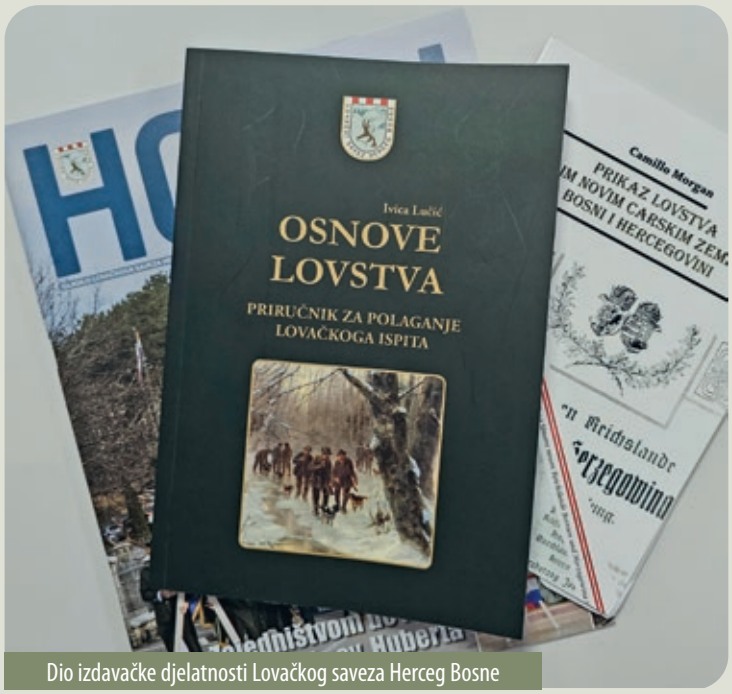

Dio izdavačke djelatnosti Lovačkog saveza Herceg Bosne

Lučić, a generacija lovnih pripravnika iz 2025. godine prva je koja je svoje znanje i vještine stjecala prema ovom izdanju. U odnosu na dosadašnji priručnik Hrvatskoga lovačkog saveza *Osnove lovstva*, koji su naši pripravnici koristili od 1996. godine, u ovom su izdanju dodatno obrađena poglavlja „Povijest lovstva u BiH“ te „Lovstvo i zakonski propisi“, što u prethodnom priručniku nije bilo zastupljeno, a od iznimne je važnosti za lovnu izobrazbu.

Na redovitom sastanku uredništva lista „Hoop!“, održanom 21. siječnja 2026. u Mostaru, razgovaralo se o koncepciji, sadržajnom usmjerenju i planu izlaženja lista u 2026. godini. Prihvaćen je plan izlaženja pet brojeva Hoopa!, koji objavljujemo kako bi lovci i vodstva lovačkih udruga na vrijeme pripremili i dostavili svoje priloge.

Posebna pozornost posvećena je kvaliteti pristiglih tekstova, a osobito fotografija. Zaključeno je da se mora voditi računa o renomeu lista te da objavljene fotografije, uz tehničku ispravnost, moraju nositi i jasnu lovnoetičku i sigurnosnu poruku. Fotografija u lovačkom glasilu nije samo ilustracija događaja, nego i odgojna poruka o odgovornom i zakonitom ponašanju u lovištu.

Uočeno je da se uz pojedine, vrlo kratke priloge – koji bi sadržajno i vizualno mogli biti popraćeni jednom ili dvjema fotografijama – često dostavlja veći broj sličnih fotografija. U takvim slučajevima odgovornost za odabir pada na urednika, koji mora procijeniti koju objaviti, a koje izostaviti, što nerijetko nije jednostavno ni bez rizika od nezadovoljstva autora.

Kao poseban problem istaknute su nepotpisane fotografije. U interesu osoba koje su na fotografiji, ali i samih čitatelja, potrebno je ispod svake fotografije jasno navesti što je na njoj prikazano, odnosno o kojem je događaju riječ.

Stoga molimo dopisnike da uz svaku dostavljenu fotografiju priložе i kratak, jasan opis. Fotografije koje pristignu bez opisa bit će objavljene u zaprimljenom obliku, bez popratnog teksta, jer uredništvo neće naknadno sastavljati, odnosno izmišljati njihov opis.

Zaključno, može se istaknuti da su u 2025. godini provedene sve planirane i redovite aktivnosti Saveza prema članicama, ključne za njihovo zakonsko funkcioniranje i redovit rad. Isto se, međutim, ne može u potpunosti reći za obrnuti odnos, osobito kada je riječ o pravodobnom ispunjavanju financijskih obveza članica Savezu. Lovac kao pojedinac, uplatom članarine, ispunjava svoju obvezu. Za ostalo odgovornost snose vodstva lovačkih udruga.

U ORGANIZACIJI HRVATSKOG LOVAČKOG SAVEZA PROVEDEN PROGRAM OSPOSOBLJAVANJA LOVNIKA

LOVNIK ključna karika u upravljanju lovištem

Program osposobljavanja lovnika u Zagrebu okupio više od stotinu polaznika, među kojima i predstavnike Lovačkog saveza Herceg Bosne

PIŠE **MATE BUNTIĆ**

Lovački savez Herceg Bosne kontinuirano vodi brigu o programima osposobljavanja te provođenju lovačkih i lovočuvarskih ispita, kao i ispita za ocjenjivače trofeja divljači. U suradnji s Agronomskim i prehrambeno-tehnološkim fakultetom Sveučilišta u Mostaru Savez je izradio i provodi i program osposobljavanja lovaca za prvi pregled odstrijeljene divljači.

Novonastale okolnosti u području lovnog zakonodavstva, osobito u Hercegbosanskoj županiji koja je 2024. godine donijela novi Zakon o lovstvu, a uskoro se očekuju i zakonske izmjene na razini Federacije te drugih županija, otvorile su potrebu za dodatnim stručnim usavršavanjem – ponajprije za osposobljavanjem lovnika. Prvi korak u tom procesu bio je educirati nekoliko članova Saveza koji će ubuduće moći provoditi program osposobljavanja zainteresiranih lovaca za obavljanje dužnosti lovnika.

Tu je priliku pružio Hrvatski lovački savez, koji je 19. i 20. veljače 2026. godine u Zagrebu, u hotelu Novotel, organi-

PROGRAM OSPOSOBLJAVANJA ZA LOVNIKA

1. Izvedbeni nastavni program osposobljavanja

Red. broj	NASTAVNO ISPITNO PODRUČJE	T	V	T+V
1.	Pravni propisi i vođenje lovne evidencije	3	5	8
2.	Lovnogospodarski i lovnotehnički objekti, prihrana i prehrana divljači	2	0	2
3.	Selekcija divljači	2	1	3
4.	Pravila lova i sigurnosne mjere u lovu	1	0	1
5.	Lovačka etika i običaji, obrada trofeja divljači	2	0	2
6.	Biosigurnosne mjere i načini prikupljanja uzoraka	1	0	1
7.	Suvremene tehnologije u lovu	1	0	1
8.	Uključivanje lovaca u mjere upravljanja vrstama – praćenje stanja ili monitoring	1	1	2
UKUPNO SATI		13	7	20

zirao i proveo program osposobljavanja nove generacije lovnika.
Programu je pristupilo više od stotinu lovaca, članova Hrvatskog lovačkog saveza, te četvorica pristupnika iz Lovačkog saveza Herceg Bosne: Zoran Lovrić, Tomislav Perić, Stojan Musa i Mate Buntić.

OSPOSOBLJAVANJE NOVE GENERACIJE LOVNIKA

Program osposobljavanja obuhvatio je ključna područja važna za obavljanje poslova lovnika: pravne propise i vođenje lovne evidencije, lovnogospodarske i lovnotehničke objekte, prihranu i prehranu divljači, selekciju divljači, pravila lova i sigurnosne mjere, lovačku etiku i običaje, obradu trofeja, biosigurnosne mjere i prikupljanje uzoraka, suvremene tehnologije u lovu te uključivanje lovaca u mjere upravljanja vrstama (monitoring).
U navedenim područjima svoja su znanja i iskustva budućim lovnicima i edukatorima budućih lovnika na zanimljiv i sadržajan način prenijeli dr. sc. Krunoslav Pintur i dr. sc. Tomislav Dumić, profesori s Veleučilišta u Karlovcu sa Studija lovstva i zaštite prirode. Istaknuli su kako je dužnost lovnika iznimno odgovorna i zahtjevna, osobito u organizaciji i provedbi lova te vođenju propisane dokumentacije. Uz predsjednika lovačke udruge ili direktora pravne osobe – korisnika lovišta – lovnik je jedna od ključnih odgovornih osoba za provedbu lovnogospodarske osnove i godišnjih planova gospodarenja. Da bi uspješno obavljao tu ulogu, nužno je da bude stručno osposobljen u svim navedenim područjima.
Uz temeljne nastavne cjeline, polaznici su sudjelovali i na predavanjima o lovu uz državnu granicu, koja je održao mr. sc. Tomislav Lukac, pomoćnik voditelja Službe za zaštitu državne granice i kompenzacijske poslove, te o Zakonu o nabavi i posjedovanju oružja građana, s posebnim osvrtom na nabavu, držanje i nošenje lovačkog oružja. To je predavanje održala Nataša Prišlin, voditeljica Odjela za poslove oružja pri Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
Tijekom osposobljavanja bilo je riječi i o opasnostima od minsko-eksplozivnih sredstava zaostalih iz Domovinskog rata te o protokolu postupanja lovaca u slučaju njihova pronalaska u lovištu.

> **Lovnik je jedna od ključnih osoba za provedbu lovnogospodarske osnove i planova gospodarenja, pa za tu dužnost mora biti stručno osposobljen**

STRUČNA ODGOVORNOST I ZAKONSKA OBVEZA

Provedbom ovoga programa, u kojem su sudjelovali i članovi Lovačkog saveza Herceg Bosne, stekli su se preduvjeti za provedbu istovjetnog programa osposobljavanja lovnika, osobito u Hercegbosanskoj županiji, koja je prije dvije godine donijela Zakon o lovstvu. Taj zakon u članku 54. izričito propisuje da korisnik lovišta mora imati lovnika osposobljenog za obavljanje tih poslova, a program osposobljavanja donosi i provodi lovački savez.

Polaznici tijekom programa osposobljavanja za buduće lovnike

PROLJEĆE U LOVIŠTU

Vrijeme odluka koje određuju cijelu godinu

Proljeće je razdoblje u kojem se preklapaju biološki procesi u populacijama divljači i ključne aktivnosti korisnika lovišta. Rezultati prebrojavanja, izrada planova, uzgojno-zaštitne mjere i radovi u lovištu tada dobivaju posebnu težinu. Odluke donesene u ovom razdoblju određuju stabilnost populacija i uspješnost gospodarenja u cijeloj idućoj lovnoj godini

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Proljeće u lovištu najavljuje početak nove lovne godine i jedno je od najosjetljivijih razdoblja u gospodarenju divljači. Tada se najvažniji biološki procesi u populacijama preklapaju s ključnim planskim i organizacijskim poslovima korisnika lovišta. Upravo zato proljeće postavlja temelje uspjeha ili neuspjeha u cijeloj idućoj lovnoj godini. Proljetno prebrojavanje, izrada i provedba planova, uzgojno-zaštitne mjere, regulacija grabežljivaca, korištenje divljači te održavanje i izgradnja objekata međusobno su povezani i čine jednu cjelinu. Propusti ili pogrešne procjene u ovoj fazi ostavljaju dugoročne posljedice koje se kasnijim zahvatima često više ne mogu u potpunosti ispraviti.

PREBROJAVANJE

Proljetno prebrojavanje divljači najvažnija je aktivnost nakon zime i temelj je planiranja za iduću lovnu godinu. Cilj je dobivanje što pouzdanijih podataka o brojnosti, strukturi i stanju populacije. Prebrojavanje je zakonska obveza i ujedno ključni element odgovornog upravljanja divljači. Odabir metode ovisi o karakteristikama lovišta i vrste divljači: veličini, terenu, vegetaciji, prometnoj povezanosti, raspoloživosti objekata i tehničkih pomagala te broju sudionika. Važno je da prebrojavanje bude ponovljivo i usporedivo, uz sustavno vođenje evidencije. Prebrojavanje sitne divljači (zec, fazan, prepelica, patke i druge vrste) u proljeće se najčešće provodi na pokusnim plohama, u pojasu, linijskim presjecima staništa (transekt),

Donošenje i postavljanje soli za divljač na solilo u lovištu

noćnim prebrojavanjem, tijekom terenskih obilazaka, na hranilištima i vodenim površinama. Kod sitne divljači bitno je kombinirati metode zbog brzih sezonskih oscilacija brojnosti.[1] Na temelju procjene brojnosti procjenjuje se i prirast, odnosno uspješnost reprodukcije.

Prebrojavanje krupne divljači (srna, divlja svinja, jelen, muflon, medvjed) ne smije se promatrati isključivo kao proljetna aktivnost. Populacije se mijenjaju tijekom godine, pa proljetno prebrojavanje treba nadopunjavati cjelogodišnjim praćenjem. Najčešće se koriste tragovi u snijegu, prebrojavanje na hranilištima i zimovalištima, transekti i fotozamke. Posebnu pozornost treba posvetiti spolnoj i dobnoj strukturi te broju mladunaca, na temelju čega se može izračunati stvarni prirast divljači.[2]

Proljetno prebrojavanje nije formalnost, nego zakonska obveza, odnosno temelj izrade godišnjeg plana gospodarenja.[3] Bez pouzdanih podataka nemoguće je odgovorno planirati odstrel, uzgojne i zaštitne mjere, prihranu i radove na objektima, odnosno racionalno gospodariti lovištem.

U praksi se često javljaju metodološke pogreške: odabir neprikladne metode, premali broj sudionika, obuhvat premale površine i uljepšavanje podataka. Takva praksa dugoročno vodi do pogrešnih odluka, narušavanja strukture populacije i ugrožavanja matičnog fonda divljači.

PLANSKI DOKUMENTI

Izrada planskih dokumenata u proljeće ključna je faza organiziranog gospodarenja. Na temelju rezultata prebrojavanja izrađuje se godišnji plan gospodarenja (GPG) i pripadajući dokumenti koji su osnova za provedbu uzgojnih i zaštitnih mjera, prihrane, lovnih aktivnosti i radova.

GPG se izrađuje na temelju lovnogospodarske osnove i zapisnika o prebrojavanju.[4] To je temeljni dokument za iduću lovnu godinu i obuhvaća procjenu stanja divljači, ciljeve i smjernice gospodarenja, plan uzgojnih i zaštitnih mjera, plan lova, prehrane i prihrane, uređenje lovišta, izgradnju i održavanje objekata, plan rada službi, financijski plan i kalendar lova.

> **Proljetno prebrojavanje nije formalnost, nego zakonska obveza, odnosno temelj izrade godišnjeg plana gospodarenja**

Svi dijelovi GPG-a moraju biti usklađeni s osnovom. Podaci o brojnom stanju ulazni su podaci za planiranje zahvata, broja i rasporeda objekata, količina hrane i financijskih sredstava. Netočni ili uljepšani podaci nužno dovode do pogrešnog planiranja i produbljivanja problema.

Dobar GPG osigurava biološku ravnotežu staništa, a u suprotnom slučaju dolazi do šteta, bilo na divljači bilo na biljkama u životnoj zajednici.[5]

Izvješće o izvršenju GPG-a izrađuje se za tekuću lovnu godinu i sadrži podatke o planiranom i izvršenom odstrelu, hvatanju i unosu divljači, uređenju lovišta, uzgojno-zaštitnim mjerama, ekonomskom poslovanju i lovnoj kronici. Svako odstupanje mora biti jasno obrazloženo. Neopravdana odstupanja mogu rezultirati pojačanim nadzorom, inspekcijama, pa i raskidom ugovora ili oduzimanjem lovišta.

Za izradu planskih dokumenata odgovorna je stručna služba, a dokumente potpisuje ovlaštena osoba ovlaštenika prava lova. Iako propisi ne propisuju rokove, odgađanje izrade i dostave može dovesti do zastoja u provedbi aktivnosti. Planski dokumenti nisu formalnost, nego obvezujući okvir gospodarenja.

ZAŠTITA I UZGOJ DIVLJAČI

Rano proljeće najosjetljivije je razdoblje lovne godine. U tom se razdoblju odvija parenje većine vrsta sitne divljači, neke vrste već podižu mladunčad, a vegetacija je još nedovoljno razvijena. Stoga aktivnosti u lovištu moraju biti ponajprije usmjerene na zaštitu divljači, osiguranje mira, prihranu, očuvanje zdravlja i stvaranje povoljnih uvjeta za opstanak i razvoj populacija.

Zaštita i mir u lovištu imaju apsolutni prioritet. Istodobno se javljaju kontradiktorni zahtjevi: potrebno je stalno prisustvo lovočuvarske službe i lovaca radi sprječavanja krivolova, ali prekomjerno kretanje ljudi može uznemirivati divljač. Osiguranje mira i dostupnost hrane smanjuju migracije i zadržavaju divljač u sigurnim dijelovima lovišta.[6]

Prihranu treba pažljivo nastaviti uz postupno smanjenje količina kako proljeće odmiče. Preuranjeni prekid prihrane može dovesti do iscrpljivanja divljači, povećanog kretanja, napuštanja mirnih područja, pojačanog pritiska na poljoprivredne površine te slabije

[1] K. Pintur, Uzgoj sitne divljači, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2010., str. 78-88.
[2] Đ. Nikolandić, D. Degmečić, Prirast kod europske srne (Capreolus capreolus l.) u šumama Baranje, 'članak', Šumarski list br. 11–12, 565-574, 2007., str. 566.
[3] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lovstvu, Službene novine Federacije BiH br. 81/14, str. 47.
[4] Pravilnik o sadržaju, načinu i nositeljima izrade, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, godišnjeg i privremenog plana gospodarenja lovištem, Službene novine Federacije BiH br. 63/06, čl. 69.
[5] Grupa autora, Velika ilustrovana enciklopedija lovstva, Građevinska knjiga, Beograd, 1987., (str. 28-29).
[6] Grupa autora, urednik P. Dragišić, Lovački priručnik, Lovačka knjiga, Zagreb, 1967. (str. 309).

reprodukcije i povećane smrtnosti mladunčadi. Lovočuvarska služba ima ključnu ulogu u procjeni trenutka prekida prihrane.
Očuvanje zdravlja divljači postiže se kvalitetnom prihranom, izlaganjem sredstava protiv parazita, pravilnim

> **Rano proljeće najosjetljivije je razdoblje lovne godine. U tom se razdoblju odvija parenje većine vrsta sitne divljači, neke vrste već podižu mladunčad, a vegetacija je još nedovoljno razvijena**

gospodarenjem tijekom lovne sezone i sanitarnim odstrelom. Tijekom obilazaka iz populacije se izlučuju bolesna i na bolest sumnjiva grla, čime se smanjuje rizik širenja bolesti.
Sprječavanje šteta važno je za odgovorno gospodarenje. Štete koje pričini divljač često ukazuju na nedostatnu prihranu ili brojnost iznad kapaciteta staništa, što je signal za korekciju planiranja i mjera. Evidentiranje šteta važno je za planiranje iduće godine.[7]

GRABEŽLJIVCI

Regulacija brojnosti grabežljivaca sastavni je dio uzgojno-zaštitnih mjera i provodi se u skladu s važećim propisima i planovima. U proljeće je posebno važna jer smanjuje štete na sitnoj divljači i mladunčadi krupne divljači. Regulacija mora biti utemeljena na stvarnom stanju populacije, procjeni utjecaja na ostale vrste i odredbama godišnjeg plana gospodarenja.
Ključnu ulogu ima lovočuvarska služba, koja provodi nadzor, evidentira prisutnost grabežljivaca i sudjeluje u provedbi odobrenih mjera. Regulacija se mora provoditi planski, selektivno i stručno, uz izbjegavanje neselektivnih postupaka.[8]
Promjene u sastavu grabežljivaca pokazuju dinamičnost fonda. Primjerice, povećana brojnost lisice dijelom je posljedica oralne vakcinacije protiv bjesnoće, a širenje čaglja mijenja odnose među vrstama. Lisica u podnošljivoj brojnosti ima sanitarnu ulogu, a čagalj je invazivna vrsta čiji utjecaj još nije u potpunosti istražen. Zbog toga je potreban oprezan pristup regulaciji, utemeljen na sustavnom praćenju stanja populacije.

OBJEKTI

Premda izgradnja i održavanje lovnotehničkih i lovnogospodarskih objekata spada u zaštitu divljači, ovdje su objekti izdvojeni u posebno poglavlje, ponajviše zbog njihova značaja. Hranilišta i promatračnice su velika pomoć u provedbi prihrane i prebrojavanja divljači, visoke čeke nezamjenjive su u lovu, a prometnice i staze omogućuju pristup lovištu i provedbu pojedinih vrsta lova.[9]
Proljeće je najpovoljnije vrijeme za pregled, održavanje, sanaciju i izgradnju lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata (LGO i LTO). Nakon zime, kada su objekti često oštećeni, u proljeće se može objektivno procijeniti njihovo stanje i planirati zahvate.
Radovi moraju biti usklađeni s planovima i potrebom očuvanja mira, osobito u zonama koncentracije divljači, razdobljima parenja i na mjestima boravka mladunčadi. Prva zadaća je sustavan pregled objekata (hranilišta, pojilišta, solila, čeka, promatračnica, skloništa, pristupnih putova) te utvrđivanje oštećenja, funkcionalnosti i sigurnosti.
Posebnu pozornost treba posvetiti sigurnosti objekata za boravak ljudi i higijeni hranilišta i pojilišta kako bi se spriječilo širenje zaraznih bolesti. Sanacija i održavanje moraju biti pravodobni i planski, uz jasno definirane nositelje aktivnosti.
Proljeće je razdoblje početka izgradnje novih objekata predviđenih planom. Izgradnja mora biti utemeljena na stvarnim potrebama lovišta, rasporedu staništa i migracijskim kretanjima divljači, uz uvažavanje održivosti i troškova održavanja.
Svi radovi moraju biti evidentirani, uz dokumentaciju o vrsti zahvata, korištenim sredstvima i vremenu izvođenja. Nadzor provode stručna osoba i lovočuvarska služba, čime se osigurava provedba u skladu s planovima i važećim propisima.

KORIŠTENJE DIVLJAČI

U lovištima u kojima je odobren odstrel medvjeda, proljeće može biti posljednja prilika za realizaciju odstrela koji nije proveden u jesen. Takav odstrel nije dodatna lovna aktivnost, nego obveza provedbe odobrenog plana, uz odgovornost korisnika i ovlaštenih službi.
Odstrel medvjeda ima višestruki značaj: omogućuje upravljanje populacijom i njezinim prostornim širenjem, smanjenje šteta i rizika te usklađivanje brojnosti s kapacitetom lovišta. U lovištima s povećanom brojnošću medvjeda raste pritisak na stanište, češći su ulasci u naseljena područja, povećavaju se štete i rizik za sigurnost ljudi. Uz biološki i sigurnosni, odstrel ima i financijski značaj: pravilnim odabirom trofejno zrelih jedinki može se ostvariti novac koji se reinvestira u uzgoj i zaštitu, uređenje lovišta i rad službi.
Provedba mora biti planska, organizirana i pod nadzorom, uz uredno vođenje evidencija i izvještavanje.
Veliki tetrijeb osjetljiva je i strogo regulirana vrsta, zbog čega se njegovo korištenje

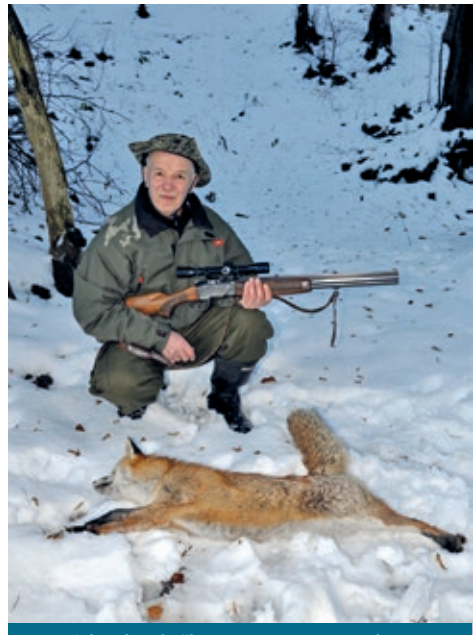

Odstrel grabežljivaca smanjuje pritisak na lovnu divljač te pridonosi njezinoj zaštiti

[7] Z. Mustapić i suradnici, ur. Z. Mustapić, Lovstvo, HLS, Zagreb, 2004., str. 304-313, 424-431.
[8] I. Čeović, Lovstvo, Lovačka knjiga, Zagreb, 1953., str. 349-362
[9] S. Darabuš,. I.Z. Jakelić, D. Kovač, Osnove lovstva, VI. izdanje, Zagreb, 2012. (str. 49, 218-234).

Iznošenje hrane treba nastaviti sve dok divljač u prirodi ponovno ne pronađe dovoljno prirodne hrane

mora temeljiti na odgovornom pristupu. Proljeće služi za realizaciju plana u okviru odobrenih kvota i rokova, uz očuvanje biološke stabilnosti populacije.

U nizinskim lovištima rano proljeće razdoblje je pripreme za lov na srnjaka. Korisnici moraju osigurati da u lovu sudjeluju isključivo lovci koji su ispunili propisane uvjete (lovačka iskaznica s markicom za tekuću lovnu godinu, posjedovanje puške risanice odgovarajućeg kalibra i uspješno završena provjera streljačkih sposobnosti).[10]

Korištenje divljači dopušteno je isključivo u okviru odobrenih planova i predstavlja mjeru upravljanja, a ne samostalnu i neograničenu lovnu aktivnost.

ODGOVORNOSTI

Odgovorno gospodarenje lovištem pretpostavlja jasno definirane uloge i odgovornosti svih sudionika. Provedba zakonskih i planskih obveza nije zadaća pojedinca, nego rezultat koordiniranog djelovanja članova lovačke udruge, stručne i lovočuvarske službe te upravljačkih tijela.

Lovac kao član udruge ima temeljnu ulogu u provedbi aktivnosti. Sudjelovanje u proljetnom prebrojavanju obveza je svih članova, osim izuzetaka predviđenih statutom i normativnim aktima. Osim prebrojavanja, lovci sudjeluju u zaštiti divljači i čuvanju lovišta kroz ophodnje i radne akcije (izgradnja i održavanje LGO-a i LTO-a, proizvodnja i distribucija hrane za prehranu i prihranu divljači, smanjenje broja grabežljivaca, pasa i mačaka skitnica u lovištu, podizanje remiza, unos divljači itd.).[11] Planove angažiranja izrađuju glavni lovnik i lovnici lovnih jedinica, vodeći računa o ravnomjernom opterećenju lovaca, o čemu se vodi uredna evidencija.

Lovočuvar je veza između plana i stvarnog stanja na terenu. Uz nadzor i sprječavanje krivolova, u lovištima u kojima su jasno definirane zadaće svih aktera lovočuvar kontinuirano prati stanje i izvješćuje odgovorne osobe. Sudjeluje u uzgojnim mjerama, prihrani, sanitarnom odstrelu, regulaciji grabežljivaca i evidentiranju promjena.

Glavni lovnik, njegovi zamjenici, pomoćnici i lovnici lovnih jedinica odgovorni su za organizaciju i provedbu aktivnosti. Planiraju i koordiniraju lovne i uzgojno-zaštitne mjere, osiguravaju usklađenost s planom i vode evidencije.

Upravni odbor odgovoran je za operativno upravljanje udrugom i provedbu odluka Skupštine. Donosi ključne odluke vezane uz planiranje, financiranje i organizaciju rada, nadzire rad službi te osigurava pravodobnu izradu i dostavu dokumenata.

> **Lovac kao član udruge ima temeljnu ulogu u provedbi aktivnosti. Sudjelovanje u proljetnom prebrojavanju obveza je svih članova, osim izuzetaka predviđenih statutom i normativnim aktima**

Skupština, kao najviše tijelo, ima stratešku i nadzornu ulogu: donosi statut i opće akte, daje suglasnost na planske dokumente i nadzire rad upravnih i izvršnih tijela.

Jasna podjela odgovornosti i dosljedna provedba obveza preduvjet su zakonitog, stručnog i održivog gospodarenja lovištem.

KLJUČNE PORUKE

Proljeće je ključna točka u godišnjem ciklusu gospodarenja lovištem: odluke i aktivnosti u tom razdoblju određuju stanje divljači i uvjete rada za cijelu iduću lovnu godinu. Neodgovorno ili površno prebrojavanje, nepravilna izrada planova ili nesustavno provođenje mjera vode do pogrešnih odstrelnih kvota, narušavanja strukture populacija, povećanja šteta i ugrožavanja biološke stabilnosti.

Takve se pogreške tijekom sezone rijetko mogu ispraviti, a mogu rezultirati i zakonskim posljedicama, gubitkom povjerenja ovlaštenih tijela te dugoročnim slabljenjem i degradacijom lovišta.

Proljeće je temeljna točka za cijelu lovnu godinu – odluke i aktivnosti u tom razdoblju određuju uspjeh ili neuspjeh gospodarenja.

Prebrojavanje je ključ – bez pouzdanih podataka o brojnosti i strukturi divljači ne mogu se planirati ni odstrel, ni prihrana, ni zaštita, ni radovi.

Planovi nisu formalnost – godišnji plan gospodarenja (GPG) obvezujući je okvir za sve aktivnosti i mora se temeljiti na realnim podacima.

Zaštita divljači je prioritet – mir, prihrana i zdravstvena skrb važniji su od lovnih aktivnosti u ranom proljeću.

Grabežljivci se reguliraju planski i selektivno – bez neselektivnog i nekontroliranog djelovanja.

Objekti moraju biti sigurni i funkcionalni – proljeće je vrijeme za pregled, sanaciju i planiranje novih objekata.

Odstrel nije lovački „bonus“ – kod medvjeda i osjetljivih vrsta odstrel je upravljačka mjera i obveza, a ne rekreacija.

Odgovornosti su jasno podijeljene – svaki sudionik ima svoju ulogu i odgovornost, a sustav funkcionira timski.

[10] Pravilnik o vremenu lova lovostajem zaštićene divljači i popis vrsta ptica i sisara koje se smatraju korisnim za poljoprivredu i šumarstvo, Službene novine Federacije BiH br. 5/08.

[11] Pravilnik o uvjetima gospodarenja lovištem, Službene novine Federacije BiH br. 63/06.

LOV NA ŠLJUKU

Kraljica preleta i izazov svakog lovca

PIŠE **TOMISLAV MIHALJEVIĆ**

Biologija, seoba i ponašanje šumske šljuke te lovne metode koje traže znanje, strpljenje i savršenu suradnju sa psom

BIOLOGIJA I SEOBA ŠUMSKE ŠLJUKE

Popuštanjem zime i hladnoće krajem veljače započinje prelet ptica selica koje se vraćaju prema sjeveru. Među njima su i šumske šljuke, u narodu poznate kao „bene“. Najintenzivniji proljetni prelet kod nas događa se početkom ožujka, uz moguća odstupanja od nekoliko dana. Šljuke ne dolaze s jakim vjetrovima, nego sele u razdobljima zatišja. Ako krajem veljače nastupi zahlađenje s obilnijim snježnim padalinama, zadržavaju se u našem priobalju do proljepšanja vremena. U jesen se kod nas zadržavaju tijekom toplijih dana, ali čim tlo smrzne i otežа im dolazak do hrane, sele u toplije krajeve. Jesenski je prelet najčešće pojedinačan – svaka ptica leti sama.

Šljuke se u jesenjem preletu dulje zadržavaju kod nas nego u proljetnom i pokreću se tek s hladnim valom sa sjevera koji ih potiskuje prema jugu. Za razliku od proljeća, u jesen se ne oglašavaju tijekom preleta.

Seoba se odvija uglavnom noću, od listopada do studenoga te od ožujka do početka svibnja, a njezino trajanje ovisi o temperaturi i mrazu. Tijekom dana miruju na skrovitim prostorima. Kod nas se rijetko gnijezde, ali su redovite u preletu diljem zemlje, a pojedine jedinke prezimljuju u priobalju.

Tijekom seobe prelijeću velike udaljenosti i izložene su nepogodama – magli, oluji, snijegu i obilnim kišama – koje ih mogu prisiliti na slijetanje na neuobičajena mjesta. Zabilježeni su slučajevi da su šljuke ulovljene u usjevima, usred livade, pa čak i u gradovima na travnjacima. Takva su ponašanja iznimna i posljedica su ekstremnih vremenskih uvjeta.

Šljuke izbjegavaju terene obrasle puzavim bršljanom i visokom travom jer im takvo raslinje otežava kretanje. Plaha su ptica šumovitih i močvarnih predjela i lako se podižu približavanjem lovca i njegova psa ptičara. Relativno su male, a ženke su nešto krupnije od mužjaka.

Osim vrlo dobra vida, šljuka ima i izrazito razvijen sluh. Najizraženija značajka njezina izgleda jest ravni kljun dug do osam centimetara. Leđa su smeđe-kestenjaste boje, trbuh pepeljasto-smeđ, s poprečnim prugama koje omogućuju izvrsnu kamuflažu u šumi. Na glavi ima tamne pruge po kojima se razlikuje od ostalih vrsta šljuka.

Parenje započinje u ožujku i travnju. Predigra se sastoji od dvaju dijelo-

va – svadbenog leta i svadbenog plesa. Svadbeni let započinje u sumrak ili ranu zoru i traje oko 15 do 20 minuta. Tijekom sezone parenja mužjaci dozivaju ženke karakterističnim „kvorkanjem“. Nakon leta mužjak, opuštenih krila i raširena repa, izvodi svadbeni ples oko ženke te uz nju ostaje sve dok ona ne snese jaja. Ženka na jajima sjedi oko tri tjedna i sama se brine o mladima.

Za biološki opstanak šljuke osobitu važnost ima stupanj uznemiravanja u razdoblju parenja i gniježđenja. Znatno manji utjecaj imaju pernati i dlakavi grabežljivci te sam lov.

Šumska šljuka ubraja se među najcjenjeniju pernatu divljač. Njezino meso smatra se pravom poslasticom u kulinarstvu, osobito u Italiji, gdje je vrlo traženo i cijenjeno.

LOV NA ŠLJUKU

Lov na šumsku šljuku zahtijeva iznimno strpljenje. Ishod i uspješnost ovise o iskustvu lovca i uvježbanosti psa uz pomoć kojega se ova divljač lovi. Šljuka je izrazito oprezna ptica i oslanja se na kamuflažu te pritajenost na tlu kako ne bi bila opažena. Kada je podignuta, glasno uzlijeće, ispušta karakterističan zvuk uzbune i u kratkom roku krivudavim letom nestaje iz vidokruga.

Šljuke odstrijeljene u lovu

Kod nas se šljuke tradicionalno love čekanjem na preletu, a znatno rjeđe potragom sa psom ptičarom, odnosno buširanjem. U obzir dolazi i prigon. U proljetnom razdoblju šljuke se love isključivo na preletu

Osjetljiva je na prvi pogodak, ali ju je bez psa gotovo nemoguće pronaći nakon obaranja. Upravo ta nepredvidivost i sposobnost kamuflaže daju lovu posebnu draž.

U našoj zemlji šljukama se više pozornosti posvećuje tijekom jesenje seobe, osobito u južnim krajevima. Prema Pravilniku o vremenu lova, lov na šumsku šljuku započinje 1. listopada i traje do 1. ožujka iduće godine.

Šljuka nije nositelj lovačkih trofeja. Od nje se može uzeti tek pokoji ukras, a najpoznatije je tzv. slikarsko pero – malo, zakržljalo krilno pero sabljastog oblika, smješteno na vanjskoj strani krila, koje lovci nose kao ukras na šeširu.

Kod nas se šljuke tradicionalno love čekanjem na preletu, a znatno rjeđe potragom sa psom ptičarom, odnosno buširanjem. U obzir dolazi i prigon. U proljetnom razdoblju šljuke se love isključivo na preletu.

Na preletu lovac zauzima položaj deset do petnaest metara od ruba šume ili mjesta preko kojega šljuka prelijeće iz šumskih površina u polje radi hranjenja. Preporučljivo je okrenuti se prema zapadu jer sunce na horizontu daje dodatnu svjetlost i olakšava uočavanje ptice. Šljuke lete razmjerno brzo, pojedinačno ili u skupini. Ako su u skupini, prva je obično ženka, a slijede je mužjaci, pa ženku valja poštedjeti, odnosno ne odstrijeliti prvu pticu u skupini.

Za suha vremena bolje ih je čekati uz vlažne šumarke, potočiće ili doline. U sumrak je teško pronaći ranjenu ili odstrijeljenu šljuku bez dobrog psa aportera.

Iskusan lovac početkom sezone usmjerava lov na padine lovišta okrenute prema sjeveroistoku, a pred kraj sezone radije će pretraživati jugozapadne dijelove terena.

U studenome i prosincu pretraga se provodi na otvorenijim prostorima s mješovitom vegetacijom i niskim raslinjem.

Oko sredine prosinca šljuke traže zaklon u velikim šumama i gustim šikarama pod visokom šumom. Kada jaki mraz stvrdne tlo, preporučuje se pretražiti rubove potoka gdje je tlo manje smrznuto i gdje je hrana dostupnija.

Lov potragom podrazumijeva pojedinačnu pretragu terena s dobro obučenim psom ptičarom. Takav lov zahtijeva dobru kondiciju, strast za sportskim lovom i, ponajprije, izvrsno istreniranog psa. Bez ptičara sa sigurnom fermom gotovo je nezamisliv.

Strastveni lovci rado biraju lov sa psom upravo zbog terena na kojem se šljuke najčešće zadržavaju – u mladim šumama s gustim podrastom, na vlažnom tlu. Ako su se ptice uspjele odmoriti nakon puta, spremne su pribjeći raznim trikovima kako bi izbjegle psa i lovca. Ne oslanjaju se samo na kamuflažu, nego, čim osjete približavanje, pribjegavaju trčanju, niskom letu ili brzom letu s naglim promjenama smjera.

Ovaj je lov fizički zahtjevan i traži veliku upornost i izdržljivost jer prazni hodovi nisu rijetkost. Uspjeh ovisi o suradnji i koordinaciji između lovca i psa. Bez psa bi, osim u slučaju iznimne sreće, bilo gotovo nemoguće odstrijeliti šljuku.

Lov na šljuku smatra se vrhuncem lovne vještine: presudni su brzi refleksi, preciznost, strpljenje u pretrazi terena i dobro obučeni psi. Šljuka koristi razne trikove kako bi pobjegla od opasnosti – zna se prikrivati nekoliko metara ispred lovca, a ako je se pritisne, odletjet će izvan dometa i izgubiti joj se trag. Pojedini primjerci reagiraju i na najmanji šum.

Svaka je šljuka jedinka za sebe i nijedna se ne ponaša na isti način. Neki lovci, vodeći računa prije svega o lovnoj etici, odstrijelit će šljuku samo ako ju je njihov pas savršeno markirao, nikada ako se podigne ispred njihovih nogu. Drugi, pak,

Pas u radu – aport odstrijeljene šljuke

> **Pas ne postaje pravi „šljukar“ ulovivši pet ili šest šljuka godišnje. Za kvalitetan rad potrebno je najmanje tri godine iskustva**

iz natjecateljskog duha nastoje postići bolji rezultat nego prethodne sezone, a pojedini će, radi vlastite reputacije, nastojati odstrijeliti što više jedinki.
Valja imati na umu da se na pernatu divljač ne puca dok je na zemlji, nego isključivo u letu, osim ako je riječ o sanitarnom odstrelu.
Lov na šljuku podrazumijeva mnogo hodanja, često kroz zarasla područja isprepletenih grana, drače i trnovitog grmlja. Odjeća mora biti vodootporna i izdržljiva. Preporučuju se vodootporne, ali paropropusne jakne i hlače jer se mnogo hoda. U planinskim područjima prikladne su čvrste vodootporne kožne čizme koje štite gležnjeve na strmim i kamenitim terenima, a na močvarnom tlu i područjima ispresijecanim potocima nezaobilazne su gumene čizme.

PAS - KLJUČ USPJEHA

Pas mora biti pouzdan pomoćnik u lovu i temeljito utreniran. Glavna odlika psa za lov na šljuku jest inteligencija. Najčešće se koriste ptičari poput njemačkog ptičara, setera ili bretona.
Uloga psa jest pronaći šljuku i podići je u lovčevu vidokrugu kako bi lovac mogao uputiti pravilan hitac na nepreglednom terenu. Nakon odstrela pas pronalazi i aportira divljač.
Potraga mora biti sustavna i kontinuirana, ali usmjerena na pronalazak šljuke, odnosno produktivna.
Pas mora biti izvrstan u markiranju, smiren te bez pritiska čekati dolazak lovca. Ne smije ga se pretjerano obuzdavati, ali mora biti u stalnoj vezi s lovcem.
Najvažniji dio dresure psa za lov na šljuke jest stjecanje iskustva. Šljuka koristi različite načine bijega – hoda nekoliko metara ispred psa i lovca, a ako je se pritisne, odletjet će izvan dometa. Neke jedinke, osobito u prosincu i siječnju, uzlijeću i na najmanji šum.
Za uspjeh su presudni psi s urođenim „šestim čulom“, koji znaju gdje tražiti i kako se pravilno postaviti. Svaka šljuka reagira drukčije – neke će odletjeti čim osjete opasnost, a druge će pokušati nadmudriti psa trčanjem.
Pas ne postaje pravi „šljukar“ ulovivši pet ili šest šljuka godišnje. Za kvalitetan rad potrebno je najmanje tri godine iskustva. Lovac koji želi imati pouzdana i iskusna psa mora s njim izlaziti u lov najmanje dva do tri puta tjedno.
Pojedini lovci koji love isključivo šljuku usmjeravaju psa samo na tu divljač, no rad na divljim prepelicama može pomoći u usavršavanju njegove discipline. Prepelica može biti jednako lukava kao i šljuka, osobito kada hoda i odbija poletjeti.
Strpljenje psa umnogome pridonosi kvaliteti njegova markiranja i odražava povjerenje koje ima u vlasnika. Kao i njegov vlasnik, pas mora biti strastven lovac, spreman suočiti se s kišom, maglom, vlažnom šikarom i trnovitim grmljem.

> **Za lov na šljuku i prepelicu koristi se streljivo promjera sačme od 1,7 do 3,5 mm, a najveća učinkovita daljina gađanja iznosi do 35 metara**

Idealan pas ne postoji, ali predan i uporan lovac može pravilnom dresurom i radom u lovištu oblikovati vrhunskog psa. Vrhunski obučeni psi za lov na šljuku dosežu cijenu od nekoliko tisuća eura.
Budući da pas tijekom lova može prijeći više kilometara, iznimno je važno koristiti kvalitetnu GPS ogrlicu radi praćenja njegova kretanja na nepreglednom terenu.

ORUŽJE I STRELJIVO

Za lov na šljuku poželjna je lagana, kraća puška, prilagođena brzom reagiranju na maloj udaljenosti. Najčešće se koristi sačmarica kalibra 12, a vrlo je upotrebljiv i kalibar 16. Kalibar 20 mogu učinkovito koristiti samo vrlo uvježbani strijelci, a manji se kalibri ne preporučuju jer nemaju dovoljno sačme za široko pokrivanje cilja.
Za lov na šljuku i prepelicu koristi se streljivo promjera sačme od 1,7 do 3,5 mm, a najveća učinkovita daljina gađanja iznosi do 35 metara. Preporučuje se punjenje mase 28 do 35 grama olovne sačme.
Poželjne su sačmarice otvorenijih čokova radi širega sačmenog posipa. Kod standardnih lovačkih sačmarica može se koristiti i streljivo s križnim umetkom radi postizanja širega raspršenja.
Za dugotrajniju pretragu terena prikladnija je lagana puška, no ona zahtijeva i lakše punjenje kako bi rukovanje bilo što jednostavnije i brže.

PRIRODNA BAŠTINA HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Gluhanova pjesma koja prkosi snijegu i tišini planina

PIŠE **ANTON BARAĆ**

Veliki tetrijeb, simbol netaknutih planinskih šuma, i danas na Dinari, Šatoru, Cincaru i drugim masivima Hercegbosanske županije u rano proljeće započinje svoj osebujni ljubavni pjev – u snijegu, mraku i tišini – podsjećajući koliko su očuvanje staništa, razumno gospodarenje i odgovoran odnos prema prirodi ključni za opstanak ove rijetke i veličanstvene vrste

Veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*) naša je najveća, a možemo reći i najljepša šumska koka. Jedna je od najvećih ptica u Europi uopće. To je vrsta kod koje je izrazito naglašen spolni dimorfizam pa se izgledom nipošto ne mogu zamijeniti koka i pijetao. Mužjak velikog tetrijeba ima specifično perje plave, zelene i crne boje, a posebno ga karakterizira rep u obliku lepeze, koji uvijek ima paran broj pera (od 18 do 24). Prepoznatljiv izgled daje mu i „bradica“ od sitnog perja, koja je osobito uočljiva i izraženija kod odraslih jedinki. Zreli mužjaci dosežu težinu od 5 do 6 kilograma.
Mužjak je upadljivih boja, osobito u razdoblju parenja, a koka je smećkaste, neuglednije boje koja služi kao mimikrija jer je nalik šumskom tlu i raslinju na kojem boravi. Ta je mimikrija za koku iznimno važna jer jaja leže na tlu, gdje na njima leži do izlijeganja pilića, a potom ih ondje čuva i odgaja dok ne steknu sposobnost letenja. Koka snese od 7 do 11 jaja, a inkubacija traje od 24 do 26 dana. Pilići postaju sposobni za kraći let već s 2 do 3 tjedna starosti, što je ključan trenutak u njihovu razvoju jer tako lakše izmiču predatorima. U dobi od 2 do 3 mjeseca poprime gotovo potpuno obilježja odraslih jedinki te trajnu boju i izgled perja.
Hrane se pretežito biljnom hranom – izbojcima, pupovima i plodovima šumskih vrsta – ali i crvima i kukcima, osobito mladi ptići tijekom ljeta. Tetrijeb nastanjuje planinske terene, pretežno iznad 1000 m nadmorske visine, u mješovitim šumama bukve i jele, ali često preferira i sastojine bijeloga i crnoga bora na višim i mirnijim položajima. Privržen je staništu te na istom području provodi veći dio života, premda ljeti, u potrazi za hranom, širi područje kretanja.

GOSPODAR PLANINSKIH ŠUMA

Ono što je najspecifičnije kod velikog tetrijeba jest njegova pjesma i način razmnožavanja. To je jedina vrsta ptice koja se lovi upravo u vrijeme parenja, na poseban način – šuljanjem i dolaskom na pjesmu dok je mužjak u ljubavnom zanosu. Pjevališta velikog tetrijeba, poznata i kao „bojine“, značajni su tereni u našim planinama koje treba očuvati od uznemiravanja i uništavanja. Tetrijebi se u proljeće vraćaju na isto pjevalište, najčešće i na isto stablo na kojem su pjevali prethodne godine.
Pjesma velikog tetrijeba nije pjev ugodan uhu poput pjeva ptica pjevica, ali je jedinstvena i toliko osebujna da je svaki lovac i ljubitelj prirode želi barem jednom čuti. Sastoji se od niza škljocanja, zatim zvuka nalik brušenju te završnog,

prodornog zvuka sličnog vadičepu. Ti se zvukovi nižu jedan za drugim, a čuti ih visoko u planini poseban je doživljaj.

PJESMA U SNIJEGU I MRAKU

Pjesma se odvija na visinama iznad 1000, pa i 1500 metara nadmorske visine, dok zima još traje, snijeg doseže i metar visine, a temperature su ispod ništice. Pjevanje započinje u mrkloj noći, prije svitanja i prije prve zrake sunca. Dok se još nijedna ptica pjevica nije oglasila, tetrijeb je već otpjevao svoj ljubavni pjev. Noći na stablu na kojem i pjeva te tijekom noći započinje sa „škljocanjem“. Koke u blizini to čuju i pred zoru se javljaju svojim glasovima. Procijene li prema pjesmi koji je mužjak najjači i najdominantniji, slijeću pod njegovo stablo.
Netom prije svitanja mužjak završava pjesmu na stablu, hodajući po grani, šepureći se i šireći repna pera kako bi izgledao što veće i impresivnije. Potom slijeće na tlo među okupljene koke i započinje parenje. I na tlu se oglašava, struže krilima po snijegu i tako dodatno okuplja ženke. Susretnu li se dva mužjaka, dolazi do borbe; slabiji napušta pjevalište, a jači ostaje. Naziv gluhan potječe iz vremena kada se vjerovalo da tijekom pjesme ništa ne čuje. To nije posve točno. Tetrijeb dobro čuje, ali tijekom faze „brušenja“ glava mu je podignuta visoko, a intenzitet vlastitog glasa umanjuje percepciju zvukova iz okoline. Upravo tada lovci prilaze pjevalištu, koristeći trenutak smanjene pozornosti. Takav lov zahtijeva iznimnu vještinu i strpljenje te ostaje u trajnom sjećanju.

U teško pristupačnim i mirnim predjelima Dinare, Šatora, Staretine, Golije, Kujače, Cincara i Raduše još uvijek se može čuti veličanstvena pjesma velikog tetrijeba

Ženka velikog tetrijeba u svom planinskom staništu

Pijetao velikog tetrijeba u proljetnom toku – jedan od najupečatljivijih prizora planinskih šuma

Nakon nekoliko dana pjesme tetrijebi se povlače u skrovitost šume i nastavljaju miran život, dok koke nesu jaja i same podižu mlade.
Danas su rijetke lokacije na kojima veliki tetrijeb još uvijek živi i pjeva. Ugrožen je zbog sječe šuma i devastacije staništa, krivolova te predatora. Love ga kune, lisice, divlje mačke, ris, vuk i orlovi, a problem predstavljaju i divlje svinje koje uništavaju jaja i piliće.
Srećom, naše planine još imaju teško pristupačne i mirne predjele koji predstavljaju oaze za ovu vrstu. U planinama širom Hercegbosanske županije još uvijek postoji znatan broj pjevališta. Na planinskim masivima Dinare te na Šatoru, Staretini, Goliji, Kujači, Cincaru i Raduši i dalje se može čuti ova veličanstvena pjesma. Brojnost tetrijeba zasad je stabilna, ali populaciju moramo očuvati, osobito jer su mnoge europske države ovu vrstu već izgubile i danas ulažu znatna sredstva u njezinu obnovu.

IZMEĐU LOVA I ZAŠTITE

Tetrijeb se u našim planinama lovi u skladu s godišnjim planovima gospodarenja i praćenjem brojnosti na pojedinim pjevalištima. Love se isključivo mužjaci u vrijeme pjesme, a koka je trajno zaštićena i lov na nju strogo je zabranjen. Veliki tetrijeb lovostajem je zaštićena divljač.
S obzirom na male kvote, razumno bi bilo razvijati oblik vođenih dolazaka na pjevališta bez odstrela, kako bi se doživjela pjesma, a vrsta dodatno zaštitila. U budućnosti će možda biti potrebno privremeno zabraniti i lov mužjaka na pojedinim staništima radi obnove populacije.
Tetrijeb se danas može loviti tek u rijetkim lovištima Bosne i Hercegovine te daleko na sjeveru Europe, primjerice u Finskoj. Ono na čemu moramo ustrajati jest zaštita staništa, kontrolirani lov i sustavno praćenje brojnosti svake zasebne populacije, jer tetrijeb obitava na teritorijalno odvojenim mikrolokacijama bez međusobnog kontakta. Važno je i regulirati brojnost predatora te šumske radove prilagoditi razdoblju parenja i odgoja mladih. Suzbijanje krivolova i stalno praćenje stanja populacije ključni su koraci za očuvanje ove rijetke i vrijedne vrste – kako bi gluhanova pjesma i dalje odzvanjala našim planinama.

ZNAČAJAN KORAK ZA LOVSTVO BIH

CITES u praksi: iz BiH prvi put legalno izvezen trofej divljači

PIŠE **ANTON BARAĆ**

Šesnaest godina nakon ratifikacije CITES konvencije, ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres službeno izvezle prvi trofej divljači iz Bosne i Hercegovine uz CITES izvozno odobrenje

U veljači 2026. realiziran je prvi izvoz trofeja odstrijeljene divljači iz Bosne i Hercegovine koji je dobio CITES izvozno odobrenje. Ovoga puta riječ je o trofeju smeđega medvjeda (*Ursus arctos*), točnije o krznu i lubanji medvjeda. Trofej je ostvario lovac iz Italije koji je sudjelovao u komercijalnom lovu medvjeda u organizaciji ŠGD-a „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres, u lovištima kojima to društvo gospodari.

Riječ je o povijesnom trenutku za ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres kao korisnika lovišta, ali i za cjelokupno lovstvo Bosne i Hercegovine, jer je prvi put u praksi provedena i implementirana CITES konvencija u području izvoza trofeja divljači.

ŠTO JE CITES?

Radi boljeg razumijevanja, valja ukratko pojasniti što je CITES i zbog čega je važan. Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES) potpisana je na međuvladinoj konferenciji u Washingtonu 3. ožujka 1973., a stupila je na snagu 1. srpnja 1975. godine. Dopunjena je 22. lipnja 1979. u Bonnu, a 1983. u Gaboroneu (Botswana) donesen je amandman na članak XXI. Konvencije.

CITES regulira i nadzire međunarodnu trgovinu ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka putem sustava izdavanja posebnih uvoznih i izvoznih dozvola te odgovarajućih potvrda. Depozitor Konvencije je Vlada Švicarske, a Tajništvo, koje djeluje pod upravom Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP), smješteno je u Ženevi. Stručnu i istraživačku potporu pruža IUCN, a nadzor i prikupljanje podataka o trgovini na globalnoj razini provodi organizacija TRAFFIC (Trade Records Analysis of Flora and Fauna Commerce – Analiza podataka o trgovini florom i faunom), koju je osnovao Svjetski fond za prirodu (WWF – World Wildlife Fund). U posljednjih godinama sve je snažnija i sustavnija suradnja CITES-a s INTERPOL-om.

CITES u BiH

Bosna i Hercegovina ratificirala je Konvenciju (Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori, br. 11/08), a ona je stupila na snagu 21. travnja 2009. godine. Radi provedbe Konvencije donesena je Odluka o uvjetima i načinu provođenja Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka u Bosni i Hercegovini (CITES) („Službeni glasnik BiH“, broj 31/18). Od 2019. Federalno ministarstvo okoliša i turizma, sukladno navedenoj odluci, podnositeljima zahtjeva izdaje suglasnosti za uvoz i izvoz vrsta koje se nalaze na dodatcima CITES-a.

Vidljivo je kako je proteklo

deset godina (2009. – 2019.) od ratifikacije do početka izdavanja suglasnosti, a potom još sedam godina do prvog realiziranog izvoza trofeja popraćenog CITES odobrenjem iz Bosne i Hercegovine.
CITES odobrenje izdaje se isključivo za vrste biljaka i životinja koje se nalaze na CITES listi, odnosno na dodatcima Konvencije. Kada je riječ o divljači u Bosni i Hercegovini, među najznačajnijim vrstama su vuk (*Canis lupus*) i smeđi medvjed (*Ursus arctos*), koje su ujedno i među najtraženijim vrstama u segmentu trofejnog lova.
ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres s ponosom ističe da je pokrenulo i uspješno završilo ovaj administrativno i stručno zahtjevan postupak.

NOVE MOGUĆNOSTI

Ovaj događa otvara vrata lovcima iz cijeloga svijeta da dođu u Bosnu i Hercegovinu, dožive ljepotu naše prirode te nakon uspješnog lova legalno izvezu svoj trofej, uz svu potrebnu dokumentaciju i u skladu s međunarodnim propisima. Time se stvaraju nove mogućnosti za ostvarenje dodatnih i značajnih prihoda u lovištima, za daljnja ulaganja i razvoj lovstva te za poticanje turizma i gospodarskog razvoja lokalnih zajednica i Hercegbosanske županije.
Lovstvo ŠGD-a „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres jasno je usmjereno prema napretku i modernizaciji, radi približavanja standardima i praksama razvijenih lovnih destinacija, a kvaliteta njihovih lovišta odavno je prepoznata i priznata na svjetskoj karti lovnoga turizma.

LU „HUNTING BORO“ GLAMOČ **ZIMSKI SKUPNI LOV U BUNARIĆU**

Pod snježnim vrhovima pali su veprovi

Šezdesetak lovaca iz Bosne, Hercegovine i Dalmacije sudjelovalo je u organiziranom lovu LU-a „Hunting Boro“ Glamoč, a zimski pogon rezultirao je odstrelom četiri vepra

U organizaciji Lovačke udruge „Hunting Boro“ Glamoč, 1. veljače u lovištu Bunarić, kojim Udruga gospodari, organiziran je skupni lov na divlju svinju.
Jutro uz pahulje snijega, dok su se u pozadini uzdizale Glamočke planine okovane bijelim pokrivačem, uz temperature ispod ništice, nagovještavalo je izvrstan lovni dan. Ugođaju su pridonijeli i brojni prijatelji lovci – njih šezdesetak – pristigli iz Cazina, Bihaća, Banje Luke, Tomislavgrada, cijele Hercegovine i Dalmacije.
Na zbornom mjestu domaćin je goste pozdravio toplim riječima dobrodošlice, posebno naglasivši važnost sigurnosti u lovu i odgovornog ponašanja pri pucanju, osobito s obzirom na razdoblje kada su ženke bremenite.
Lovnici su potom napravili raspored po skupinama i dodijelili zadatke lovcima koji su zauzimali štandove. Prema podatcima s nadzornih kamera i tragovima zabilježenima prethodne noći, u lovištu se kretalo nekoliko krda svinja. Pogoniči su čekali znak da su čeke spremne, nakon čega su sa psima krenuli u pogon.
Nije trebalo dugo da iskusni psi pronađu trag i oglase se, što je svima bio znak da akcija počinje i da je potreban dodatni oprez. Gromoglasni lavež odjekivao je planinom, a ubrzo su tišinu presjekli prvi pucnjevi.
Uskoro su pristigle i vijesti s terena – redom su javljani odstreli: prvi, drugi, treći, pa naposljetku i četvrti vepar.
Lov kao iz snova za svakog sudionika. Slijedilo je zajedničko fotografiranje, a potom, uz čašu vina i domaće delicije, razmjenjivale su se priče i dojmovi zadovoljnih lovaca.
Dobra organizacija i odgovorno gospodarenje lovištem potvrđeni su i viđenim na terenu – brojna divlja svinja, prisutnost srneće divljači te tragovi jelena svjedoče o kvaliteti staništa. Uz to, dobro uvježbani psi još su jednom pokazali svoju vrijednost, priuštivši sudionicima nezaboravnu zimsku avanturu u Bunariću kod Bore.

Domagoj Bošnjak

LD „JAREBINJAK“ RAKITNO **LOVAČKA VEČER**

Devetsto gostiju i četrdeset pušaka

Osamnaesta Lovačka večer „Jarebinjaka“ okupila je oko 900 gostiju, uz rekordnu tombolu i vrhunsku organizaciju koja je ponovno potvrdila snagu rakitske tradicije

U svadbenom salonu „Viktorija“ u Posušju 7. veljače 2026. održana je 18. Lovačka večer Lovačkog društva „Jarebinjak“ Rakitno. O rakitskim večerima do sada se redovito pisalo u superlativima, uz tvrdnju da je svaka bolja od prethodne. Isto bi se moglo reći i za ovu.

U čemu je tajna među lovcima u Hercegovini najposjećenije i najpoželjnije lovačke večeri? Društvo broji oko 120 članova i poznato je po gostoljubivosti u lovu, a lovačka večer postala je njegov zaštitni znak – ne samo u Hercegovini nego i daleko izvan nje.

I ove se godine u „Viktoriji“ okupilo oko 900 posjetitelja, premda je kapacitet dvorane u uobičajenim uvjetima oko 600 gostiju. Sve su karte rasprodane tjedan dana prije večeri. Iz pojedinih lovačkih udruga naručivale su se u paketima, i to za skupine od 30 i više osoba. Da je bilo više prostora, interesa bi bilo još, osobito dan ili dva uoči večeri – ističe tajnik „Jarebinjaka“ Marko Rezo.

Je li najavljenih 40 primjeraka lovačkog oružja na tomboli – dvadeset lovačkih pušaka i dvadeset karabina, što je svojevrstan rekord na lovačkim večerima – bio dodatni mamac? Djelomično jest, ali Rakićani su brend svoje večeri gradili od

LD „JAREBICA KAMENJARKA“ STOLAC **MEDVJED U RADIMLJI**

Jednima atrakcija, drugima strah

Kanjon Radimlja, kroz koji protječe potok Istup sa svojim slikovitim vodopadima, nije samo turistička atrakcija nego i prostor koji posljednjih godina privlači divljač neuobičajenu za stolačko lovište.

U posljednjih nekoliko godina lovci LD-a „Jarebica kamenjarka“ Stolac sve češće bilježe pojavu medvjeda. Iako sama prisutnost medvjeda lovce ne iznenađuje, kod mještana sjeveroistočnih dijelova grada i općine Stolac izaziva određenu zabrinutost. Područje kanjona Radimlje i naselja Ošanjići, koje se nadovezuje na brdsko-planinski masiv Hrguda, zbog šumovitog i djelomice netaknutog prirodnog okoliša očito je postalo pogodno stanište i za ovu vrstu divljači. Riječ je o prostoru kojim gospodari LD „Jarebica kamenjarka“ Stolac.

Do sada društvo nije zaprimilo prijave o štetama na gospodarskim imanjima koje bi se mogle pripisati medvjedu. Zabilježeni su tek povremeni susreti lovaca s ovom krupnom zvijeri tijekom lovne sezone, što kod pojedinaca izaziva nelagodu. Za jedne je pojava medvjeda atrakcija i poseban doživljaj prirode, a kod drugih – osobito mještana Ošanjića te dijelova Hodova i Ljuce, koji se bave stočarstvom i pčelarstvom – izaziva strah i oprez.

Prema važećoj gospodarskoj osnovi i planovima gospodarenja lovištem Stolac odstrel medvjeda nije dopušten. Prisutnost medvjeda, kao i drugih

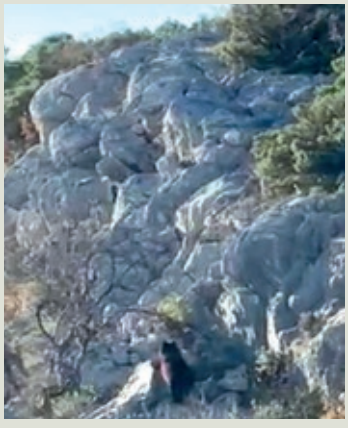

vrsta divljači kojima se stolačko lovačko društvo ponosi, može se smatrati vrijednošću lovišta – ali pod uvjetom da ne dolazi do šteta ni do ugrožavanja sigurnosti ljudi.

Draženko Perić

Dobitnici lovačkih pušaka na tomboli

samog početka i uspješno ga održavaju i nadograđuju već osamnaest godina.
Organizacija dočeka gostiju bila je na visokoj razini. Svaki je uzvanik imao unaprijed rezervirano mjesto. Najveći izazov imalo je vrijedno osoblje „Viktorije“, koje je u takvoj gužvi trebalo poslužiti sve goste hranom i pićem.
Nakon aperitiva i lagane glazbe Tamburaškog sastava „Forte“, voditeljica Franka najavila je program večeri. Nazočne je potom pozdravio predsjednik „Jarebinjaka“ Željko Miličević, zahvalivši organizacijskom odboru, donatorima i svim gostima na dolasku. U ime Lovačkog saveza Herceg Bosne pozdravne riječi uputio je dopredsjednik Saveza Stojan Musa. Istaknuo je kako je pravo čudo da jedno „malo“ društvo po broju članova uspije organizirati ovako velik i zahtjevan događaj te im na tome čestitao.
Lovnim pripravnicima koji su položili lovački ispit svečano su uručena uvjerenja o položenom ispitu. Nakon intoniranja Lijepe Naše, jelo i nazočne blagoslovio je župnik župe Sutina don Ivan Bebek.
Dok su djevojke prodavale tikete za tombolu, tamburaši su svojim izborom glazbe stvarali vedru i gotovo idiličnu atmosferu. Naručivale su se pjesme za goste iz Širokog Brijega, Imotskog, Slavonije, Rame i drugih krajeva. Nerijetko bi cijela dvorana postajala jedan veliki zbor.
Vrhunac večeri bilo je izvlačenje tombole. Prepun bubanj s više od 13.000 tiketa neprestano se vrtio, a svatko je gajio nadu da će baš njegov broj biti izvučen – sve do posljednje glavne nagrade, lovačkog karabina. Sretnim dobitnicima večer je donijela dodatno zadovoljstvo, a ostalima ostaje nada u više sreće na 19. rakitskoj lovačkoj večeri.
Članovi organizacijskog odbora – Željko Miličević, Marko Rezo, Marinko Šarić, Zdenko Perko, Ante Rezo, Tomislav Radoš, Ivica Pavković, Ivica Jakovljević, Ivica Sabljo, Ivan Penava i Jozo Radoš – mogli su na kraju večeri odahnuti zadovoljni uspješnom organizacijom ovako brojnog i zahtjevnog skupa.
Na kraju jedna zanimljivost koju su neki među gostima primijetili: kako je svake godine interes sve veći, a prostor u „Viktoriji“ ograničen, možda bi se u budućnosti ova večer mogla organizirati na prostranom Rakitskom polju, na početku lovne sezone, dok to vremenski uvjeti dopuštaju. Organizacijski zahtjevna, ali izazovna ideja – Rakićanima na razmatranje.

Vlado Bošnjak

Marko Radoš i Marko Rezo

Ivan Rezo - Joskanović, počasni član, dobitnik lovačke puške na tomboli

LU „SAVA“ ORAŠJE **PLANSKO GOSPODARENJE SITNOM DIVLJAČI**

Novi korak u obnovi fazanske populacije

Temeljem odluke Skupštine, Upravni odbor udruge na sjednici održanoj početkom siječnja 2026. godine donio je odluku o nabavi matičnog jata fazana u vrijednosti od 20.000 KM, s omjerom spolova 2:1 u korist koka.
Ugovor je potpisan s fazanerijom iz Posavske Mahale – Odžak, koja je 14. veljače dostavila ukupno 400 fazana. Istoga dana divljač je puštena u lovište u nazočnosti predstavnika Uprave za poljoprivredu i šumarstvo Županije Posavske.
Drugi dio, također 400 fazana, ugovoren je s fazanerijom iz Doboja te se njihovo puštanje planira u idućim danima.
Ove godine odlučeno je da se fazani puste nešto ranije nego prethodnih godina, no zbog vremenskih neprilika termin je djelomično prilagođen kako bi se osigurala bolja prilagodba divljači u prirodi. Očekuje se da će ovaj unos pridonijeti poboljšanju brojnosti fazana u lovištu.
Planom rada predviđen je i dodatni unos fazana te zeca u idućem razdoblju, o čemu bi konačnu odluku trebala donijeti redovita godišnja Skupština udruge, planirana za sredinu ožujka.

Blaž Živković

Preuzimanje i puštanje matičnog jata fazana

LU „DIVOKOZA-VEPAR“ FOJNICA **ZDRUŽENI LOV SEKCIJA BAKOVIĆI I OTIGOŠĆE**

Prvi odstrijeljeni čagalj na području Fojnice

Lovci LU-a „Divokoza-Vepar“ bilježe širenje nove vrste u lovištu – uspješan zimski lov i promjene u strukturi divljači najavljuju nove zadatke u gospodarenju

U Fojnici od 2021. godine djeluje registrirana Lovačka udruga „Divokoza-Vepar“ Fojnica, nastala spajanjem LD-a „Divokoza“ i HLD-a „Vepar“ Gojevići. Formalnim ujedinjenjem unaprijeđena je međusobna komunikacija, izbjegnuti su mogući nesporazumi, a razumnim dogovorom jasno su definirana lovna područja unutar općine, koja je ujedno i granica lovišta prema susjednim općinama.

Prema riječima Zorana Oroza, glavnog lovnika sekcije Bakovići, članovi „Vepra“ u protekloj su godini uredno realizirali planirane aktivnosti, a s istim tempom nastavili su i ove godine. U tome ih nisu omele ni obilne snježne padaline s početka godine – lovci su redovito obilazili i dopunjavali hranilišta i solila kako bi divljač imala dovoljno hrane.

Svjesni da je lovstvo spoj brige o divljači i njezina odstrela uz poštivanje lovačke etike, ali i druženja te njegovanja tradicije, članovi udruge gotovo svake nedjelje borave u prirodi izvršavajući jednu od tih zadaća.

Po zastupljenosti sitne i krupne divljači lovište LU-a „Divokoza-Vepar“ zasigurno spada među bogatija u Savezu. Po brojnosti prevladava divlja svinja, na koju je lov otvoren tijekom cijele godine, pa su česte objave uspješnih odstrela na društvenim mrežama pojedinih sekcija.

Osokoljeni dobrim rezultatima, članovi sekcija Bakovići i Otigošće krajem siječnja zajednički su organizirali novi lov. Odabrali su područje Zvonigrada i rasporedili se – dio lovaca ostao je na čekama, a drugi su sa psima krenuli u pogon. Psi su uskoro digli divlju svinju, a mladi lovac Ivica Cvjetković bio je sigurne ruke – ostvario je pogodak i ulov koji će zasigurno pamtiti.

No, toga dana odstrijeljen je i čagalj. Pucanj je pokrenuo ovu opreznu i brzu zvijer koja, unatoč izoštrenom sluhu i lukavosti, nije uspjela izbjeći lovce – natrčala je na Ivicu Mijića, koji ju je pogodio preciznim hitcem. Riječ je bila o ženki, dobro uhranjenoj i u izvrsnoj kondiciji, što upućuje na obilje dostupne hrane.

Prema sjećanju sadašnjih lovaca, to je prvi odstrijeljeni čagalj na ovom području, te će biti prepariran kao rijedak trofej.

No, kako ističu lovci, čagalj možda uskoro više neće biti rijetkost. Teško ga je uloviti, osim vuka nema značajnijeg prirodnog predatora, a zbog brzog razmnožavanja brojnost populacije postupno raste.

Stoga se u budućnosti može očekivati potreba reguliranja njegove brojnosti u skladu s biološkim i zakonskim okvirima.

Izvorno stanište čaglja je Dalmacija, odakle se proširio prema Hercegovini, a posljednjih godina bilježi se i na području središnje Bosne. Viđen je i na planini Zahor. Osim čaglja, u lovištu obitavaju i velike zvijeri – medvjed, vuk i ris, koji je strogo zaštićena vrsta. Za sada nisu zabilježene štete na domaćim životinjama, ponajprije ovcama, ali su pronađeni ostatci srneće divljači.

Vrijedi istaknuti i dobru suradnju udruge s Veterinarskom stanicom Fojnica, koja nakon svakog lova stoji na raspolaganju za pregled zdravstvene ispravnosti mesa. I odstrijeljena ženka čaglja bila je zdrava.

U udruzi naglašavaju kako uredno izvršavaju svoje zakonske obveze, a imaju i organiziranu lovočuvarsku službu.

Na proljeće planiraju zasijati kulture na napuštenim i zapuštenim njivama u Citonji, čime će dodatno pridonijeti očuvanju i razvoju raznolike faune fojničkoga kraja.

Tomislav Bošnjak

LD „FAZAN“ ODŽAK **LOVAČKA VEČER**

Lovci ponovno u središtu proslave

Tradicionalno okupljanje lovaca još je jednom potvrdilo važnost ovoga događaja u društvenom životu Odžaka

Središnja svečanost povodom obilježavanja Dana općine Odžak bila je tradicionalna lovačka večer ovoga društva. U subotu, 14. veljače, Milenium Arena bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Oko 410 gostiju i uzvanika – predstavnika Županije Posavske, susjednih općina te lovačkih udruga iz okolnih gradova i mjesta – družilo se do jutarnjih sati u svečanom i vedrom ozračju.

Te večeri u Odžaku su se okupili gosti iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, ali i iz inozemstva.

Program je započeo uz laganu glazbu, nakon čega je voditeljica Dijana Vranjić pozdravila nazočne. Predsjednik društva Drago Matić u ime domaćina pozdravio je goste i zaželio svima ugodnu večer. Potom je riječ uzeo predsjednik Lovačkog saveza Herceg Bosne Dragan Guberac, koji je nazočne pozdravio u ime Saveza i osobno im poželio lijep provod.

Nenametljiva, ali vrhunski organizirana večer još je jednom pokazala u čemu leži tajna uspjeha ovoga događaja.

Za glazbeni dio programa pobrinuo se poznati bend „Ritam noći“. Plesni podij bio je neprestano ispunjen, prazneći se tek u kratkim stankama za uživanje u bogatoj večeri.

Oko ponoći upriličena je lovačka tombola. Nagrade su bile iznimno vrijedne i raznovrsne: sedam pušaka (dva karabina i pet sačmarica), klima-uređaj, usisivač, ražanj, sadnice lijeske te novčane nagrade u iznosima od 2 × 500 KM, 2 × 300 KM, 8 × 200 KM, 2 × 100 eura, 2 × 150 KM i 13 × 100 KM. Dodijeljeni su i poklon-bonovi u vrijednosti od 600 KM, 200 KM, 100 KM i 50 KM, večere u restoranima, poklon-paketi, rola folije, kameni stol, kamion šljunka, ženske papuče, torta, preparirane ptice, usluga izrade noktiju, vaučer za vožnju i brojne druge nagrade.

Nakon tombole veselje se nastavilo pjesmom i plesom do ranih jutarnjih sati. Nisu se štedjeli ni glasovi ni ruke – još jedna nezaboravna lovačka večer ostala je iza Odžaka, uz poruku: dogodine ponovno!

Lovci danas nedvojbeno okupljaju velik broj uzvanika na jednom mjestu i potvrđuju koliko nam ovakva kvalitetna društvena događanja nedostaju u današnjem vremenu.

Nedžad Garić

Dobitnici lovačkih pušaka

LD „USKOPLJE“ G. VAKUF – USKOPLJE

Druženje bez lova, ali sa snažnim porukama

Okupljanja na Mačkovcu i kod „Mićine vatre“ potvrdila su da lovačko srce kuca i kada se ne ide u lov

Psiholozi siječanj nazivaju najdepresivnijim mjesecom u godini – najhladnijim, ali i emocionalno najtežim. Tomu ne pridonosi samo hladnoća, nego i prolazak blagdanske euforije, prazni bankovni računi te rastanci s obitelji i prijateljima koji se vraćaju na rad u inozemstvo.
Možemo zaključiti kako je i lovstvo na području naše županije, napose naše općine, početkom ove godine zahvatila svojevrsna apatija. Mnogi se osjećaju napuštenima i prepuštenima sami sebi u rješavanju problema lovišta, i to kako od strane političkih tako i lovačkih te drugih struktura u čijoj je nadležnosti ove pitanje.
Ipak, ne bismo mi bili mi kada bismo se tek tako predali. Stoga smo početkom siječnja organizirali božićno-novogodišnje druženje i ručak za naše članove, posebice za prijatelje i kolege koji rade i žive u zemljama Zapadne Europe, a ipak nas nesebično podupiru u svemu što činimo.
Datum je simbolično bio 2. siječnja, na dan kada smo nekada organizirali uspješne kolektivne lovove.
Ovoga puta, zbog već spomenutog stanja, nažalost su psi i oružje ostali kod kuće, a do lovačke kuće na Mačkovcu uputilo se oko 120 naših članova koje veže posebna pripadnost lovačkoj zajednici, bliske obiteljske i kumske povezanosti te želja da se pokaže zajedništvo u ovim složenim trenutcima za naše Društvo.
Sve nazočne dočekao je bogat izbor hrane i pića, a meštar od kuhinje Ivica pripravio je izvrstan grah, kojem su se svi posebno obradovali zbog prijeko potrebne „kašike“ nakon bogatoga blagdanskog stola kojim smo, hvala Bogu, svi bili počašćeni. Prije samoga ručka sve prisutne pozdravio je predsjednik Jerko Šapina. Minutom šutnje odana je počast nedavno prerano preminulom članu Draganu Vukadinu, ali i svim pokojnim lovcima.

Obilježavanje obljetnic kod lovačke kuće u Stopinju

Spomenik na Mićinoj vatri

„Dragi prijatelji, ponajprije vam svima od srca zahvaljujem što ste došli u ovolikom broju. Nijedna, a pogotovo lovačka udruga, nema smisla bez članstva, stoga ću vaše prisustvo shvatiti kao potporu daljnjem radu zajedno sa svojim suradnicima. Nadam se da se dogodine vidimo u istom ili još većem broju, ali u sretnijim okolnostima. Dragi lovci, vama i vašim obiteljima od srca želim sretne božićne blagdane te sretnu i uspješnu novu, 2026. godinu“, zaključio je predsjednik.
Nakon ručka organizirana je i tombola, a glavna nagrada bio je lovački karabin ATA. Poslije izvlačenja i dodjele nagrada druženje se uz pjesmu i lovačke priče nastavilo do dugo u noć.
Siječanj smo, kako smo ga započeli, tako i završili. Naime, 31. siječnja 2015. u lovu je iznenada preminuo naš član Mirko Mićo Jurleta. Tim se povodom svake godine članovi njegove sekcije Bistrica okupe kod spomen-ploče „Mićina vatra“, zapale svijeće i prisjete se svoga prijatelja. Ove

Dobitnici nagrada na tomboli

su godine Bistričani odlučili na obilježavanje ove obljetnice pozvati sve članove Lovačkog društva „Uskoplje“.
Predsjednik Matej Jozić i članovi njegove sekcije cjelokupno su druženje, ručak i prigodu za prisjećanje na pokojnog Miću organizirali na doista impresivan način – baš onako kako smo navikli od ove male, ali složne ekipe iz Rike. Nažalost, zbog vremenskih uvjeta i visokih nanosa snijega ove godine nije bilo moguće doći do samoga spomenika i mjesta smrti pokojnog Miće, ali to nije spriječilo velik broj naših članova da se okupe kod lovačke kuće u Stopinju te druženjem i prisjećanjem održe uspomenu ne samo na pokojnog Miću, nego i na sve naše preminule, zaslužne članove LD-a „Uskoplje“.
Kako kaže jedan citat: „Voljeni ne umiru dok žive oni koji ih vole i koji ih se sjećaju.“

Tomislav Perić

Na ručku kod lovačke kuće na Mačkovcu

LD „SOKOL“ NOVA BILA **SEKCIJA DOLAC**

Primjer predanosti i sustavnog rada

Od izgradnje lovačke kuće do kapitalnog čaglja – kontinuitet rada i snažna obiteljska tradicija u lovištu sekcije Dolac

Sekcija Dolac osnovana je 2012. godine. Već po osnutku članovi su se prihvatili konkretnih poslova: najprije je izgrađena nadstrešnica, a potom i lovačka kuća. Prvi predsjednik sekcije bio je Drago Ivanović. Dvadesetak članova nesebično je radilo na izgradnji objekata, pa je kuća već iste godine bila spremna za korištenje.
Uz pomoć donatora, vlastitim sredstvima članova i potporom Lovačkog društva, objekt je izgrađen u blizini kapele sv. Ivana Glavosjeka. Ubrzo je osigurana i voda – kanal za dovod vode kopan je u duljini od 550 metara. Donator vode bio je pokojni Anto Lucić, zvani Fant.
U prvim godinama izgrađeno je više visokih čeka, postavljena su solila i pojilišta, koja se i danas redovito održavaju i obnavljaju. Lovište sekcije Dolac bogato je divljači – obitavaju medvjed, divlja svinja, lisica, zec i srneća divljač, a mogu se susresti i divlji golub grivnjaš te lještarka. U posljednje vrijeme zabilježena je i pojava čaglja.
Danas sekciju vodi predsjednik Slobodan Nikolić, a lovnik je Nikola Čurak, koji je nastavio obiteljsku

lovačku tradiciju započetu od svoga oca, pokojnog Pave Čurka, jednog od osnivača LD-a „Sokol“. Obitelj Čurak snažno je vezana uz lov – gotovo svi njezini članovi aktivni su u sekciji, a njihov angažman posebno dolazi do izražaja u svakodnevnom radu u lovištu.
Tijekom protekle sezone, na prijedlog jednog od članova, nabavljena je automatska hranilica. Ubrzo nakon postavljanja pojavili su se i problemi – medvjedica s mladima redovito je obilazila hranilicu te ju je u nekoliko navrata srušila. Nakon ponovljenih popravaka, postavljen je električni pastir, čime je hranilica konačno zaštićena. Članovi sekcije redovito su iznosili kukuruz za prihranu divljači, a osobito su u tome prednjačili članovi obitelji Čurak.
Uz rad u lovištu, posvetili su se i uzgoju pasa. Balkanski gonič Bari i posavski gonič Lasa, u vlasništvu Nikole i Igora Čurka, dali su značajan doprinos uspješnom lovu, osobito na divlju svinju, gdje je ove godine zabilježen zapažen odstrel.
Kruna sezone bio je odstrel kapitalnog čaglja, koji je ostvario Vinko Čurak, također uz pomoć pasa. Time je još jednom potvrđeno koliko su predanost, rad i timski duh važni za uspjeh u lovištu.
Sekcija Dolac svojim je radom i organizacijom primjer angažmana i zajedništva unutar Lovačkog društva „Sokol“ Nova Bila.

Boris Bralić

LU „CINCAR“ LIVNO **POLAGANJE ISPITA I TRADICIONALNA LOVAČKA VEČER**

Livno dva dana u znaku lovstva

Gotovo stotinu kandidata pristupilo je lovačkom i lovočuvarskom ispitu, a dan poslije oko 400 gostiju okupilo se na tradicionalnoj lovačkoj večeri u Livnu

Kraj 2025. godine u Livnu obilježila su dva važna događaja iz lovačkog života. Naime, 29. prosinca, u organizaciji Lovačkog saveza Herceg Bosne i uz domaćinstvo Lovačke udruge „Cincar“ Livno, održano je polaganje lovačkog i lovočuvarskog ispita, a dan poslije, 30. prosinca, upriličena je tradicionalna lovačka večer livanjske udruge. Time je Livno dva dana zaredom bilo mjesto stručnog usavršavanja i druženja lovaca Hercegbosanske županije, povezujući radni i svečani dio lovačke zajednice u jedinstvenu cjelinu.

Polaganju ispita pristupilo je oko stotinu pripravnika i kandidata za lovočuvare iz cijele županije. Ispit je proveden sukladno važećim propisima i programima osposobljavanja, a kandidati su pokazali solidnu razinu znanja iz lovne etike, zakonodavstva, gospodarenja divljači i sigurnog rukovanja oružjem.

Cjelokupna organizacija protekla je uredno i u skladu s pravilima struke, čime je potvrđena dobra suradnja između Lovačkog saveza Herceg Bosne i domaćina, Lovačke udruge „Cincar“ Livno. Velik odaziv svjedoči o stalnom interesu za lovstvo te o svijesti o važnosti sustavnog obrazovanja novih članova, kao i stručnog osposobljavanja lovočuvara koji imaju ključnu ulogu u zaštiti i nadzoru lovišta.

Dan poslije, u svečanoj dvorani „Panorama“ u sklopu PTC-a „Pavić“, održana je tradicionalna lovačka večer u organizaciji Lovačke udruge „Cincar“ Livno. Okupljanje je privuklo oko 400 gostiju – lovaca, članova susjednih i drugih lovačkih udruga, predstavnika javnog i društvenog života te brojnih prijatelja lovstva. Program je protekao u svečanom i prijateljskom ozračju, uz glazbu uživo i

Glazbenici su dali veliki obol svečanosti

Svečana dvorana "Panorama" bila je ispunjena lovcima i njihovim gostima

Dobitnici glavnih nagrada na tomboli

bogatu ponudu tradicionalnih lovačkih jela.
Središnji dio večeri bila je bogata tombola koja je izazvala veliko zanimanje prisutnih. Kao glavne nagrade dodijeljeno je čak 17 lovačkih pušaka, uz velik broj komada lovačke opreme i drugih vrijednih nagrada, čime se ova manifestacija svrstava među zapaženije lovačke večeri u širem okruženju. U realizaciji tombole sudjelovao je velik broj sponzora i donatora, potvrdivši potporu lokalne zajednice radu udruge.
U sklopu večeri priređena je i izložba lovačkih trofeja, koja je svjedočila o dugogodišnjem radu članova i odgovornom gospodarenju divljači. Dvorana je bila uređena u lovačkom duhu, s prigodnim obilježjima i dekoracijom, što je događaju dalo dodatnu svečanu notu.
Dvodnevna događanja u Livnu još su jednom potvrdila važnu ulogu Lovačke udruge „Cincar“ Livno u promicanju lovstva te naglasila povezanost stručnog usavršavanja i očuvanja lovačke tradicije u Hercegbosanskoj županiji.

Ibrahim Velić

LD „USKOPLJE“ G. VAKUF – USKOPLJE **LOVAČKI ISPIT**

Pedesetak novih lovaca nakon položenog ispita u Uskoplju

Nakon godine pripravništva kandidati pokazali zrelost, ozbiljnost i spremnost za aktivno sudjelovanje u lovstvu

Datum 28. prosinca već je godinama rezerviran za polaganje lovačkog ispita pripravnika LD-a „Uskoplje“ i LD-a „Vepar“ Prozor – Rama. Dogovorom ovih dvaju društava svake se godine izmjenjujemo u domaćinstvu ispita, čime održavamo dugogodišnju suradnju. Cilj je olakšati organizaciju, racionalizirati troškove te pojednostaviti sam postupak – kako za ispitno povjerenstvo, tako i za pripravnike.
Nekoliko tjedana prije ispita LD „Uskoplje“ organiziralo je pripremnu obuku za svoje kandidate kako bi ih, nakon godine lovnoga pripravništva, dodatno uvelo u svijet lovstva. Dvodnevna obuka obuhvatila je predavanja iz svih područja iz kojih je potrebno pokazati znanje za uspješno polaganje ispita, a sudjelovanje je bilo obvezno za sve kandidate.
Ispitu, održanom u prostorijama Osnovne škole u Uskoplju, pristupilo je ukupno 50-ak kandidata: 14 domaćih iz Uskoplja, 30 iz Rame te, iznimno ove godine, i sedam pripravnika iz LD-a „Pavlovica“ Novi Travnik. Na početku ispita Alojz Dunđer, predsjednik Povjerenstva i predstavnik Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, pozdravio je sve nazočne te pojasnio metodologiju polaganja ispita. U ime domaćina prisutne je pozdravio Jerko Šapina, predsjednik LD-a „Uskoplje“, izrazivši dobrodošlicu te poželjevši uspješan rad pripravnicima, predstavnicima društava i članovima Povjerenstva.
Ispit je protekao u korektnoj i ozbiljnoj atmosferi, a svi su kandidati pokazali svijest o važnosti zadatka koji je pred njima. Nakon pismenog i usmenog dijela ispita svi su pristupnici ispit položili.
„Rezultati su takvi kakvi jesu. Svi trebate biti svjesni svoga znanja, ali i prostora za napredak. Ovo je realna slika. Imamo kandidate koji su samostalno i bez poteškoća riješili ispit, ali i pripravnike koji su imali poteškoća čak i na usmenom dijelu. Želim da budete svjesni kako je ovaj ispit, odnosno znanje koje ste na njemu pokazali, tek djelić znanja potrebnog za uspješno baljenje lovom. Stoga vam želim da u svijet lovstva uđete otvorena uma, spremni na nova znanja, ali i otvorena srca, za nova prijateljstva, poznanstva i događaje koje samo lov može prirediti“, zaključio je na kraju tajnik Povjerenstva Ivica Lučić.

Tomislav Perić

Obuka i priprema za ispit

Zadnje upute pred ispit

Ozbiljnost na ispitu

LD „FAZAN“ ODŽAK **ULAGANJE U PROSTOR I DIVLJAČ**

Izgradnja, prihrana i naseljavanje – tri stupa razvoja lovišta

Lovačka kuća u Zoricama

LOVAČKA KUĆA U ZORICAMA

Kad se spoje entuzijazam, zajedništvo i ljubav prema lovu, rezultat ne može izostati. Lovna grupa Zorice – Vojskova sekcije „Sava“ LD-a „Fazan“ Odžak to je dokazala izgradnjom vlastite lovačke kuće. Na zemljištu koje je darovao počasni član i najstariji lovac društva Matija Jurić, radovi su započeli u rujnu 2021., a završeni u listopadu 2022. godine, kada je objekt i svečano otvoren. Kuća je izgrađena donacijama i dobrovoljnim radom lovaca, prijatelja i mještana.

Namijenjena je okupljanju prije i poslije lova, radnim akcijama i druženjima, ali je otvorena svim članovima društva i gostima.

Posebna zahvala ide donatorima: Matiji Juriću, Peri Juriću, Juri Dujaku, Ivi Čukiću, Jozi Juriću, Anđelku Juriću, Pavi Juriću, Anti Sebešiću, Ivi Karloviću, Tadiji Karloviću, Kristini Jurić, Mariju Juriću, Marinu Dujaku, Anti Lušiću, Jozanu Juriću, Tadi Karloviću, Tomi Juriću, Iliji Andrijaniću, Anti Karloviću i Petru Juriću, kao i Zoranu Julariću iz Velike Kopanice (RH).

S jednoga od prethodnih puštanja zečje divljači u lovište

IZNOŠENJE HRANE I SOLI U LOVIŠTE

Zima je ponovno pokazala koliko je briga o divljači važna. Po lovnim grupama organizirano je iznošenje kukuruza u hranilišta za fazansku i srneću divljač, a u siječnju su, zbog vremenskih prilika, hranilišta hitno dopunjena.

U sklopu priprema za ispuštanje fazana, hrana je dodatno raspoređena na lokacijama predviđenima za naseljavanje. Dana 15. siječnja 2026. nabavljeno je 600 kg mineralne kamene soli i 300 kg himalajske soli. Od 19. do 23. siječnja sol je distribuirana po sekcijama i postavljena na solila. Praćenjem konzumacije analizirat će se učinak na zdravstveno stanje i razvoj rogovlja kod srnjaka. Dio soli ostavljen je u pričuvama za redovito dopunjavanje.

NABAVKA DIVLJAČI

Prateći projekte iz oblasti lovstva na razini Županije Posavske te kroz aktivnosti lovnog turizma, društvo je osiguralo preduvjete za ulazak u lovnu 2026./27. godinu s odobrenim projektima naseljavanja divljači.

Fazanska divljač. Planirana je nabavka matičnog jata od 600 komada u omjeru 1 : 5 u korist koka. Projekt je započeo čišćenjem lovišta od predatora te pripremom terena za ispuštanje. Puštanje odraslih fazana planirano je 7. ožujka 2026. godine, uz svakodnevno praćenje stanja i evidentiranje eventualnih gubitaka.

Zečja divljač. Predviđena je nabavka 90 zečeva u omjeru 1 : 1. Nakon pripreme lovišta i redukcije predatora, puštanje je planirano u dva navrata – u lipnju i srpnju 2026. godine, uz sustavno praćenje i vođenje evidencije.

Jelenska divljač. Iz sredstava ostvarenih lovnim turizmom planirana je nabavka 10 košuta. Projekt je započeo pripremom lovišta, a puštanje je planirano u ožujku 2026. godine, uz kontinuirano praćenje stanja unesenih jedinki.

Naseljavanje divljači zahtijeva stručnost, disciplinu i dugoročan pristup. Unos nove divljači pridonosi i „osvježavanju krvi“, čime se dodatno podiže kvaliteta fonda i osigurava dugoročan razvoj lovstva na području kojim gospodari LD „Fazan“ Odžak.

Nedžad Garić

Novi fazani u lovištu

LD „PAVLOVICA“ NOVI TRAVNIK **POVRATAK SKUPNOG LOVA UZ TRADICIONALNI „PRSTEN“**

Zajedništvo na snijegu i za stolom

Nakon deset godina društvo je ponovno organiziralo skupni lov, a mladi su lovci u igri „Prsten“ pokazali vještinu, hrabrost i natjecateljski duh

Već sedamnaestu godinu zaredom, vikend uoči korizme, LD „Pavlovica“ organizira natjecanje u tradicionalnoj igri „Prsten“. Ove je godine, uz „Prsten“, priređen i skupni lov na razini društva.
Ovogodišnji lov bio je poseban za svakog člana društva. Činjenica da skupni lov nije organiziran više od deset godina kod mnogih je budila stanovitu nelagodu. No to je sada iza nas – vrijeme je okrenuti se budućnosti i novim izazovima.
Okupljanje lovaca zakazano je u 8.00 sati, a lovci i gosti pristizali su iz svih krajeva Središnje Bosne. Nakon doručka i riječi dobrodošlice sudionicima se obratio predsjednik društva Mario Franjić. Pozdravio je nazočne, zahvalio im na dolasku i poželio da sve protekne u najboljem redu. Istaknuo je kako smo, nakon dugog razdoblja, ponovno dočekali organizaciju skupnog lova, ali i naglasio da nas u nadolazećem razdoblju očekuje mnogo posla u lovištu. U travnju 2026. godine predviđeno je potpisivanje dodjele lovišta na deset godina, stoga do tada treba urediti lovne objekte i pripremiti ih za legalizaciju u skladu s novim ugovorom. Lovcima je poželio dobru sreću te zamolio sve sudionike za odgovornost i disciplinu na čekama, istaknuvši kako je najuspješniji lov onaj u kojem se svi vrate u lovački dom.
Lov je protekao uspješno – osobito za divljač. Obilan snijeg omogućio joj je da prekrije tragove, a vremenski uvjeti bili su takvi da lovci nisu imali potrebe za pucanjem. Lov je trajao do 13.00 sati, kada su lovnici preuzeli lovce s čeka.
Nakon molitve svećenika uslijedio je ručak. Sekcija Sebešić potrudila se dostojno ugostiti kolege lovce i goste te je pripremila raznovrsna jela i pića.
Ovogodišnju igru „Prsten“ vodili su i igrali mladi lovci, a stariji su bili njihovi mentori i potpora. Ako svijet doista ostaje na mladima, onda ovo druženje, lov i igra imaju puni smisao. Nadmetanje se odvijalo za stolom, u vedroj i sportskoj atmosferi.

Mladi su pokazali hrabrost i lukavost te su se dostojno suprotstavili protivnicima, u potpunosti opravdavši ukazano povjerenje.
Natjecanje je potrajalo do ponoći, kada je nakon napete završnice proglašen pobjednik „Prstena“ za 2026. godinu. Najuspješnija je bila sekcija Sebešić, koja je u finalu pobijedila sekciju Bučići, a treće mjesto osvojila je sekcija Gradina.
Nakon dodjele pokala predsjednik je pohvalio domaćine i organizaciju te pozvao lovce i goste da nastave ovu lijepu tradiciju i da se ponovno susretnu 2027. godine, na istome mjestu, u još većem broju.
Brojni su lovci ostali do kasnih večernjih sati, uz harmoniku i pjesmu.

Zdravko Lešić

LD „USKOPLJE“ G. VAKUF – USKOPLJE **PRIJATELJSTVO KOJE TRAJE**

Prekrasni vikend u Petrinji

Članovi LD-a „Uskoplje“ ponovno su posjetili svoje prijatelje iz LU „Fazan“ Petrinja te u lovištima Kotor-šuma i Strašnik doživjeli vrhunsku organizaciju, bogatu štreku i još jedno potvrđeno lovačko zajedništvo

Odlazak na čeke u Strašniku

Svi mi koji smo lovci već dugi niz godina svjedoci smo kako lov i lovstvo stvaraju posebne priče – o prijateljstvu, druženju, uzajamnom poštovanju i nesebičnom dijeljenju. Jedna takva priča veže LU „Fazan“ iz Petrinje i LD „Uskoplje“. Pisali smo već kako smo, samoinicijativno i potaknuti razornim potresom, prikupili skroman novčani iznos i pomogli petrinjskim lovcima u obnovi. Danas, pet godina poslije, svjedočimo kako je obnova Petrinje u punom zamahu – grad ponovno živi, ispunjen mladim ljudima i novim entuzijazmom.

Kao i svake godine, sredinom siječnja članovi LD-a „Uskoplje“ zaputili su se u Petrinju svojim prijateljima Denisu, Vlasi, Tomi, Antiši, Ivici, Deji i ostalim domaćinima na već tradicionalni lov na divlju svinju u lovištima oko grada.

Petak je, po dolasku, protekao u znaku gostoljubivosti. Domaćini su nas počastili ukusnom večerom od divljači, zapjevalo se i podružilo, no valjalo je na vrijeme poći na počinak – pred nama je bio zahtjevan lovni dan.

Subotnje jutro bilo je idealno za prigonski lov: umjerena temperatura i taman toliko snijega da se jasno prate tragovi divljači, ali bez otežanog kretanja kroz lovište. Nakon pozdrava predsjednika Ivice Kihalića i jasnih uputa glavnog lovnika, uputili smo se u lovište Kotor-šuma. Idiličan krajolik, dobro nam poznat jer ondje lovimo već godinama, probudio je velika očekivanja. Već nedugo nakon početka lova začuli su se prvi hici. Pucnjava je potrajala, a ni u liniji koju su pokrivali naši članovi nije nedostajalo „vatre“. Oko dva i pol sata nakon početka, kada je prigon stigao do štantova, pristupilo se izvlačenju odstrijeljene divljači.

Na licima lovaca vidjelo se zadovoljstvo – i samim lovom i organizacijom, ali i brojnošću divljači. Uspješni su bili Tomislav Bikić, Branko Šarić i Ivan Petričević, a predsjednik Jerko Šapina svoju je preciznost potvrdio odstrjelom dviju divljih svinja.

Poseban trenutak doživio je Drago Perić, kojem su tijekom prigona na štant izašla dva vuka. Mirno su prošla, kao da su svjesna da su u Republici Hrvatskoj strogo zaštićena divljač. „Slušaj, mali, danas su imali sreće. Drugi put, kad se sretnemo negdje u bosanskim brdima, neće ovako bezbrižno šetati“, reče Grga uz osmijeh iskusnog lovca koji je u svojoj karijeri već odstrijelio nekoliko vukova.

Nakon lova divljač je izložena ispred lovačke nadstrešnice u Kotor-šumi. Na štreki se brojka zaustavila na 36 divljih svinja i jednom čaglju – impresivan rezultat, teško dostižan u većini lovišta u BiH. Nakon obrade divljačine uslijedio je zajednički ručak i nastavak druženja.

Nedjelja je bila predviđena za lov u Strašniku, no vremenski uvjeti – ledena kiša i

Tomislav Bikić ne promašuje

Jerko i Bikić s domaćinima u Strašniku

Divljak ili ga je zatekao s povodcem oko vrata, vi prosudite

Članovi LD-a "Uskoplje" u Petrinji

Štreka u Kotor šumi

jak vjetar – nisu dopuštali kvalitetan lov. Prigon je stoga skraćen, a odstrijeljeno je „samo“ šest divljih svinja. Da je vikend doista njegov, potvrdio je ponovno Jerko odstrjelom jednoga veprića.

Po završetku lova i ručka oprostili smo se od domaćina, uz iskren poziv da nam uskoro uzvrate posjet – nadamo se, ovoga puta na Raduši.

Tomislav Perić

LD „SOKOL“ NOVA BILA **AKTIVNA SEZONA U SVIM SEKCIJAMA**

Rad, ulaganja i zajedništvo obilježili proteklu godinu

Osam sekcija organiziralo je združene lovove, provedene su brojne radne akcije u lovištu, a kupljeno je i zemljište za budući lovački dom

Iza Lovačkog društva „Sokol“ Nova Bila ostala je jedna od najaktivnijih lovnih sezona od njegova osnutka. Ostvaren je zapažen odstrel, ali i dosad najveći broj radnih akcija po sekcijama, što je rezultat angažmana članova, predsjednika sekcija i lovnika.

Društvo djeluje kroz osam sekcija, a svaka je tijekom protekle sezone organizirala po jedan združeni lov, na prijedlog i uz potporu predsjedništva. Time je dodatno ojačana suradnja među sekcijama, a članstvo je pokazalo zavidnu razinu zajedništva i odgovornosti.

Aktivnosti u lovištu nisu se svodile samo na lov. Redovito je iznošena hrana za divljač, obnavljana su pojilišta i solila, uređivane postojeće staze te očišćeni dijelovi terena radi lakšeg kretanja i boljeg pregleda lovišta. U radovima je sudjelovao velik broj članova, a mnogi su pomagali i izvan svojih matičnih sekcija, potvrđujući dobru organizaciju i solidarnost unutar društva.

Jedan od važnijih koraka tijekom sezone bila je kupnja zemljišta za budući lovački dom, koji će biti izgrađen na području sekcije Ovčarevo. Članovi te sekcije već su uredili pristupni put i pripremili teren za gradnju.

Posebno aktivna bila je sekcija Pakovac, jedna od najstarijih u društvu, koja je tijekom sezone dobila novo vodstvo. Predsjednik sekcije Dejan Taraba, zajedno s članovima, pokrenuo je niz konkretnih aktivnosti. Najprije je saniran krov lovačke kuće, koji je zbog dotrajalosti prokišnjavao. Uz financijsku potporu društva i donacije članova, krovište je u kratkom roku obnovljeno kvalitetnim materijalima. Nakon toga dodatno je uređen teren, očišćeni su i osposobljeni prilazi, a podignute su i dvije visoke čeke. Lovište je tako bilo u potpunosti spremno za završni lov na zeca. Iako planirani lov zbog jake kiše nije mogao biti realiziran u punom opsegu, velik broj lovaca ipak se okupio kako bi podržao domaćine. Druženje je nastavljeno uz zajednički ručak i razmjenu dojmova, čime je simbolično zaključena lovna godina.

Proteklu sezonu u Lovačkom društvu „Sokol“ obilježili su rad, ulaganja i međusobna potpora članova, što je dobar temelj za nastavak aktivnosti u nadolazećem razdoblju.

Boris Bralić

LSUG „JAREBICA“ ŠTREPCI **LOVSTVO U BRČKO DISTRIKTU**

Lov pod posebnim režimom i pogled prema novom ustroju

Četiri dana kontroliranog odstrela uz stroge sigurnosne mjere, zimsku prihranu divljači i prve konkretne korake u provedbi Zakona o lovstvu otvorili su novo poglavlje u uređenju lovišta Brčko distrikta

Predsjednik Toma Anđelović na zbornom mjestu

Odlukom Vlade Brčko distrikta šef Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo potpisao je Odluku o izvršenju kontroliranog odstrela štetočina na području Distrikta.
Kontrolirani odstrel provodio se nedjeljom – posljednje dvije nedjelje 2025. godine te prve dvije nedjelje 2026. godine.
Prema planu, lov se provodio na devet područja koja je odredio nadležni Odjel, a površine su, ovisno o mogućnostima, iznosile od 4 do 22 km². Iako dijelom nezadovoljni, predstavnici lovačkih udruga bili su prisiljeni prihvatili plan provedbe.
Za LSUG „Jarebica“ određeno je područje u šumskom dijelu Majevice, koje pripada katastarskim općinama Štrepci i Gornji Zovik, ukupne površine 4 km². Budući da su odstrel pratili božićni i novogodišnji blagdani, lovci – osobito oni koji žive i rade u inozemstvu – s oduševljenjem su dočekali ponovni, makar i privremeni, izlazak u lovište nakon duljeg razdoblja zastoja.

Stroga procedura i nadzor

Prema odredbama Odluke, svaka je lovačka udruga pet dana prije izlaska u lovište bila obvezna dostaviti popis lovaca i pripadajuće lovačko oružje s potrebnim podatcima te brojevima lovačkih iskaznica. Popisi su provjeravani u policijskom registru, a eventualne nepravilnosti ispravljane su bez odgode. Lovci koji nisu bili evidentirani nisu mogli sudjelovati u lovu, ali su mogli sudjelovati u domjenku koji je organiziran nakon završetka pojedinoga lovnog dana.
Na zbornome mjestu, uz uobičajenu provjeru lovaca i oružja od strane lovovođe i lovočuvara, kontrolu je obavljao i službenik Policije Brčko distrikta.
Unatoč dodatnim administrativnim i sigurnosnim mjerama, entuzijazam lovaca nije izostao. Iako u prva tri izlaska nije bilo odstrela, lovni su dani iskorišteni i za kvalitetnu izobrazbu lovnih pripravnika pod nadzorom mentora. U blizini lovačke kuće „Torovi“, na prostoru koji zadovoljava sigurnosne uvjete, provedena je i praktična obuka iz osnova lovnog streljaštva – gađanje pokretnih meta (glinenih golubova). Sigurnosne mjere i pravila ponašanja tumačio je predsjednik LSUG-a „Jarebica“ Toma Anđelović.
Lovni su dani poslužili i za razmjenu mišljenja te iznošenje konkretnih prijedloga o obnovi lovačke infrastrukture i poboljšanju rada Udruge.

Lov i briga za divljač

Zbog visokoga snježnog pokrivača, koji je mjestimice prelazio 50 cm, te niskih temperatura, posljednjega planiranog lovnog dana nije se izlazilo s oružjem. Umjesto

Provjera i raspored lovaca na zbornom mjestu

Predsjednik i lovovođa uz predstavnike policije na zbornom mjestu

Praktično predavanje o mjerama sigurnosti u lovnom streljaštvu

toga organizirana je prihrana divljači na području sekcija Gornji Zovik i Štrepci.
Nakon obvezne smotre lovci su raspoređeni po skupinama i upućeni na određene lokacije, ovisno o mogućnostima dopreme hrane i soli. U lovište su uneseni kukuruz, ječam, sijeno i sol. Prema uputama lovovođe i iskusnih lovaca, hrana je postavljena na lokacijama gdje je zabilježeno kretanje i zadržavanje divljači, čime se pridonosi očuvanju i obnovi fonda divljači. Posebnu su motiviranost pokazali lovni pripravnici.

Izvješće nadležnog Odjela

Na 51. redovitoj sjednici Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine primljeno je na znanje izvješće o uspješno provedenim aktivnostima kontroliranog odstrela divljači u okviru rada Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo. Predstojnik Odjela Amir Softić izjavio je na tiskovnoj konferenciji da su tijekom četiri dana organiziranog lova odstrijeljene deset divljih svinja, petnaest lisica i tri čaglja.
„Sve aktivnosti provedene su u skladu s mjerama i odlukama Vlade te su protekle u najboljem redu, uz angažman lovovođa, članova lovačkih društava, policijskih službenika i lovočuvara zaposlenih u Odjelu“, izjavio je Softić.

Implementacija Zakona o lovstvu

Nakon provedbe kontroliranog odstrela, šef Odjela održao je niz sastanaka s predstavnicima lovačkih udruga radi izrade podzakonskih akata potrebnih za provedbu Zakona o lovstvu Brčko distrikta, koji je usvojen 12. siječnja 2015. godine.
Kao početni korak planirano je osnivanje Lovačkog saveza Brčko distrikta, predviđenog Zakonom. Radi lakše komunikacije, svako „nacionalno“ lovačko udruženje imenovalo je po jednoga predstavnika. Interese LSUG-a „Jarebica“ Štrepci i LD-a „Sokol“ Cerik (Seonjaci) zastupa Ilija Anić, predsjednik LD-a „Sokol“ Cerik.
Lovački savez Brčko distrikta zamišljen je kao administrativno-tehnička platforma za komunikaciju s institucijama Distrikta, a udruge „Jarebica“ i „Sokol“ ostaju čvrsto povezane s matičnim Lovačkim savezom Herceg Bosne.

Najveći izazov u provedbi Zakona bit će odluka o dodjeli lovišta. Prema teritorijalnoj strukturi Distrikta, Bošnjaci kao najbrojnija skupina dominiraju u 15 katastarskih općina (114 km²), Srbi u 22 katastarske općine (157 km²), a Hrvati u 23 katastarske općine (202 km²). Navedene površine odnose se na ukupna područja katastarskih općina te ne isključuju naseljene dijelove, pa su stvarne lovne površine znatno manje.
Jasno je da bez argumentiranoga dijaloga, kompromisa i međusobnoga uvažavanja neće biti moguće trajno riješiti pitanje podjele lovišta na području Brčko distrikta.

Filip Filipović

Ugodan razgovor nakon lova

Prihrana divljači

Razgovor uz zimske delicije

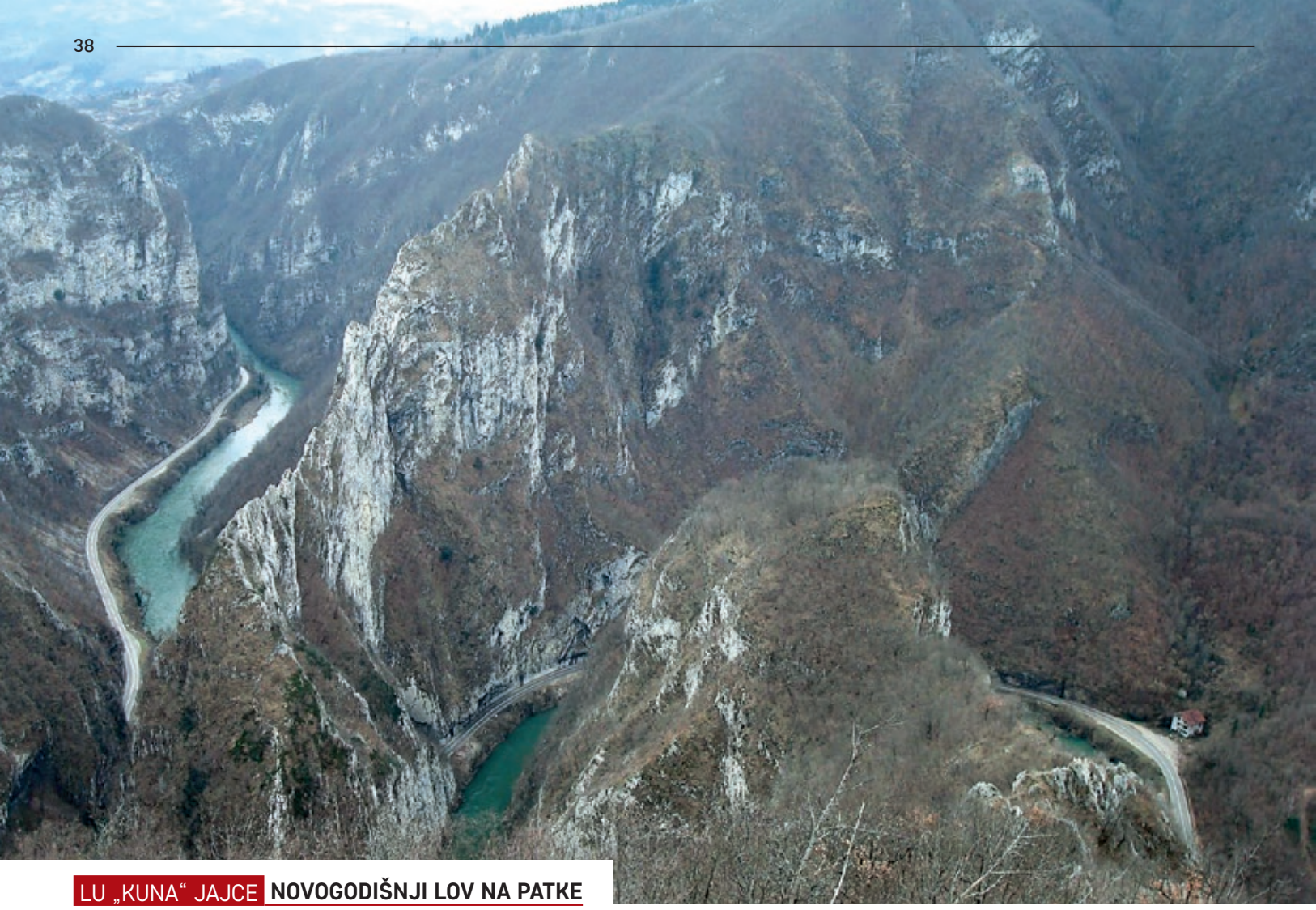

LU „KUNA“ JAJCE **NOVOGODIŠNJI LOV NA PATKE**

Tradicija zajedništva lovaca uz Vrbas

Dinamičan lov i druženje u blagdanskom ozračju, uz naglasak na sigurnost i lovačku etiku

Na rijeci Vrbasu u Jajcu 3. siječnja 2026. održan je tradicionalni novogodišnji lov na patke u organizaciji grupe lovaca JOKS, koja djeluje u sklopu Lovačkog udruženja „Kuna“ Jajce. Ovaj se lov već godinama održava tijekom novogodišnjih blagdana te redovito okuplja lovce iz Jajca i okolice.

Zbor lovaca bio je zakazan u 10 sati na lokalitetu Tri vode kod Bareva, gdje su se sudionici okupili u dobrom raspoloženju. Prisutnima se

Zajednička fotografija nakon lova

obratio grupovođa Marinko Pranjko, pozdravio sve sudionike, zahvalio im na dolasku i sudjelovanju u ovom lovačkom druženju te uputio čestitke povodom proteklih i nadolazećih blagdana. Uoči početka lova dao je i detaljne upute o načinu lova, s posebnim naglaskom na sigurnosne mjere, odgovorno rukovanje oružjem i strogo poštivanje lovačke etike.

Lov se odvijao koritom rijeke Vrbasa, na dionici od mosta Zdaljevac do tunela Tuk. Pucanje na patke bilo je dopušteno isključivo s obale rijeke prema suprotnoj strani, gdje se duž cijele lovne površine nalaze litice i stijene, što je jamčilo visoku razinu sigurnosti tijekom lova. Ovakav način lova iznimno je dinamičan i zahtjevan te lovcima pruža priliku da pokažu svoje lovačke vještine i sposobnosti. Jata patki podizala su se s jezera Brana kod Zdaljevca i uzvodno prelijetala kanjonom

Grupa JOKS

Vrbasa, a lovci su bili raspoređeni na unaprijed određene položaje. Na tom je području prisutan znatan broj pataka, a dugogodišnje odgovorno gospodarenje Lovačkog udruženja „Kuna“ nikada nije dovelo ovu vrstu u pitanje, što omogućuje održavanje ovakvih lovova uz očuvanje prirodne ravnoteže.

Sam lov trajao je oko sat vremena, nakon čega je organizirani čamac s opremom krenuo uzvodno radi prikupljanja odstrijeljene divljači. Po završetku sabiranja, kod mosta Zdaljevac patke su položene, lovci su odali počast ulovljenoj divljači te se zajednički fotografirali.

Na istome mjestu zapaljena je lovačka vatra, a za sve sudionike organizirani su ručak i piće. Druženje koje grupa JOKS njeguje s pravom se može nazvati tradicionalnim, a svi prisutni sa sobom su ponijeli lijepe dojmove i uspomene.

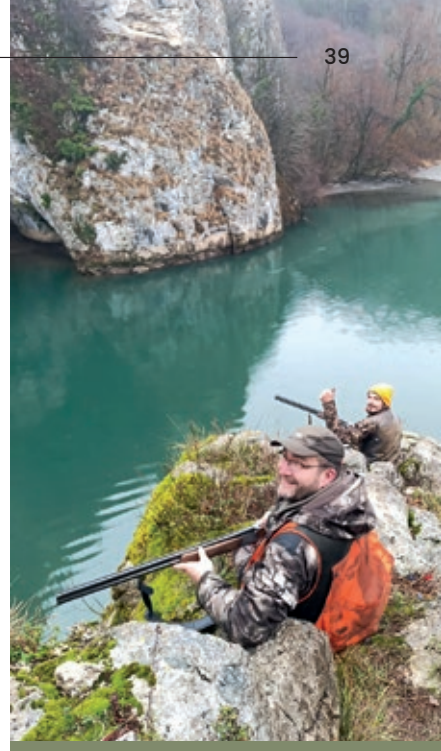
Veseli dvojac lovaca uz Vrbas u iščekivanju patki

Na kraju, upućene su pohvale grupi JOKS, uz srdačne pozdrave i želje da i ubuduće nastave jednako uspješno u svojim lovačkim i društvenim aktivnostima.

Dragan Samardžić

POSUŠJE

Odstrijeljena prstenovana šljuka iz Slovačke

Ulovu na ptice selice nerijetko se dogodi da bude odstrijeljen prstenovani primjerak, osobito na početku ili pri kraju lovne sezone. U tim razdobljima – u ranu jesen i potkraj

zime – migracije su najizraženije, a ptice su tijekom seobe prisutne na različitim vodenim staništima diljem zemlje.

Tijekom jesenske seobe šljuke se okupljaju u jata od nekoliko stotina jedinki, a pojedinačni primjerci prezimljuju na nezaleđenim vodenim površinama, osobito u južnim nizinskim područjima.

Početkom siječnja 2026., na zagorskom polju u zapadnom dijelu općine Posušje, tijekom lova odstrijeljena je šljuka kokošica (*Gallinago gallinago*). Na nozi je imala aluminijski prsten s oznakom SLOVAKIA L47775. Ovaj podatak posebno je zanimljiv s ornitološkog stajališta, kao i za postaju koja je izvršila prstenovanje.

Zračna udaljenost između Slovačke i Posušja iznosi približno 600 kilometara. Uzme li se u obzir da stvarna migracijska ruta ptice gotovo sigurno nije bila pravocrtna, može se pretpostaviti da je preletjela i više od 1.200 kilometara. Takve udaljenosti još jednom potvrđuju iznimne sposobnosti i prilagodbe ptica selica.

Šljuka kokošica močvarna je ptica rasprostranjena na sjevernoj hemisferi. Gnijezdi se u srednjoj i sjevernoj Europi, a u južnoj Europi uglavnom je zimska gošća. U Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini vrlo je rijetka gnjezdašica. Kao gnjezdeća staništa koristi močvare bogate vegetacijom, vlažne livade, travnate obale rijeka i jezera te poplavljene šumske predjele.

Jesenska seoba traje od kraja srpnja do studenoga, a većina ptica već krajem rujna i početkom listopada stiže u sjevernu Afriku, gdje prezimljuju do ožujka. Tijekom parenja mužjak izvodi karakterističan večernji let pri kojem, tijekom strmoglavljenja, proizvodi prepoznatljive zvukove.

Mladen Bešlić

LD „JAREBICA KAMENJARKA“ STOLAC **DRŽAVNA UTAKMICA**

Vrhunsko kinološko natjecanje na šumsku šljuku u Hercegovini

Prva državna utakmica otočnih pasmina bez odstrela okupila je rekordan broj sudionika u lovištu Stolac. Natjecanje je održano i kao Memorijal „Drago Prkačin – Prka“, u znak sjećanja na istaknutog zaljubljenika u lov na šljuku

Predblagdanski vikend, u subotu i nedjelju 20. i 21. prosinca 2025., u Hercegovini je protekao u znaku zaljubljenika u lovnu kinologiju. Riječ je o jednoj od najzahtjevnijih i najcjenjenijih disciplina – utakmici pasa ptičara na šumsku šljuku, koju mnogi s pravom smatraju samim vrhom kinoloških natjecanja.

Državna utakmica za otočne pasmine na šljuku – bez odstrela, s dodjelom kandidature CACT BiH, prva takve vrste u Bosni i Hercegovini, održana je u lovištu „Stolac“, u reviru Hodovo, kojim gospodari Lovačko društvo „Jarebica kamenjarka“ Stolac. Organizatori manifestacije bili su Kinološko društvo „Čapljina“ i LD „Jarebica kamenjarka“, čiji su članovi iznijeli najveći dio iznimno zahtjevne organizacije.

Osim natjecateljskog karaktera, organizatori su odlučili da ova manifestacija bude i 1. memorijal „Drago Prkačin – Prka“, u znak sjećanja na tragično preminulog člana i velikog zaljubljenika u lov na šljuku, što je naišlo na opće odobravanje sudionika i kinološke javnosti.

O atraktivnosti natjecanja svjedoči i podatak da su prijave morale biti zaustavljene već nekoliko dana nakon objave termina, kada je popunjen predviđeni broj od 32 psa. Zbog velikog interesa, uz konzultacije sa sucima i delegatom, broj sudionika povećan je na maksimalnih 48 pasa, što je, prema riječima iskusnih natjecatelja, dosad najveći broj na utakmicama ovoga tipa. Prijave su pristigle iz Pule, Zagreba, Zadra, Brača, Splita, Sinja, Dubrovnika i Župe Dubrovačke, iz Cetinja, Budve i Bara te iz Gruda, Ljubuškog, Međugorja, Mostara, Čapljine i Stoca.

Visoku razinu organizacije potvrdio je i sastav sudačkog zbora: Franko Geržinić iz Vižinade (predsjednik Povjerenstva za uzgoj i rad lovnih pasa HKS-a), Ante Marin iz Drniša (izbornik Seter-pointer kluba Hrvatske), Pero Čelebić, međunarodni kinološki sudac iz Zete, te Nikola „Nix“ Dumezić, međunarodni sudac i priznati uzgajivač ptičara iz Bara. Kinološki savez Herceg-Bosne za delegata je imenovao Marija Hercega iz Ljubuškog.

TIJEK NATJECANJA

Na radnom sastanku odlučeno je da se natjecanje odvija u dvije skupine (baterije) tijekom oba dana, s dnevnim proglašenjem najboljih, a u nedjelju, u revijalnom dijelu, najbolji psi oba dana natjecali su se u svojevrsnom baražu za pobjednika Memorijala.

Prvoga dana natjecanja, zbog nešto kasnijeg početka i neuobičajeno visokih temperatura (oko 18 °C), psi nisu ostvarili očekivanu realizaciju. U bateriji „A“ nije bilo plasmana, a u bateriji „B“ tri su psa ostvarila plasman, a nekoliko ih je zabilježilo zapažen rad na terenu. Drugoga dana uvjeti su bili povoljniji, što su psi i vodiči znali iskoristiti te su ostvareni bolji rezultati i veći broj poena. Ipak, prema ocjeni sudaca, ni jedan pas nije ispunio sve kriterije potrebne za dodjelu kandidature CACT BiH.

Sudci Memorijala, slijeva: Nikola Dumezić (CG), Franko Geržinić (HR), Pero Čelebić (CG) i Ante Marin (HR)

Osim kinološkog značenja, manifestacija je imala i snažan promidžbeni učinak za Stolac i južnu Hercegovinu kao lovnoturističku destinaciju. Više od 200 gostiju, koji su pratili natjecanje u Hodovu, ostali su impresionirani prirodnim ljepotama i gostoljubivošću domaćina. Zajednički ručak i druženje, organizirani uz pomoć sponzora i donatora, zaokružili su ovaj uspješan vikend.

Ideja o organizaciji natjecanja potekla je od Vedrana Raiča iz Stoca i Čapljinca Ilije Jurkovića, predsjednika Seter-pointer kluba Hrvatske, obojice iskusnih natjecatelja s ptičarima. Kinološko društvo „Čapljina“, kao pionir brojnih kinoloških manifestacija u BiH, preuzelo je tehničku realizaciju, a članovi

Dio sudionika Memorijala

Inicijatori i organizatori Memorijala: Ilija Jurković i Vedran Raič te Mery Prkačin, supruga pokojnog Prke

Ukupni pobjednik Memorijala Lovro Matijević (HR) sa psom Orro od Karaotoka (ES), drugo mjesto Ivica Miloslavić (HR) sa psom Don (ES), treće mjesto Pavle Jablan (CG) sa psom Don (ES)

LD-a „Jarebica kamenjarka“, uz potporu prijatelja iz Dubrovnika, dali su nemjerljiv doprinos pripremi terena i skrbi za sudionike. Sveukupna organizacija, velik odziv sudionika i pozitivni dojmovi potvrđuju da je Memorijal „Drago Prkačin – Prka“ postavio čvrste temelje za budućnost.

Vedran Raič

REZULTATI

Prvi dan

Baterija A

– nijedan pas nije imao plasman

Baterija B

- vrlodobar – engleski seter Don, vodič Ivo Miloslavić
- dobar – engleski seter Tena, vodič Dragan Paradžik
- dobar – engleski seter Dea, vodič Ivo Miloslavić

Drugi dan

Baterija A

- vrlodobar – engleski seter Don Radentis Khal, vodič Pavle Jablan
- vrlodobar – engleski seter Biba od Karaotoka, vodič Omar Rizvanović
- vrlodobar – engleski seter Gaga, vodič Viktor Marinković

Baterija B

- odličan – engleski seter Orro od Karaotoka, vodič Lovro Matijević
- vrlodobar – engleski seter Hugo Grand od Maina, vodič Jovica Marković
- dobar – engleski seter Rea, vodič Ante Luburić

Memorijal „Drago Prkačin – Prka“

1. Orro od Karaotoka, vodič Lovro Matijević (Dubrovnik)
2. Don, vodič Ivo Miloslavić (Župa Dubrovačka)
3. Don Radentis Khal, vodič Pavle Jablan (Cetinje)

LU „CINCAR“ LIVNO **KAPITALNI VEPAR IZ LOVIŠTA SEKCIJE GRAD**

Trofej Ivana Šimunca među jačima u posljednjim godinama

U lovištu kojim gospodari sekcija Grad Lovačke udruge „Cincar“ Livno ostvaren je vrijedan lovački uspjeh – odstrijeljen je kapitalni vepar čije dimenzije i razvijenost kljova upućuju na staru i snažnu jedinku.

Strijelac je bio lovac Ivan Šimunac, član Sekcije Podhum, a odstrel je realiziran u zimskim uvjetima, na snijegom prekrivenom terenu, uz rad lovačkog psa. Lov je proveden sukladno planu gospodarenja i važećim propisima, uz poštivanje sigurnosnih i etičkih načela.

Već na prvi pogled bilo je jasno da je riječ o izuzetno razvijenom mužjaku. Kljove su izvan usne virile 11,5 centimetara, a njihova je ukupna duljina, nakon stručne obrade, iznosila 26,5 centimetara. Takve mjere svrstavaju ovaj primjerak među izrazito jake trofeje, kakvi se susreću kod starijih, dominantnih veprova.

Masivnost i zakrivljenost kljova, kao i njihova istrošenost, upućuju na zrelu jedinku koja je u populaciji imala važnu ulogu. Planski odstrel takvih primjeraka dio je redovitog upravljanja populacijom divlje svinje radi očuvanja stabilne dobne i spolne strukture.

U lovištu sekcije Grad redovito se prati brojnost i zdravstveno stanje divljači, a odstrel se provodi sukladno lovnogospodarskoj osnovi. Stabilna brojnost divlje svinje u ovom području potvrđuje sustavan pristup gospodarenju.

Nakon odstrela iskazana je lovačka počast, uz postavljanje posljednjeg zalogaja, u skladu s lovačkom tradicijom. Uspjeh Ivana Šimunca ujedno je i uspjeh sekcije Grad te Lovačke udruge „Cincar“ Livno.

Kljove ukupne duljine 26,5 centimetara, uz izražen vanjski izrast od 11,5 centimetara, vrijedan su trofej koji će, nakon službenog ocjenjivanja, dobiti i svoju konačnu potvrdu prema važećim kriterijima.

Ibrahim Velić

Ivan Šimunac sa svojim pomagačem i odstrelom

Ivan Šimunac s kolegama iz udruge

LU „ORLOV KUK“ TOMISLAVGRAD **LOVAČKA VEČER**

Još jedna potvrda snage zajedništva

Stojan Musa, dopredsjednik Saveza

Dana 3. siječnja 2026. godine u svadbenom salonu „Gospodar prstenova“ održana je deveta po redu lovačka večer Lovačke udruge „Orlov kuk“ Tomislavgrad. Ova tradicionalna manifestacija okupila je oko šest stotina uzvanika, članova matične udruge te gostiju iz susjednih lovačkih udruga i društava iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Na početku svečanosti okupljenima su se prigodnim riječima obratili predsjednik LU-a „Orlov kuk“ Mate Buntić, dopredsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne Stojan Musa, načelnik Općine Tomislavgrad Ivan Buntić te ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije Ante Tadić, u ime županijske Vlade. U svojim obraćanjima istaknuli su važnost zajedništva, očuvanja lovne tradicije i odgovornoga gospodarenja prirodnim resursima.

Ante Tadić, županijski ministar

Maja Pašalić Šimić, voditeljica programa

Tijekom večeri uručena su i priznanja zaslužnim članovima udruge. Anti Radošu – Tonćiju i Grgi Martinoviću dodijeljena su Odličja III. reda za razvoj i unaprjeđenje lovstva te očuvanje prirode, kao znak zahvalnosti za njihov dugogodišnji rad i doprinos.

Za dobro raspoloženje i veselu atmosferu pobrinuli su se članovi glazbenog sastava „Laguna“ iz Mostara, koji su

Ivan Buntić, načelnik Općine Tomislavgrad

OD TIČEVA DO RAJSKIH LOVIŠTA

Moj Pane

Pane Jović rođen je 20. 4. 1947. u selu Malo Tičevo, na visoravni pod obroncima planine Šator. Bio je vretenasta stasa, ali nemjerljivo fizički jak. Takvim ga je oblikovao težak fizički rad na šumskim poslovima od rane mladosti.

Upoznali smo se u kasnu jesen 1983., kada je sa svojim komšijama, našim prijateljima, došao pomoći oko nekih domaćinskih poslova.

„Ja sam Pane Jović!“ – kratko se predstavi i dohvati se posla.

Meni je tada bilo 15, a njemu 36 godina. Kao što postoji ljubav na prvi pogled, tako postoji i neraskidivo prijateljstvo na prvi pogled. Shvatio sam to dok sam promatrao kako kibicira moje lovačke pse i nešto lovačkih trofeja u kući.

Imali smo mnogo sličnosti u patrijarhalnom odgoju, karakteru i sklonostima, a najveća nam je sličnost bila lovačka strast. Uživao sam slušati njegova pripovijedanja o neobičnim događajima u lovu. Loviti je učio od dvojice veterana gorskog lova, Đorđana i Milete, a ja sam učio od njega. Moj otac bio je lugar. Umio je dobro loviti, ali nije bio opsjednut lovom pa me rado prepustio pod Panino mentorstvo. Loviti je počeo vrlo mlad, sa starom ruskom jednocijevkom, kod koje je najveća radost bila ako uopće opali. Nema veze što se promaši – bitno je samo da nije slagala. Kad se zaposlio i „dočepao se svog dinara“, kupio je rusku duplicu, šesnaesticu kokotaru. Bio je to značajan napredak jer „dva metka uvijek su sigurnija od jednoga“, kako su naglas razmišljali stari lovci.

Zbog svoje karizme, ozbiljnosti u poslu i snažnog karaktera za kratko je vrijeme stekao veliko povjerenje nadređenih u tadašnjoj Šumariji Bosansko Grahovo. Odlaskom nekoliko starijih lugara u mirovinu otvorila su se mjesta reonskih lugara. Panu su jednoglasno predložili i prihvatili da obavlja taj posao.

Kupio je tada nov Zastavin lovački

Bogato aranžirani darovi za tombolu

Članice HKUD-a "Crvenice" s predsjednikom udruge Matom Buntićem

pjesmom i svirkom dodatno obogatili večer ispunjenu druženjem, razgovorima i lovačkim pričama. Program, kao i iznimno bogatu tombolu s više od šezdeset vrijednih nagrada, uspješno je vodila novinarka i voditeljica RTV Herceg-Bosne Maja Šimić.
Kao i prethodnih godina, članice HKUD-a „Crvenice“ sudjelovale su u organizaciji večeri prodajom kupona za tombolu, čija je ukupna vrijednost ove godine nadmašila 40.000 konvertibilnih maraka. Bogat nagradni fond dodatno je pridonio zanimanju i dobrom raspoloženju svih sudionika.
Deveta lovačka večer LU-a „Orlov kuk“ još je jednom potvrdila svoju važnost kao mjesto susreta, zajedništva i jačanja prijateljskih veza među lovcima, ali i kao događaj koji njeguje tradiciju i promiče vrijednosti odgovornoga lovstva.

Ivica Šarac

Grgo Martinović, dobitnik Odličja III. reda

Ante Radoš - Tonćo, dobitnik Odličja III. reda

karabin, onako da se ima ponijeti u lov s ljudima iz novog miljea i lovcima gostima u Šumarijinu lovištu. Od kokotare se nije odvajao. Njegov novi karabin više sam u lov nosio ja nego on.
U razdoblju ratnih događanja i privremenog raseljavanja Grahovljaka, Pane se neko vrijeme smjestio u okolici Banje Luke. U kući u kojoj je privremeno bila smještena njegova obitelj zatekao je primitivnu kovačku radionicu i samouko se okušao u starom zanatu. Ubrzo su mu komšije i prijatelji počeli donositi metalne poljoprivredne alatke na popravak i uređivanje. Po sjećanju je izradio gvožđa za lov stupičarenjem, a kasnije je na desetke takvih napravio i darovao prijateljima lovcima.
Za vrijeme boravka u tuđini nije prestajao maštati o Tičevu, Šator planini, svitanju pod krošnjom jelike, „vrebajući“ velikog tetrijeba, i gromkom šteku lovačkih pasa kako se razliježe gorama.
Ta nemjerljiva želja za iskonskim načinom života bila je presudna da se, čim se ukazala mogućnost, vrati u Bosansko Grahovo. Isprva u prazan, improvizirani smještaj, ali srca punog.
Ubrzo je ostvario uvjete za mirovinu i taman kad se sve posložilo da mirno dočeka starost, bolest je pokazala zube i ukinula mu ono najljepše – odlaske u lov i osvit zore u planini.
Sjedeći u fotelji u obiteljskoj kući pokraj vatre, njegovan i pažen od obitelji, radovao se kad bi mu u posjet došao netko od lovaca. Uživao je dok su mu sin i njegova družina nakon lova prepričavali kako je toga dana protekao lov, odakle se krenulo, gdje se završilo, kako koji pas goni...
Mene je znao iskritizirati što mu ne dolazim češće.
Pažnje od obitelji nije mu manjkalo, ali kad bi na trenutke ostajao sam, tihovao je, a misli su mu lutale od rodnog Tičeva do Šatorskog jezera, Gudaje, Šilježara, Manipolja, Badnjarice, Šljivika...
Jednog sumornog popodneva, prvih dana u studenom 2024., rekoše mi: „Umro je Pane.“
Sama su od sebe počela navirati sjećanja unatrag četrdeset godina. Svaki detalj – baš onakav kakav je bio toga dana, te godine, na tome mjestu...
Osjetih krivnju što ga tih posljednjih dana nisam posjetio češće.
Ispraćen je dostojanstveno, uz lovačke počasti, u svoje rodno Tičevo, u rajska lovišta kod tičevskih lovaca: Đorđana, Pecije, Ratka, Anđelka, Živka...
Ja već odavno u lov odlazim s nekim drugim ljudima i svako jutro prije lova popijemo čašicu za „mirnu ruku“ i sretan sastanak. Od toga sumornog jesenjeg popodneva, od prije godinu i nešto dana, u lovu, kad navru sjećanja, popijem i jednu u spomen dobrog prijatelja i lovca – Pane.

Gagi Lončar

Dvadeset i četiri godine lovačke tradicije u Orašju

Dobrodošlica predsjedniku Saveza

Ovogodišnja lovačka zabava LU-a „Sava" Orašje održana je 31. siječnja, tradicionalno posljednje subote u siječnju, kako je to uobičajeno već punih 24 godine. Odluku o održavanju zabave donio je Upravni odbor udruge, a sve pripreme izvršene su na vrijeme, uz veliko zalaganje članova Upravnog odbora.

U prelijepoj dvorani svadbenog salona „Marija" u Boku uprilično je iznimno lijepo i sadržajno druženje posavskih lovaca i njihovih prijatelja iz okolnih društava. Okupilo se čak 815 gostiju – nešto više nego prethodnih godina – među kojima su bili lovci i uzvanici iz Posavine te brojni gosti iz Republike Hrvatske. Tradicionalno ugodna atmosfera, bogat program i kvalitetan meni pridonijeli su dojmu zabave kakva se samo može poželjeti.

Nakon uvodnog obraćanja vršitelja dužnosti predsjednika Udruge Nadira Nišlića, koji je svim lovkinjama, lovcima i gostima zaželio dobrodošlicu i ugodnu večer, okupljenima se obratio i predsjednik Vlade Županije Posavske Đuro Topić. Istaknuo je kako je i sam lovac te naglasio da ovakva druženja zbližavaju lovce i jačaju prijateljstva.

U ime Lovačkog saveza Herceg Bosne prisutnima se obratio predsjednik Saveza Dragan Guberac, naglasivši dobru suradnju između Vlade Županije Posavske i Saveza te zahvalivši domaćinima na pozivu. Svima je zaželio ugodnu zabavu i dobar provod. Voditelj programa Zvonko Pejić istaknuo je potom potporu brojnih sponzora te pročitao njihova imena.

Uzvanike i hranu blagoslovio je fra Blaž Marković, također član udruge. Nakon objeda, kao i svake godine, najzaslužnijim lovcima uručene su zahvalnice i odličja.

Za vrhunsko raspoloženje pobrinuo se glazbeni sastav „No-Stres-Bend" iz Tolise, koji je pjesmom i svirkom podigao na noge sve nazočne. Plesalo se i igralo kolo, a vrhunac večeri, kao i svake godine, uslijedio je tijekom izvlačenja tombole.

Tombola je bila iznimno boga-

Članovi Upravnog odbora

Dobitnici lovačkih odličja

Dobitnici glavnih nagrada na tomboli

ta robnim i novčanim nagradama. Glavne nagrade činilo je deset lovačkih pušaka, a podijeljene su i novčane nagrade u iznosima od 50, 100, 150, 200 i 300 KM. Ukupno je dodijeljena 41 novčana nagrada te 113 robnih i novčanih bonova. Sve nagrade uručene su odmah po izvlačenju, sretnim dobitnicima upućene su čestitke, a ostalima se poželjelo više sreće na idućoj zabavi.

Valja istaknuti da su ovako vrijedne nagrade, uz LU „Sava“, omogućila i 84 sponzora, kojima organizatori i ovom prigodom posebno zahvaljuju.

Blaž Živković

LU „LIVANJSKO POLJE“ LIŠTANI **OCJENJIVANJE TROFEJA DIVLJAČI**

Kapitalna grla s Dinare i Golije

Uz nekoliko zlatnih medalja, iznadprosječno jak srnjak s Dinare obilježio je ovogodišnje ocjenjivanje trofeja

Protekla je još jedna sezona uspješnoga lova na trofejnu divljač. Na kraju godine, kao i prethodnih, obavljeno je službeno ocjenjivanje prijavljenih trofeja srnjaka i vepra za proteklu sezonu. Ovoga puta domaćin je bila lovačka sekcija Orguz sa sadašnjim predsjednikom udruge, koji su se pobrinuli za toplu kuću i pravi zimski ambijent na našoj prekrasnoj Dinari, na predjelu Vaganj.

Kao i svake godine, među trofejima su se našla kapitalna grla u svim medaljama – i kod vepra i kod srnjaka. Komisija imenovana od strane udruge imala je mnogo posla, pa je ocjenjivanje potrajalo do kasno u noć, uz komentiranje protekle sezone, prepričavanje lovačkih anegdota i, naravno, poneku „lovačku“.

Naše je lovište oduvijek poznato po kapitalnim veprovima i srnjacima, što se potvrđuje iz godine u godinu po završetku lova i ocjeni trofeja. I ovoga su puta sretni lovci donijeli svoje trofejne veprove, od kojih su neki ponovno pokazali koliko ovaj teren odgovara vepru te da, i danas unatoč naglom razvoju tehnologije u lovu, veprovi mogu dočekati trofejnu zrelost. Nisu rijetki primjerci čija duljina sjekača doseže i 25 cm i više. I dalje je riječ o čistom divljem vepru i pravoj genetici koja daje kapitalce.

Srnjaci i njihov lov u našim brdsko-planinskim terenima priča su za sebe – lov koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Tereni s beskrajnim rubovima šuma idealni su za pirš i svake godine iznjedre nove kapitalce. Tako je bilo i ove sezone: kolege lovci ponovno su imali sreću uloviti srnjake čije rogovlje ulazi u brončanu, srebrnu, ali i zlatnu medalju.

Svi koji love znaju koliko je truda, znanja i lovačke sreće potrebno da se odstrijeli srnjak u medalji. Uz nekoliko srnjaka

koji su imali više od 130 CIC točaka i službeno ušli u zlatnu medalju, izdvojio se jedan iznadprosječno jak trofej, ocijenjen s impozantnih 150 CIC točaka. Ovoga je planinskog ljepotana ovoga puta dala Dinara, koja je ujedno i južna granica našega lovišta. Riječ je o srnjaku kakav se rijetko viđa i o trofeju koji se stječe jednom u životu – lovcima koji ulože mnogo truda, ali imaju i lovačke sreće.

Kao i ranijih godina, zlatne je srnjake ponovno dala i planinska ljepotica Golija, oaza kapitalnih grla. Sve su to pokazatelji izvrsnoga gospodarenja lovištem, vrhunskih staništnih prilika našega terena i iznadprosječno dobre genetike divljači koja ovdje obitava.

Anton Barać

LD „ZEC“ BUSOVAČA **TRADICIJA DOBILA NOVO IME**

Novogodišnji lov postao Memorijal „Niko Čavara“

Odlukom Skupštine dosadašnji Novogodišnji lov dobio je novo ime. Jednoglasno je odlučeno da će se ubuduće održavati pod nazivom „Memorijalni lov Niko Čavara“, u spomen na našega člana i lovca koji je prerano preminuo. Svojim znanjem, vizijom i spremnošću da se suoči sa svakim izazovom ostavio je dubok i trajan trag u radu društva te nas zadužio nesebičnim doprinosom i istinskom predanošću lovu.
Dana 3. siječnja 2026., unatoč iznimno nepovoljnim vremenskim uvjetima, više od 350 lovaca, ljubitelja lova i druženja iz susjednih društava i drugih sredina odazvalo se lovu. Zborno mjesto bilo je na lokalitetu Peska s početkom u 8.00 sati, gdje je predsjednik pozdravio okupljene i zaželio im dobrodošlicu, a lovnik upoznao sudionike s načinom lova, pravcima kretanja te mjerama opreza i sigurnosti.
Lov je organiziran iz više smjerova metodom pogona (hajkom), pri čemu su lovci na čekama imali priliku vidjeti dio divljači koja obitava u lovištu. Iako je lov pratila jaka kiša, a potom i snijeg, sreća je ipak bila naklonjena sudionicima. Odstrel jednog vepra zadovoljio je sve okupljene, a posebno raduje što je lov protekao u korektnoj i prijateljskoj atmosferi, uz naglasak na sigurnost i bez neželjenih događaja.
Na završetku lova predsjednik društva zahvalio je svim sudionicima na dolasku i potpori, nakon čega je odana počast odstrijeljenoj divljači i upriličeno zajedničko fotografiranje. Druženje je potom nastavljeno uz prigodnu okrjepu i razgovor o proteklom lovu, čime je prvi Memorijalni lov „Niko Čavara“ zaključen u dostojanstvenom i prijateljskom ozračju.

Miroslav Vujica

Zajednička fotografija nakon lova

HLU „MALIČ“ GRUDE **MEMORIJALNA HAJKA IVAN KNEZOVIĆ – IKAČA**

Lov i zajedništvo u čast lovačkog prijatelja

U nedjelju, 1. veljače, lovačka sekcija Grude organizirala je hajku na štetočine. Lov je imao i poseban, emotivan značaj jer je održan kao memorijal u čast dugogodišnjeg člana HLU-a „Malič“ Grude i dragog lovačkog prijatelja Ivana Knezovića – Ikače.
Domaći lovci i njihovi gosti iz drugih lovačkih udruga okupili su se rano ujutro na zbornom mjestu. Nakon pozdravnih riječi i kratkog obraćanja predsjednika sekcije Grude Donija Mikulića, lovci su raspoređeni po skupinama te je započela hajka. U dobroj organizaciji i uz međusobno uvažavanje sudionika sve je proteklo u pravom lovačkom duhu – uz disciplinu, druženje i poštovanje prema prirodi i lovačkim pravilima.
Dok su jedni uživali u lovu i boravku na

Članovi sekcije Grude

Lovci iz Lovačkog društva "Rujan" Kočerin

LD „ZEC“ BUSOVAČA **IZVANREDNE OKOLNOSTI U LOVIŠTU**

Potvrđena afrička svinjska kuga u Busovači

U proteklih mjesec dana korisnici lovišta na području općine Busovača pronašli su ukupno petnaest uginulih jedinki divlje svinje. Od toga je pet jedinki bilo u poodmakloj fazi raspadanja, zbog čega nije bilo moguće uzeti uzorke za laboratorijsku analizu, a s preostalih deset jedinki uzeti su odgovarajući uzorci radi utvrđivanja uzroka uginuća.

Uginule divlje svinje pronađene su na više lokaliteta: u Dubokom potoku pet jedinki, u Karaulskom potoku četiri, u Crnom potoku jedna, na Ravnim javorovima jedna, u Kamberuši jedna, na Mešanovića podvodama jedna, u Rodnom jedna te u Grudama jedna uginula jedinka.

Lovačka udruga, u suradnji sa Službom civilne zaštite općine Busovača, Veterinarskom stanicom Busovača te nadležnim Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva SBK/KSB, pristupila je prikupljanju i zbrinjavanju uginulih divljih svinja u skladu s propisanim mjerama.

Pronađene uginule divlje svinje

Uzimanje uzorka za analizu na licu mjesta

Zakopavanje uginulih divljih svinja

Na temelju laboratorijskih analiza uzoraka uzetih s deset uginulih jedinki potvrđena je prisutnost afričke svinjske kuge (ASK).

Povodom novonastale situacije Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva SBK/KSB 18. veljače 2026. godine održalo je sjednicu kriznog stožera, nakon čega su lovačkim udrugama dostavljene službene upute o daljnjem postupanju.

Služba civilne zaštite općine Busovača putem društvenih mreža obavijestila je građane o potvrđenoj prisutnosti ASK-a te dala smjernice za postupanje u slučaju pronalaska uginulih divljih svinja ili pojave simptoma bolesti kod domaćih svinja.

Ovakva situacija izaziva ozbiljnu zabrinutost za zdravstveno stanje populacije divljih svinja na području lovišta, budući da će pojava i širenje ove bolesti zasigurno značajno utjecati na njihovu brojnost u idućem razdoblju.

Miroslav Vujica

svježem zraku, drugi su imali jednako važan zadatak. Vrijedne ruke organizatora i pomagača ostale su u logoru kako bi pripremile iće i piće za gotovo dvjestotinjak gladnih lovaca koji su se nakon višesatnog boravka u lovištu vraćali na zajednički objed.

Sve se odvijalo u prekrasnom prirodnom ambijentu Gatera iznad Gruda. Vrijeme je toga dana poslužilo na najbolji mogući način – nakon dugog razdoblja kiše koja je tjednima gotovo bez prestanka padala, upravo je toga dana osvanuo prvi pravi sunčani dan, kao stvoren za lov i druženje u prirodi.

Dobitnici glavnih nagrada s predsjednikom sekcije Grude

Za dobru atmosferu tijekom poslijelovačkog druženja pobrinuli su se glazbenici iz Čitluka, koji su uz harmoniku i klavijature držali okupljene lovce na nogama i dodatno uljepšali cijelo događanje.

Organizirana je i bogata tombola koja je unijela dodatno uzbuđenje među sudionike. Sretni dobitnici kućama su ponijeli vrijedne nagrade, a među njima je bilo i onih koji su osvojili novu lovačku pušku.

Na kraju valja uputiti iskrenu zahvalu svim lovcima i gostima koji su svojim dolaskom uveličali ovo memorijalno okupljanje te još jednom pokazali kako lovačko zajedništvo, prijateljstvo i poštovanje tradicije ostaju trajne vrijednosti lovačkog života.

Anela Leventić

Zajednički objed nakon lova

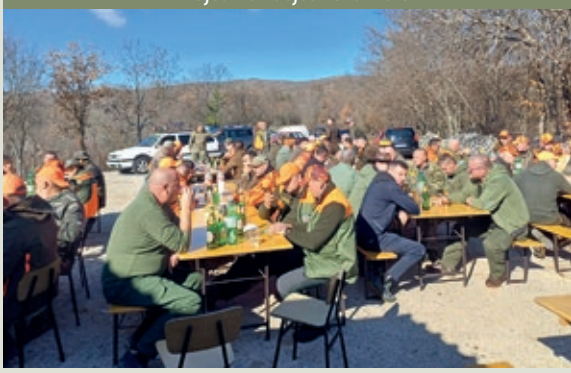

HUL „KRAVICA“ LJUBUŠKI **LOVAČKI ADVENT**

Večer okusa, druženja i dobrote

Ljubuški advent još je jednom pokazao svoje najljepše lice. U srcu grada, među blagdanskim lampicama i radosnim osmjesima, večer su obilježili mirisi tradicije i nesebično srce lovaca

Hrvatska udruga lovaca „Kravica“ Ljubuški priredila je 21. prosinca 2025. adventsku večeru, darujući sugrađanima vrhunski gastronomski specijalitet i istinski blagdanski ugođaj.
Glavna zvijezda večeri bio je tradicionalni lovački gulaš, pripremljen po starim recepturama koje se brižno čuvaju dugi niz godina. Dok se iz kotlova širio zamaman miris, brojni su posjetitelji strpljivo čekali svoju porciju, uz koju se savršeno sljubila kapljica vrhunskog domaćeg crnog i bijelog vina.
Lovci su još jednom pokazali da njihova uloga u društvu nadilazi samu skrb o prirodi i divljači. Oni su čuvari običaja, ali i ljudi koji duboko razumiju važnost zajedništva u ovom najljepšem dobu godine. Trg je bio ispunjen razgovorom, pjesmom i toplinom kakva se može osjetiti samo u manjim sredinama velikog srca.
Ova adventska večera pod zvijezdama podsjetila je da su najvrjedniji darovi oni koji se ne mogu kupiti – vrijeme, pažnja i zajednički obrok podijeljen s prijateljima. Ovom gestom lovci su još jednom istaknuli svoju humanu stranu u vremenu adventa, kada je naglasak na darivanju i brizi za bližnje.

Blagdansko druženje u adventskom šatoru uz toplinu zajedništva i lovačke tradicije

Zvonimir Ćutuk

HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Potpisani ugovori o zakupu lovišta i potpori lovačkim udrugama

Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanske županije Mario Jurica potpisao je ugovore o zakupu gospodarsko-športskih lovišta na području HNŽ-a za razdoblje od deset lovnih godina.
Lovišta su dodijeljena sljedećim lovačkim organizacijama: Čabulja – LD-u „Jarebica“ Mostar, Neretvica – LD-u „Neretvica“ Buturović Polje Konjic, Stolac – LD-u „Jarebica kamenjarka“ Stolac, Čapljina – LD-u „Galeb“ Čapljina, Ravno – LU-u „Lisac“ Ravno, Neum – LU-u „Jadran“ Neum, Prenj-Velež – JLO-u „Lovac“ Mostar te Konjic – JLO-u „Konjic“ Koznik.
Uz to, dodijeljeni su i ugovori o sufinanciranju projekata usmjerenih na promicanje i unapređenje lovstva u županiji. Potporu su dobile lovačke udruge i organizacije iz Mostara, Konjica, Jablanice, Čapljine, Stoca, Neuma, Ravnog, Prozor-Rame, Doljana i Čitluka, kao i Lovački savez Herceg Bosne.
Ministar Jurica istaknuo je kako Vlada HNŽ-a na taj način nastavlja podupirati rad lovačkih organizacija, razvoj lovnoga gospodarenja te očuvanje prirodnih vrijednosti i biološke raznolikosti.

Ugovore je potpisao ministar Mario Jurica

Ivica Lučić

Sudionici sastanka u Mostaru

POSJET MEĐUNARODNOM VIJEĆU ZA LOV I ZAŠTITU DIVLJAČI (CIC) U MAĐARSKOJ

U SREDIŠTU SVJETSKOG LOVSTVA

Razgovor s vodstvom CIC-a u Budakeziju otvorio je teme međunarodne suradnje, projekata očuvanja divljači i mogućih inicijativa u Bosni i Hercegovini

PIŠE **MARTIN MLAKIĆ**

Tijekom boravka u Budimpešti, jednom od najljepših europskih gradova bogate povijesti i kulturne baštine, pružila se prilika za posjet administrativnom uredu Međunarodnog vijeća za lov i zaštitu divljači – CIC (Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier), smještenom u Budakeziju, nedaleko od mađarske prijestolnice.
Nakon prethodnog kontakta i iskazane želje za susretom, iz ureda CIC-a ubrzo je stigao potvrdan odgovor, te je posjet realiziran 18. prosinca 2025. godine. Posjet je ostvaren u svojstvu lovačkog entuzijasta i pratitelja aktivnosti CIC-a.
Gostoljubivost su iskazali voditelj projekata CIC-a Thomas Paulic te izvršni menadžer Bendeguz Padanyi. Nakon srdačne dobrodošlice uslijedio je razgovor tijekom kojega je predstavljen razvoj i djelovanje organizacije – od njezina osnutka do danas. Posebno je zanimljivo bilo čuti iskustva gospodina Padanyija, koji je u CIC-u aktivan više od dva desetljeća.

Autor teksta (u sredini) sa svojim mađarskim domaćinima

O CIC-u

CIC je osnovan 1930. godine i ubraja se među najstarije međunarodne organizacije posvećene očuvanju divljih životinja i njihova staništa. Okuplja više od 90 nevladinih organizacija te više od 1.900 individualnih članova koji predstavljaju svoje države i zajednice diljem svijeta. Organizacija djeluje u više od 80 zemalja, pružajući savjetodavnu potporu i provodeći projekte usmjerene na zaštitu divljeg svijeta, ali i na potporu lokalnim zajednicama.
Polazište djelovanja CIC-a jest uvjerenje da odgovorno i održivo lovstvo ima važnu ulogu u očuvanju ekosustava i tradicionalnog načina života, stvarajući ravnotežu između čovjeka i prirode.
Misija CIC-a jest promicanje i potpora očuvanju divljih životinja, njihovih staništa te lokalnih zajednica i tradicije kroz održive mjere, pri čemu odgovorno lovstvo zauzima važno mjesto. Vizija organizacije usmjerena je prema svijetu u kojem su priroda te biljni i životinjski svijet očuvani na dobrobit čovječanstva.

Projekti i obilazak ureda

Administrativni ured CIC-a zadužen je za planiranje i koordinaciju novih projekata te praćenje postojećih aktivnosti. Među aktualnim projektima ističe se projekt „Divokoza u promjeni klimatskih uvjeta“, koji analizira utjecaj klimatskih promjena na populacije divokoze i njihova staništa.

Kod spomenika grofu Károlyiju Lajosu, mađarskom lovcu i kinologu te jednom od najvažnijih uzgajivača i promicatelja mađarske vižle

Posebno je zanimljivo bilo čuti kako predstavnici CIC-a dobro poznaju stanje lovstva u Bosni i Hercegovini, uključujući njegovu složenost, ali i potencijale za buduću suradnju na razini regije.
Nakon razgovora upriličen je obilazak prostorija CIC-a – od ureda i knjižnice do dvorane za sastanke i ureda glavnog direktora. Poseban dojam ostavili su dermopreparati i trofeji divljači izloženi u objektu, među kojima se ističu impozantni trofeji srnjaka iz Mađarske.
Susret je protekao u otvorenom i konstruktivnom ozračju, uz obostrano izraženu želju za daljnjom komunikacijom i mogućom budućom suradnjom.
Na odlasku su predstavnici CIC-a uputili pozdrave članovima Lovačkog saveza Herceg Bosne koje poznaju, osobito tajniku Ivici Lučiću i dopredsjedniku Saveza Mati Buntiću.

PRIRODA MIJENJA PRAVILA IGRE

Mijenja se ritam prirode, a lov to više ne može zanemarivati. U vremenu klimatskih promjena lovac nije samo onaj koji puca, nego onaj koji razumije, promatra, prilagođava se i čuva ravnotežu. Upravo u toj odgovornosti leži budućnost lova i njegova istinska vrijednost

PIŠE **DRAGAN NALETILIĆ**

Lov je oduvijek bio neraskidivo povezan s ritmom prirode. Godišnja doba, snijeg i suša, mraz i žega, kretanja divljači i rad lovačkih pasa – sve je imalo svoje vrijeme i svoju mjeru. Taj je ritam stoljećima bio dovoljno postojan da se prema njemu oblikuju lovne sezone, običaji pa i sam identitet lovca. Stariji lovci i danas rado govore o zimama kada je snijeg škrgutao pod čizmama, dah se pretvarao u paru, a tragovi u bjelini otkrivali više od svake priče. Lov u takvim uvjetima bio je sporiji i tiši, ali i pošteniji – tražio je strpljenje, znanje i mjeru, a ne žurbu i broj.

Danas je slika drukčija. Zimski lov bez snijega nekoć je bio iznimka, a sada je sve češća pojava. Dugotrajni mraz, koji je znao trajati tjednima, zamjenjuju kratke hladne epizode, a prosječne zimske temperature u mnogim se krajevima podižu za jedan do dva stupnja u odnosu na razdoblje prije pedesetak godina. U brojnim lovištima posljednjih godina izostaje stabilan snježni pokrivač, što izravno utječe na ponašanje i preživljavanje divljači, ali i na samu lovačku praksu.

Promjene se ne događaju naglo, ali su uporne i trajne. Lovci ih prepoznaju i prije statistika: po ranijem lanjenju srna, po produljenoj aktivnosti divljih svinja tijekom cijele zime, po nestanku „pravih“ zimskih dana koji su nekoć određivali tempo lova i odmora, po ranijem cvjetanju biljaka… Sve su učestalija i dugotrajna sušna razdoblja zbog kojih presušuju lokve i manji vodotoci, pa divljač mijenja dnevni ritam i postaje aktivnija u noćnim satima. To nisu mišljenja, nego opažanja. Priroda se ne mijenja slučajno – ona upozorava.

I službeni klimatski podatci u Bosni i Hercegovini potvrđuju porast temperatura i sve nestabilnije vremenske obrasce, što dodatno potvrđuje ono što lovci već godinama vide na terenu. Klimatske promjene tako prestaju biti tema s konferencija i grafikona jer su u lovištu vidljive na svakom koraku: u zimama bez snijega, u sušama koje traju mjesecima, u presušenim lokvama i potocima, u danima kada se vrijeme promijeni nekoliko puta u istom tjednu. Očitavaju se u ponašanju divljači, ali i lovačkih pasa, koji sve teže podnose visoke temperature i produljene sezone rada.

U takvim okolnostima mijenja se i uloga lovca. On više nije samo sudionik ustaljenog ritma, nego promatrač, procjenitelj i onaj koji se mora prilagođavati stvarnim uvjetima na terenu. Ipak, nisu svi spremni na takav zaokret. Mnogi se i dalje osla-

Najveća opasnost ne dolazi od samih klimatskih promjena, nego od poricanja i ravnodušnosti. Onaj tko uporno ponavlja da je „i prije bilo toplih zima“ i da će se „sve vratiti na staro“ riskira da odluke donosi prekasno

njaju na naviku i pristup „kako je uvijek bilo“, vjerujući da će se priroda sama vratiti u poznate okvire.

Najveća opasnost, međutim, ne dolazi od samih klimatskih promjena, nego od poricanja i ravnodušnosti. Onaj tko uporno ponavlja da je „i prije bilo toplih zima“ i da će se „sve vratiti na staro“ riskira da odluke donosi prekasno. Priroda se ne prilagođava našim navikama – mi se moramo prilagoditi njezinim promjenama. Tko ne želi vidjeti stvarnost, dugoročno šteti i lovu i tradiciji.

Lov po navici više nije moguć – jedino mjerilo mora biti stvarno stanje u lovištu.

NARUŠENA SEZONALNOST LOVA

Jedna od najočitijih posljedica klimatskih promjena jest narušavanje sezonalnosti. Divljač se sve rjeđe ponaša „po kalendaru“. Srne se, kako rekosmo, lane ranije nego prije, divlje svinje ostaju aktivne bez uobičajenih faza zimskog mirovanja, a ptice selice mijenjaju vrijeme dolaska i odlaska ili se dio populacije uopće više ne seli. Lovni kalendar, kakav poznajemo, sve teže prati biološku stvarnost jer je oblikovan prema nekadašnjim klimatskim obrascima koji se više ne ponavljaju istim ritmom.

To lovce dovodi u složenu i često neugodnu poziciju. S jedne strane stoje propisi, nerijetko kruti i spori u prilagodbi, a s druge stvarni uvjeti u lovištu koji se mijenjaju iz sezone u sezonu. Sve se češće postavlja pitanje je li svaka zakonom dopuštena radnja ujedno i etički opravdana u danim okolnostima. Odgovor više nije jednoznačan, jer lovac mora procjenjivati ne samo zakonitost, nego i stanje divljači, vremenske uvjete i moguću patnju životinje. Time se odgovornost sve više premješta s propisa na osobnu savjest i iskustvo lovca.

STANIŠTE POD PRITISKOM PROMJENA

Promjene klime najbrže se i najjasnije uočavaju na staništima. Rubni biotopi, koji su nekoć pružali zaklon i prijelazni prostor između šume i otvorenih površina, postupno nestaju pod pritiskom suša, zarastanja ili intenzivne obrade tla. Lokve i manji vodotoci presušuju već početkom ljeta, a vegetacija postaje jednoličnija i siromašnija, što izravno smanjuje prehrambenu osnovu za sitnu i krupnu divljač. Intenzivna poljoprivreda dodatno pogor-

šava stanje uklanjanjem živica, oranjem do samih rubova parcela i uporabom sredstava koja osiromašuju tlo i kukce. U takvim okolnostima lovac više nije samo korisnik prostora, nego i njegov čuvar. Pojilišta postaju važnija od hranilišta, a voda se nameće kao ključni ograničavajući resurs, osobito u ljetnim i ranim jesenskim mjesecima. Male, ali promišljene intervencije – obnova lokve, postavljanje cisterne s vodom, očuvanje zaklona i pojasa vegetacije – često znače razliku između opstanka i nestanka lokalne populacije divljači. Lov se tako sve više pretvara u aktivno upravljanje staništem, u kojemu je briga za prostor jednako važna kao i sama lovna aktivnost.
Posebno se to vidi na primjeru divlje svinje. Blage zime, bez dugotrajnog snijega i mraza, znatno smanjuju prirodni mortalitet, a obilje hrane – kako u šumskim ekosustavima, tako i na poljoprivrednim površinama – omogućuje snažan porast populacije. Krmače u povoljnim uvjetima mogu imati i dva legla godišnje, s

Voda postaje važnija od hrane

većim brojem prasadi nego u razdobljima oštrijih zima, što dodatno ubrzava rast brojnosti. Aktivnost divlje svinje bilježi se tijekom cijele godine, a štete na usjevima i livadama postaju učestale i prostorno sve raširenije.
U takvim okolnostima lov se sve češće doživljava kao nužna obveza – prije svega radi sprječavanja šteta – a sve manje kao dio ustaljenog lovačkog ritma i tradicije. Time se gubi ono što je lov oduvijek činilo posebnim: čekanje, promatranje i razborit, selektivan odstrel.
Lovac se sve češće nalazi u situaciji da mora brzo reagirati kako bi se spriječile nove štete i sukobi s poljoprivrednicima i stočarima. Takav pritisak nameće i važna pitanja: kako zadržati mjeru u odstrelu, kako sačuvati dostojanstvo lova i divljači te kako spriječiti da se lov svede samo na brojke i statistiku.

ODGOVORNOST PREMA LOVAČKOM PSU

Klimatske promjene možda se najizraženije odražavaju na lovačkim psima, jer su oni s nama cijelo vrijeme u lovištu – na suncu, kamenu i u prašini. Vrućine, sve dulje sezone lova i nagle promjene vremena brzo ih iscrpljuju, pa se pas lakše dehidrira, sporije oporavlja i podložniji je ozljedama. Pojedine pasmine, osobito one s gušćom dlakom ili snažnim radnim nagonom, teže podnose visoke temperature i nerijetko prelaze granicu svojih mogućnosti. Tome valja pridodati i užarenu, suhu podlogu koja dodatno opterećuje šape i mišiće. Posljedice se javljaju osobito onda kada psu nije osiguran dovoljan odmor i redovito napajanje vodom.
U takvim uvjetima odgovoran lovac mora znati stati. To znači skratiti izlazak, birati rane jutarnje ili večernje sate te uvijek gledati psa prije plijena. Etika

Lovac koji zna kada treba pucati vrijedi jednako kao i onaj koji zna kada treba stati, jer oboje pokazuju znanje, iskustvo i samokontrolu

rada sa psom tada dolazi u prvi plan: voda, hlad i češći odmori postaju nužnost, a ne luksuz. Sve je češća i odluka o odustajanju od lova zbog nepovoljnih uvjeta, što ne treba shvaćati kao slabost, nego kao znak zrelosti i odgovornosti. Pas se time potvrđuje kao ravnopravan partner u lovu, a njegova dobrobit postaje istinsko mjerilo savjesnog lovca.

NOVA STVARNOST LOVA

U vremenu klimatskih promjena prilagodba ne počinje u uredima i pravilnicima, nego u lovištu. Onaj tko redovito obilazi teren prvi uočava gdje je voda presušila, gdje se divljač zadržava dulje nego prije i koji su se dijelovi lovišta zbog sunca i suše pretvorili u gole, pregrijane površine. Takva su opažanja danas jednako važna kao i poznavanje propisa. Najviše pomažu jednostavne, ali promišljene mjere. Voda postaje važnija od hrane, a prihranu treba provoditi odmjereno i u pravo vrijeme. Ono što je nekada bilo dobro rješenje danas može donijeti više štete nego koristi, osobito u toplijim razdobljima kada se bolesti lakše šire, a divljač mijenja svoje prirodno ponašanje. Lovci danas postaju tihi kroničari klimatskih promjena. Njihova opažanja s terena – o vremenu, kretanju divljači i stanju lovišta – dragocjen su izvor znanja koji nastaje izravno u prirodi. Za razliku od povremenih istraživanja, ta se opažanja ponavljaju iz godine u godinu i omogućuju uočavanje sporih, ali trajnih promjena. Iskustvo starijih lovaca, usporedba „nekad i sad“, ima vrijednost koju ne može zamijeniti nijedna statistika. U tom kontekstu lov dobiva novu dimenziju: više promatranja i promišljanja posljedica, a manje automatizma. Lov u uvjetima klimatskih promjena traži novu etiku – ne etiku zabrana i krutih, nametnutih ograničenja, nego etiku osobne odgovornosti. Nije riječ o odustajanju od lova, nego o sazrijevanju lovaca i njihova pristupa – o sposobnosti da se prepozna trenutak kada treba djelovati, ali i onaj kada je mudrije stati. Ta je sposobnost danas sve češće presudna za očuvanje ravnoteže u lovištu. U današnjim klimatskim prilikama odstrel traži više razmišljanja nego ikada prije. Istina je da se broj nekih vrsta povećao i da to zahtijeva odlučne poteze, ali ti potezi moraju imati mjeru. Ne smije se pucati samo radi brojki ili plana – cilj mora biti ravnoteža između divljači, prirode i čovjeka. Važnije je procijeniti stvarno stanje u lovištu, promišljeno birati što i kada odstrijeliti te gledati širu sliku, nego se slijepo držati papira. Lovac koji zna kada treba pucati vrijedi jednako kao i onaj koji zna kada treba stati, jer oboje pokazuju znanje, iskustvo i samokontrolu. Upravo se u toj mjeri vidi razlika između odgovornog lova i pukog odstrela.
Lov danas više nije samo stvar tradicije i strasti. Sve je jasnije da je riječ i o odgovornom upravljanju prirodom. Ako lov želi ostati opravdan i prihvaćen u društvu, mora se mijenjati zajedno s prirodom – a ne ići protiv njezinih promjena.

ODRŽIVO GOSPODARENJE I DUGOROČNA STABILNOST LOVIŠTA

Idealna populacija srneće divljači

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Kako fondovi divljači, prirast, planski dokumenti i dobna piramida određuju stabilnost populacije, mogućnost selektivnog odstrela i očuvanje biološke ravnoteže

Srneća divljač jedna je od najvažnijih i najrasprostranjenijih vrsta krupne divljači u našim lovištima. Stabilnost i kvaliteta populacije ne očituju se samo u brojnosti, nego i u uravnoteženoj spolnoj i dobnoj strukturi, dobrom zdravstvenom stanju te mogućnosti provedbe pravilnog uzgojnog odstrela.

Nažalost, u mnogim lovištima populacija srneće divljači narušena je u manjem ili većem opsegu, bilo zbog nepravilnog gospodarenja, nepovoljnih stanišnih uvjeta ili drugih čimbenika.

Cilj ovoga članka jest pojasniti pojam idealne populacije srneće divljači te prikazati na kojim se temeljima ona gradi. Održavanje takve populacije ključno je ne samo za lovce, nego i za očuvanje biološke ravnoteže, kvalitetu staništa i dugoročnu održivost lovnog gospodarenja.

Preduvjeti za pravilno upravljanje jesu poznavanje fonda divljači i prirasta, razumijevanje osnovnih planskih dokumenata, pravilna interpretacija populacijske piramide te stručno i odgovorno donošenje odluka.

FONDOVI DIVLJAČI

U gospodarenju srnećom divljači razlikuju se sljedeći fondovi:

Fond pri proljetnom prebrojavanju – stanje populacije utvrđeno tijekom proljetnog prebrojavanja.

Matični fond – realna struktura populacije koja služi kao temelj za planiranje gospodarenja.

Fond pred lov – stanje populacije prije početka lovne sezone, nakon prirodnih gubitaka i eventualnih korektivnih zahvata.

Fond nakon lova – stanje populacije nakon provedenog odstrela.

Fond prijelaza – stanje populacije u razdoblju između završetka lovne sezone i sljedećeg proljetnog prebrojavanja.

Uloga fondova u praksi je jasna: oni su svojevrsni „kompas“ upravljanja populacijom. Omogućuju praćenje promjena tijekom godine, planiranje odstrela te procjenu učinaka gospodarenja.

PRIRAST

Prirast je temeljni pokazatelj dinamike populacije. To je razlika između broja grla u jednom razdoblju i broja grla u sljedećem, uzimajući u obzir reprodukciju i prirodne gubitke.

Na visinu prirasta utječe niz čimbenika: stanišni kapacitet, dostupnost hrane, gustoća populacije, klimatski uvjeti, pritisak grabežljivaca, bolesti, ali i antropogeni utjecaji poput prometne infrastrukture i intenzivne poljoprivrede.

Prirast je ključan jer određuje koliki odstrel populacija može podnijeti bez narušavanja stabilnosti i kvalitete. Ako se planiranje odstrela ne temelji na realnoj procjeni prirasta, lako se dolazi u situaciju u kojoj se odstrelom pokušava „riješiti problem“, a zapravo se on stvara ili dodatno produbljuje.

DOKUMENTI PLANIRANJA

U godišnjem planu gospodarenja ključne su dvije tablice: LGO-2 (smjernice budućeg gospodarenja) i LGO-3 (razvoj fondova za srnu običnu). U njima je prikazana idealna struktura populacije od 100 grla srneće divljači, uz primarni omjer spolova 1:1 te unesene planske i izračunate podatke.

Tablica 1 (LGO-2) je temelj

LGO – 2

SMJERNICE BUDUĆEG GOSPODARENJA	
VRSTA DIVLJAČI	**SRNA OBIČNA** *(Capreolus capreolus L.)*
NAMJENA LOVIŠTA	Uzgoj, zaštita, lov i korištenje srne obične u otvorenom lovištu
CILJ LOVNOG GOSPODARENJA	Uzgoj zdrave i stabilne populacije srne obične do gospodarskog kapaciteta lovišta
NAČIN UZGOJA	Prirodan
OMJER SPOLOVA (M: Ž)	1:1
GOSPODARSKA STAROST (samo za krupnu divljač)	7 i više godina
DOBNA STRUKTURA (samo za krupnu divljač)	Pomladak 28%; Mladi 20%; Srednji 24%; Zreli 28%; za oba spola
LOVNOPRODUKTIVNA POVRŠINA	1.000 ha
BONITETNI RAZRED	I. bonitetni razred (nizinski tip lovišta bez poplava)
BROJ DIVLJAČI NA LOVNOJ JEDINICI (100 ha)	10
MATIČNI FOND (MF)	100
KOEFICIJENT PRIRASTA	1 na broj srna starijih od dvije godine
PRIRAST (P)	36
GOSPODARSKI KAPACITET (GK = MF + P)	100 + 36 = 136 grla

Tablica 1: Smjernice budućeg gospodarenja (LGO-2) za srnu običnu
Izvor: Obrada autora na temelju tiskanice LGO-2[1]

za planiranje gospodarenja srnećom divljači. U njoj korisnik lovišta definira ciljeve gospodarenja, dobnu i spolnu strukturu populacije te osnovne pokazatelje poput matičnog fonda i prirasta. Pravilno i stručno popunjavanje ove tablice preduvjet je realnog i održivog planiranja odstrela.

Radi lakšeg razumijevanja i kontrole podataka, u tablici su različitim nijansama označene pojedine kategorije: podaci iz osnove (sivo), stvarno stanje populacije – matični fond (zeleno) te izračunati pokazatelji (svijetloplavo).

U ovoj tablici osnova lovišta definira temeljne parametre gospodarenja: cilj i način uzgoja, omjer spolova, gospodarsku starost, dobnu strukturu, lovno-produktivnu površinu, bonitetni razred, broj divljači po lovnoj jedinici te koeficijent prirasta.

Matični fond prikazuje stvarno stanje populacije utvrđeno prebrojavanjem, a prirast i gospodarski kapacitet izračunavaju se na temelju zadanih pokazatelja. Ključna poruka tablice jest da svako odstupanje od primarnog omjera spolova 1:1 mora biti stručno obrazloženo, jer upravo taj omjer u najvećoj mjeri određuje stabilnost i kvalitetu populacije.

Tablica 2 (LGO-3) prikazuje razvoj fondova srneće divljači tijekom lovne godine: matični fond, prirast, fond pred lov, odstrel i otpad. Ona je najvažniji dokument za razumijevanje dinamike populacije te za donošenje odluka o planiranju i realizaciji odstrela.

Radi preglednosti, u tablici su bojama istaknuti ključni funkcionalni dijelovi populacije: matični fond i fond prijelaza (zeleno), reproduktivni potencijal i prirast (svijetloplavo), planski odstrel (narančasto) te neplanski gubici – otpad (crveno).

Planirani fondovi označeni su običnim slovima, a ostvareni kurzivom.

Debljim obrubom posebno su istaknuti broj zrelih srnjaka i ukupan broj spolno zrelih srna, jer njihov međusobni odnos određuje tercijarni omjer spolova i dugoročnu stabilnost reprodukcije.

Iz tablice je razvidno da je matični fond stabilan i pravilno strukturiran, s dostatnim brojem zrelih srnjaka u odnosu na broj spolno zrelih srna, što omogućuje planiranje odstrela bez zadiranja u matični fond. Također je jasno vidljivo da se fond nakon lova smanjuje zbog odstrela i otpada te, pri idealnoj strukturi, ponovno dolazi na razinu matičnog fonda, čime se održava biološka ravnoteža staništa.

Tablice su temelj za analizu strukture populacije, realizacije odstrela i visine otpada te služe kao polazišna osnova

LGO – 3

RAZVOJ FONDA SRNE OBIČNE (glavna vrsta krupne divljači)																
FONDOVI				DOBNA STRUKTURA										Ukupno		Sve - ukupno
				MLADUNČAD		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
				M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
1		2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
MATIČNI FOND		PLANIRANI				14	14	10	9	13	11	13	16	50	50	100
		OSTVARENI				*14*	*14*	*10*	*9*	*13*	*11*	*13*	*16*	*50*	*50*	*100*
ISPUŠTANJE DIVLJAČI		PLANIRANO														
		OSTVARENO														
RASPLODNI FOND		PLANIRANI						10	9	13	11	13	16	36	36	72
		OSTVARENI						*10*	*9*	*13*	*11*	*13*	*16*	*36*	*36*	*72*
PRIRAST		PLANIRANI		18	18									18	18	36
		OSTVARENI		*18*	*18*									*18*	*18*	*36*
FOND PRED LOV		PLANIRANI		18	18	14	14	10	9	13	11	13	16	68	68	136
		OSTVARENI		*18*	*18*	*14*	*14*	*10*	*9*	*13*	*11*	*13*	*16*	*68*	*68*	*136*
LOV	PLANIRANI	PRIRODNO UZGOJENA DIVLJAČ	LOV (po LGO)	2	2	3	3	3	3	1	1	6	4	15	13	28
			LOV (stvarno)	2	2	3	3	3	3	1	1	6	4	15	13	28
		ISPUŠTENA DIVLJAČ	LOV													
			OTPAD													
	OSTVARENI	PRIRODNO UZGOJENA DIVLJAČ	LOV	*2*	*2*	*3*	*3*	*3*	*3*	*1*	*1*	*6*	*4*	*15*	*13*	*28*
			OTPAD	*2*	*2*	*1*	*2*						*1*	*3*	*5*	*8*
		ISPUŠTENA DIVLJAČ	LOV													
			OTPAD													
		∑		*4*	*4*	*4*	*5*	*3*	*3*	*1*	*1*	*6*	*5*	*18*	*18*	*36*
		% IZVRŠENJA														
		OBRAZLOŽENJE														
FOND NAKON LOVA (FOND PRIJELAZA)		PLANIRANO		14	14	10	9	7	6	12	10	7	11	50	50	100
		OSTVARENO		*14*	*14*	*10*	*9*	*7*	*6*	*12*	*10*	*7*	*11*	*50*	*50*	*100*
PRIJELAZ		PLANIRANO				14	14	10	9	13	11	13	16	50	50	100
		OSTVARENO				*14*	*14*	*10*	*9*	*13*	*11*	*13*	*16*	*50*	*50*	*100*

Lovna godina (razdoblje): 1. travnja _____ g. – 31. ožujka _____. g.

Tablica 2: Razvoj fonda srne obične (LGO-3) – idealna populacija
Izvor: Obrada autora na temelju tiskanice LGO-3

1 Pravilnik o sadržaju, načinu i nositeljima izrade, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, godišnjeg i privremenog plana gospodarenja lovištem, *Službene novine Federacije BiH*, br. 63/06.

za planiranje gospodarenja u sljedećoj lovnoj godini.

PIRAMIDA POPULACIJE

U fondu pred lov razred lanadi čini bazu populacijske piramide. S porastom starosti, odnosno prelaskom u više dobne razrede, zastupljenost grla postupno se smanjuje, pa piramida poprima svoj tipični oblik.
Idealna struktura populacije srneće divljači, prikazana u fondu pred lov, grafički je predstavljena na grafikonu 1. Na grafikonu su odstrel i otpad dodatno označeni simbolima (X – odstrel, O – otpad), čime je omogućen jasan prikaz zahvata po pojedinim dobnim razredima.
Ovakva piramida populacije jasno pokazuje u kojim se dobnim razredima može planirati odstrel, u kojem opsegu te s kakvim posljedicama po stabilnost populacije. Takav prikaz dodatno naglašava da odstrel ne smije biti neselektivan niti „od oka“, nego mora biti stručno planiran i usklađen s dobnom strukturom populacije.

ZAŠTO JE IDEALNA?

Idealna populacija nije „idealna“ zato što je teorijski savršena, nego zato što u praksi omogućuje istodobno ostvarivanje bioloških, gospodarskih i lovno-etičkih ciljeva. Takva populacija osigurava stabilan prirast, uravnoteženu dobnu strukturu i dostatan broj spolno zrelih te zrelih grla, bez potrebe za izvanrednim ili korektivnim zahvatima.
U uravnoteženoj populaciji svaki dobni razred ima svoju ulogu. Mlađa grla osiguravaju kontinuitet, srednjodobna nose glavninu reprodukcijskog potencijala, a zrela grla su genetski i trofejni vrh populacije. Očuvanjem svih dobnih razreda postižu se prirodna selekcija, stabilna socijalna struktura i ravnomjerna raspodjela reprodukcijskog opterećenja.
Idealna populacija omogućuje da se odstrel provodi selektivno, a ne „po potrebi“. Lovac tada ne odstrjeljuje kako bi „popravio stanje“, nego kako bi održao ravnotežu. Time se izbjegavaju nagli zahvati, masovni odstreli mladih grla i improvizacije koje dugoročno dovode do degradacije populacije.

INTERES LOVACA I ODRŽIVO GOSPODARENJE

Lovci su skupina koja dugoročno najviše dobiva očuvanjem idealne strukture srneće populacije. U takvoj populaciji moguće je planski provoditi uzgojni i trofejni odstrel, pri čemu se odstrjeljuju grla koja su dosegla svoju punu biološku i trofejnu vrijednost. Time se izbjegava prijevremeno izlučivanje mladih jedinki i gubitak genetskog potencijala.
U populaciji s očuvanom dobnom piramidom lovac ima stvarnu mogućnost doživjeti vrhunac lovnog doživljaja – susret sa zrelim, dominantnim srnjakom u punoj snazi. Takva grla ne nastaju slučajno, nego su rezultat višegodišnjeg pravilnog gospodarenja i strpljenja. U narušenim populacijama odstrel se svodi na mlada i srednjodobna grla, a zrela gotovo u potpunosti izostaju.
Osim trofejne vrijednosti, idealna populacija donosi i gospodarske koristi. Stabilan fond i predvidiv prirast omogućuju dugoročno planiranje, sigurnije prihode od lova te bolju raspodjelu sredstava za unapređenje staništa. Time se zatvara krug održivog gospodarenja, u kojem kvaliteta populacije generira sredstva za njezino daljnje unaprjeđenje.
Idealna populacija srneće divljači temelj je održivog i odgovornog gospodarenja. Kroz fondove, prirast, planske dokumente i dobnu piramidu dobiva se jasan okvir za planiranje i provedbu odstrela. Očuvanje idealne strukture nije samo stručni cilj, nego i praktični interes lovaca, jer osigurava stabilnost populacije, očuvanje njezine biološke i trofejne vrijednosti te dugoročnu održivost lovnog gospodarenja.
Na kraju, očuvanje idealne strukture pitanje je i lovne etike. Odstrel grla koja su dosegla biološku zrelost i ispunila svoju reprodukcijsku ulogu u skladu je s temeljnim načelima lovstva. Takav pristup jača povjerenje javnosti u lovce kao odgovorne upravitelje prirodnih resursa.
Ovaj tekst je temelj za razumijevanje zašto odstupanja od idealnog omjera spolova i dobne strukture vode do degradacije populacije, što će detaljnije biti prikazano u idućem članku o narušenim populacijama srneće divljači.

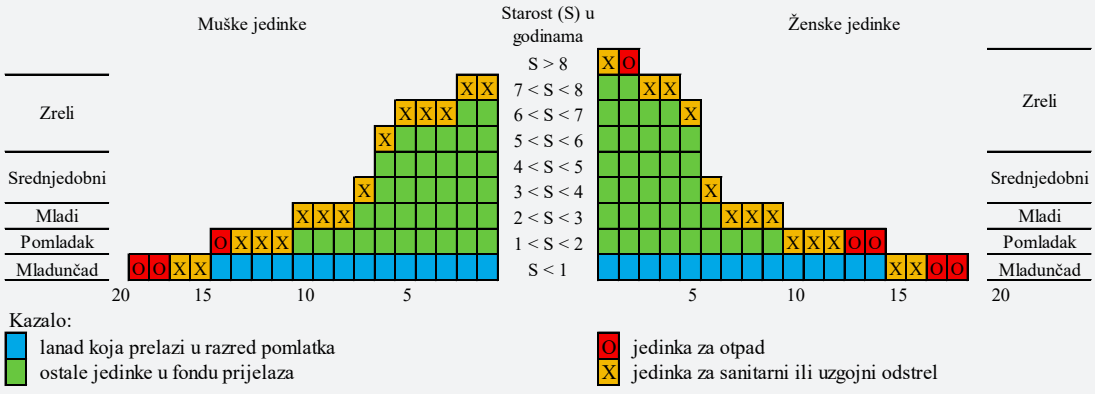

Grafikon 1: Idealna populacija srneće divljači (piramida populacije)
Izvor: Obrada autora na temelju: J. Nečas, ***Srneća divljač***, Lovačke novine, Novi Sad, 1972.

Sila otpora zraka i poprečno opterećenje zrna

Kako aerodinamički čimbenici određuju brzinu, domet, stabilnost leta i učinkovitost odstrela u stvarnim lovnim uvjetima

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Općepoznato je da zrno, nakon što napusti usta cijevi, ulazi u zrak, nakon čega počinje padati i usporavati. Idealan slučaj podrazumijeva da, nakon izlaska zrna iz usta cijevi, na zrno ne djeluju ni zemljina gravitacija ni otpor zraka. U tom slučaju zrno bi nastavilo putovati po pravcu koji nastaje produžavanjem osi cijevi (putanja 1 na grafikonu 1). Kada bi se gibalo kroz zrakoprazni prostor, ali uz djelovanje zemljine gravitacije došlo bi do pada zrna. Pad zrna predstavlja odstupanje zrna od pravca koji nastaje produžavanjem osi cijevi, događa se u uspravnoj ravni, a dominantno je posljedica djelovanja gravitacije. U tom slučaju zrno bi putovalo po putanji 2 na grafikonu 1. Najviša točka te putanje je tjeme parabole, a maksimalna udaljenost domet zrna.[1] Tjeme parabole se nalazi na polovini dometa, tako da je parabola potpuno simetrična (uzlazni i silazni dio putanje). Ovo se odnosi samo na zrakoprazni prostor. U zraku domet se skraćuje, silazni dio putanje je strmiji, a putanja nije simetrična. Svaki lovac iz iskustva zna da se povećanjem udaljenosti zrna od usta cijevi smanjuje brzina zrna. Ipak, manji broj lovaca zna uzrok te pojave, a pad brzine zrna primarno je posljedica djelovanja sile otpora zraka.

SILA OTPORA ZRAKA

Sila otpora zraka nastaje zbog gibanja zrna kroz zrak, pri čemu dolazi do strujanja zraka oko zrna. Budući da je smjer strujanja zraka suprotan smjeru gibanja zrna, i sila otpora djeluje u suprotnom smjeru. Nakon što barutni plinovi prestanu djelovati na dno zrna, sila otpora zraka postaje dominantna sila u smjeru gibanja. Kako je sila uzrok promjene gibanja tijela, a djeluje suprotno smjeru kretanja, upravo je sila otpora zraka glavni uzrok usporenja zrna (negativnog ubrzanja). Usporenje je razmjerno veličini sile, a obrnuto razmjerno masi zrna.

Na grafikonu 1 prikazana su tri granična slučaja gibanja zrna uz određene pretpostavke. Stvarna putanja zrna kroz zrak, uz istodobno djelovanje sile teže, prikazana je putanjom 3. Sila otpora zraka postupno smanjuje brzinu zrna, što dovodi do promjene položaja tjemena putanje, skraćenja dometa i narušavanja simetričnosti balističke krivulje.

Grafikon 1: Putanja zrna u različitim uvjetima
Izvor: Obrada autora

[1] R. L. McCoy, *Modern Exterior Ballistics: The Launch and Flight Dynamics of Symmetric Projectiles*, Schiffer Publishing, Atglen, 1999.

Veličina sile otpora zraka ovisi o koeficijentu otpora, veličini poprečnog presjeka zrna, gustoći zraka i brzini zrna. Koeficijent otpora primarno ovisi o obliku zrna te o napadnom kutu zrna u struji zraka.
Koeficijent otpora određuje se eksperimentalno – pokusima u zračnim tunelima tijekom aerodinamičkih ispitivanja – kao i računalnim simulacijama primjenom numeričkih metoda.
Ovisnost sile otpora zraka o brzini nije jednolika. Na većem dijelu putanje, dok je brzina zrna nadzvučna, sila otpora razmjerna je kvadratu brzine. Na završnom dijelu putanje, pri podzvučnim brzinama, sila otpora približno je linearna funkcija brzine.[2] Brzina zvuka ovisi o temperaturi, vlažnosti i sastavu zraka te u standardnim uvjetima iznosi približno 343 m/s.
Detaljniji matematički opis otpora zraka temelji se na složenim jednadžbama koje se u praksi rješavaju pomoću balističkih kalkulatora, pa se ovdje neće posebno izvoditi. Većina proizvođača streljiva modelira i računalno izračunava otpor zraka, a rezultate potvrđuje pokusima u zračnim tunelima i mjerenjima brzine radarom, čime se provjerava točnost modela. Jedna od fizikalnih veličina koja opisuje sposobnost zrna da zadrži brzinu jest poprečno opterećenje.
Hvatište sile otpora nije u težištu zrna, nego u tzv. centru pritiska, koji se nalazi nešto ispred težišta, prema vrhu zrna.[3] Zbog razmaka između težišta i centra pritiska sila otpora stvara moment koji nastoji zakrenuti vrh zrna i narušiti stabilnost leta.
Težište zrna slijedi glavnu putanju, dok se vrh naizmjenično podiže iznad i spušta ispod te putanje. Stražnji kraj pritom reagira suprotno: kada je vrh iznad putanje, stražnji kraj je ispod nje – i obrnuto. Ako je brzina vrtnje zrna dovoljno velika, ti se zakreti prigušuju i zrno ostaje stabilno.
Način stabilizacije zrna, kao i njegova reakcija na poremećaje poput bočnog vjetra, udara kišnih kapljica ili sitnih prepreka, detaljnije je opisan u članku *Stabilnost zrna*.

POPREČNO OPTEREĆENJE ZRNA

Poprečno opterećenje zrna (engl. *sectional density*, Qb) predstavlja omjer mase zrna (m) i površine njegova poprečnog presjeka (A).[4] Izražava se u g/cm².
Masa zrna preuzima se iz balističkih tablica proizvođača streljiva. Poprečni presjek zrna ima oblik kruga čiji je promjer jednak kalibru zrna (d). Uvrštavanjem izraza za površinu kruga u osnovnu definiciju dobiva se formula za izračun poprečnog opterećenja zrna.

$$Q_b = \frac{4 \cdot m}{d^2 \cdot \pi}$$

Kako bismo proučili utjecaj poprečnog opterećenja, usporedit ćemo dva zrna istog tipa i istog proizvođača, ali različitog kalibra i mase. Radi jasnijeg uočavanja razlika odabran je jedan manji i jedan veći kalibar.
U tablici 1 prikazana je ovisnost brzine zrna o udaljenosti za dva kalibra različite mase, ali istog tipa zrna (*Naturalis Solid*), kao i izračunata vrijednost poprečnog opterećenja.
Zrno mase 3,2 g u kalibru .223 Remington na ustima cijevi postiže brzinu od 1015 m/s. Zbog otpora zraka brzina na 100 m opada na 863 m/s, na 200 m na 720 m/s, a na 300 m na 595 m/s.
Zrno mase 15 g u kalibru .338 Lapua Magnum na ustima cijevi ima brzinu od 920 m/s. Na 100 m brzina se smanjuje na 842 m/s, na 200 m na 766 m/s, a na 300 m na 692 m/s.
Premda je lakše zrno na ustima cijevi brže za 95 m/s, već na 200 m teže zrno postaje brže za 46 m/s, a na 300 m razlika iznosi 97 m/s u korist težeg zrna.
Fizikalna veličina odgovorna za ovu razliku u zadržavanju brzine jest poprečno opterećenje. Za lakše zrno ono iznosi 12,54 g/cm², dok za teže zrno iznosi 25,76 g/cm², što je gotovo dvostruko više. Isti trend jasno je vidljiv i na grafikonu 2, koji prikazuje usporedbu kalibara .223 Remington i .338 Lapua Magnum.
Budući da je lovcu važno da cilj pogodi zrno što većom brzinom, razvidno je da bi, promatrajući isključivo brzinu zrna, kalibar .223 Remington imao prednost do približno 129 m. To je ujedno i maksimalna preporučena udaljenost njegove uporabljivosti na srneću divljač. Na većim udaljenostima prednost treba dati kalibru .338 Lapua

Kalibar	Masa zrna [g]	Udaljenost [m]							Promjer zrna [mm]	Poprečno opterećenje [g/cm2]
		0	50	100	150	200	250	300		
.223 Remington	3,2	1015	938	863	789	720	655	595	5,70	12,54
.338 Lapua Magnum	15	920	881	842	804	766	728	692	8,61	25,76

Tablica 1: Izvod iz balističkih tablica te elementi za izračun poprečnog opterećenja za Lapua streljivo • Izvor: Obrada autora na temelju balističkih tablica tvrtke Lapua, dostupno na https://www.lapua.com/products/cartridges-for-rifle-and-pistol/

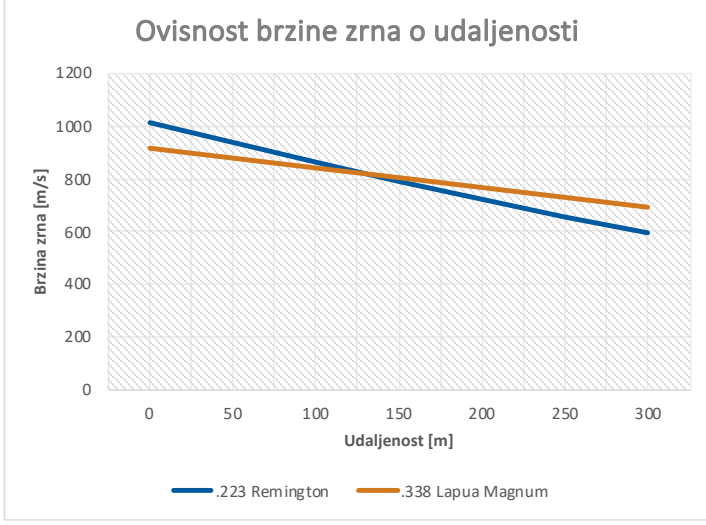

Grafikon 2: Ovisnost brzine zrna o udaljenosti pucanja
Izvor: Obrada autora na temelju balističkih tablica tvrtke Lapua

[2] D. E. Carlucci & S. S. Jacobson, *Ballistics: Theory and Design of Guns and Ammunition*, CRC Press, Boca Raton, 2014.
[3] B. Litz, *Applied Ballistics for Long Range Shooting*, Applied Ballistics LLC, Cedar Springs, 2009.
[4] SAAMI, *Glossary of Terms & Ballistic Standards*, Sporting Arms and Ammunition Manufacturers' Institute, New York, 2020.

Magnum, koji zahvaljujući većem poprečnom opterećenju zrna bolje zadržava brzinu.
Zrno velikog poprečnog opterećenja u pravilu je duguljasto i teško u odnosu na svoj promjer, pa bolje „siječe“ zrak i sporije gubi brzinu. To se može usporediti s bacanjem čvrstog, uskog čavla i lagane loptice za stolni tenis – čavao će zadržati pravac i energiju, a loptica će brzo izgubiti brzinu i stabilnost.
Moglo bi se prigovoriti odabiru navedenih kalibara jer se u praksi uglavnom koriste za različite vrste divljači. Stoga su u drugom primjeru uspoređena dva česta i univerzalnija kalibra, prikladna za širok raspon divljači (srneća divljač, divokoza, muflon, bjelorepi jelen, jelen lopatar, obični jelen i divlja svinja).
Odabran je 7×57R kao slabiji univerzalni kalibar te 9,3×62 kao snažniji predstavnik iste skupine. U oba su slučaja analizirana zrna tipa *Kegelspitz* mase 10,7 g i 16 g. Izvod iz balističkih tablica s izračunatim poprečnim opterećenjima prikazan je u tablici 2, a grafički prikaz odnosa brzine i udaljenosti dan je na grafikonu 3.
Iz podataka je vidljivo da zrno kalibra 7×57R ima početnu brzinu od 760 m/s, koja na 300 m opada na 552 m/s. Istodobno zrno kalibra 9,3×62 ima početnu brzinu od 750 m/s, koja na istoj udaljenosti opada na 509 m/s.
Poprečno opterećenje lakšeg zrna iznosi 25,43 g/cm², a kod težeg zrna iznosi 23,55 g/cm². Iz toga je razvidno da veći i snažniji kalibar ne znači nužno i veće poprečno opterećenje. Brzina zrna kalibra 7×57R na cijeloj promatranoj putanji ostaje veća od brzine zrna kalibra 9,3×62, iako se potonji u praksi smatra „jačim“ kalibrom.

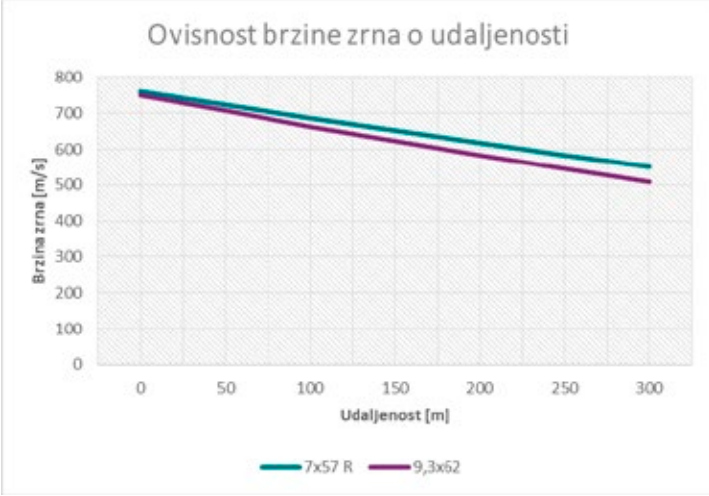

Grafikon 3: Ovisnost brzine zrna o udaljenosti pucanja
Izvor: Obrada autora na temelju balističkih tablica tvrtke RWS

Isti odnos prikazan je na grafikonu 3, na kojemu je dana ovisnost brzine zrna o udaljenosti za kalibre 7×57R i 9,3×62.
Kao što se vidi na grafikonu funkcije brzine za odabrana dva zrna, njihove se krivulje nigdje ne sijeku, što znači da kalibar 7×57R na cijelom promatranom području zadržava veću brzinu.
Na temelju provedene analize može se zaključiti da bi lovac ispravno postupio kada bi za odstrel prethodno navedene divljači male i srednje veličine (mase do približno 150 kg) odabrao kalibar 7×57R. Iz toga je kalibra lakše ostvariti precizan pogodak, a upravo je on presudan za uspješan i etičan odstrel. Šteta na mesu redovito je manja, osobito kod lakših grla. Za divljač mase veće od 150 kg – posebice za odstrel medvjeda, krupnog vepra ili običnog jelena – preporučuje se kalibar 9,3×62. Veća masa pravilno odabranog zrna osigurava duboko prodiranje i učinkovitu predaju energije u cilju. Istodobno, veći promjer zrna pogoduje bržem iskrvarenju i kraćem bijegu ranjene divljači, a izražen krvni trag olakšava praćenje.
Od dva zrna približno jednakih početnih brzina, ono s većim poprečnim opterećenjem bolje zadržava brzinu, energiju i stabilnost leta. Važno je naglasiti da veći kalibar ne znači automatski i veće poprečno opterećenje.
Zaključno, za divljač mase do približno 136 kg praktičniji je kalibar 7×57R, a za krupniju divljač prednost ima 9,3×62.

Kalibar	Masa zrna [g]	Udaljenost [m]							Promjer zrna [mm]	Poprečno opeterećenje [g/cm2]
		0	50	100	150	200	250	300		
7x57 R	10,5	760	722	686	651	617	584	552	7,25	25,43
9,3x62	16,0	750	706	663	622	583	545	509	9,30	23,55

Tablica 2: Izvod iz balističkih tablica te elementi za izračun poprečnog opterećenja za RWS streljivo • Izvor: Obrada autora na temelju balističkih tablica tvrtke RWS, dostupno na RUAG-Ammotec-catalogue-hunting-and-target-shooting-2020-21.pdf

Karabinski metak GECO EXPRESS

OD TEORIJE DO ODSTRELA

Sila otpora zraka glavni je uzrok usporavanja zrna, odnosno pada njegove brzine. U trenutku kada lovac odabere pušku risanicu i streljivo koje će koristiti, sve veličine u izračunu otpora, osim brzine zrna i gustoće zraka, ostaju nepromjenljive. Lovac mora znati kako se odabrano streljivo ponaša u njegovoj risanici, ali ponajprije mora poznavati vlastite sposobnosti gađanja. Ipak, gustoća zraka ostaje promjenjiva veličina o kojoj treba voditi računa.
U uvjetima lova na većim nadmorskim visinama, gdje je zrak rjeđi, kao i pri

većoj relativnoj vlažnosti, zbog manje gustoće zraka smanjuje se i otpor zraka, pa su i odstupanja pri pucanju manja. Podatak o području linearne ovisnosti sile otpora zraka o brzini zrna lovce uglavnom ne treba previše brinuti, jer je za pravilnu deformaciju zrna i formiranje „gljive“, koja treba ostvariti potreban učinak na pogođenoj divljači, potrebna brzina zrna veća od brzine zvuka.
Poprečno opterećenje utječe na brzinu, energiju, stabilnost leta i zahtjevnost gađanja. Od dva zrna približno istih početnih brzina, zrno s većim poprečnim opterećenjem bolje će zadržavati brzinu, imati veću energiju pri predaji divljači te, samim time, i bolji učinak. Zrno s manjim poprečnim opterećenjem ne samo da brže gubi brzinu, nego i znatno više pada, što otežava gađanje na većim udaljenostima. Zrno s većim poprečnim opterećenjem obično pokazuje stabilniji let i bolju točnost na većim daljinama.
Bolji pogodak i učinkovitiji rad zrna povećavaju vjerojatnost uspješnog odstrela te smanjuju patnju ranjene divljači, što bi trebao biti jedan od temeljnih ciljeva svakog etičnog lovca.

SIGURNOST I KLJUČNE SPOZNAJE ZA LOVCE

1. SIGURNOSNE NAPOMENE

- Veće poprečno opterećenje znači i veći domet – a time i veći rizik za sve što se nalazi iza cilja.
- Za kalibar .223 Remington maksimalni domet iznosi oko 2500 m, a za .338 Lapua Magnum oko 5500 m.
- Lovac prije pucnja mora uvijek provjeriti što se nalazi iza mete – prostor iza mete po dubini mora biti apsolutno siguran.
- Bolje je odustati od pucnja nego ugroziti nečiji život ili imovinu.

Nažalost, zabilježeni su i slučajevi nesreća. Jedan takav dogodio se 2019. godine u okolici Jasenovca, kada je zrno nakon prostrela čaglja ranilo migranta iz Iraka koji se ondje skrivao.

2. LOVCI, ZAPAMTITE

- Poprečno opterećenje (Q_b) = masa zrna / površina presjeka zrna.
- Veći Q_b znači bolje zadržavanje brzine i kinetičke energije zrna.
- Manji Q_b znači veći pad i otežano gađanje na većim udaljenostima.
- Na putanju zrna značajno utječe gustoća zraka, koja, među ostalim, ovisi o nadmorskoj visini, relativnoj vlažnosti i temperaturi zraka.
- Veći Q_b znači veći domet, odnosno i veću potencijalnu opasnost za sve iza cilja.
- Sigurnost je prioritet – uvijek provjeriti područje iza cilja i, po potrebi, odustati od pucnja.

NOVITET IZ SVIJETA LOVAČKOG ORUŽJA

Walther RS 3 - nova kompaktna lovačka puška s ravnim zatvaračem

Walther RS 3 je ambiciozan iskorak u lovačkom segmentu. Kompaktne dimenzije, kvalitetna izrada, dobra oprema u osnovnom paketu i konkurentna cijena čine ga vrlo zanimljivim novitetom na tržištu. Ostaje vidjeti kako će ga lovci dugoročno prihvatiti, no već sada je jasno da je riječ o jednom od zapaženijih modela predstavljenih 2026. godine

PIŠE **MLADEN BEŠLIĆ**

Tvrtka „Carl Walther“, ime s dugom i uglednom tradicijom u svijetu vatrenog oružja, desetljećima je bila ponajprije prepoznata po pištoljima i sportskim puškama. Posljednjih godina snažnije se okreće i lovačkom segmentu, a početkom 2026. predstavila je model koji je izazvao veliku pozornost – lovački karabin RS 3.

Premijerno je prikazan u siječnju 2026. na sajmu Jagd & Hund u Dortmundu, gdje je odmah potaknuo rasprave među lovcima i balističarima. Riječ je o puški s ravnim zatvaračem u bullpup-izvedbi, konstrukcijskom rješenju koje donosi kraće ukupne dimenzije bez skraćivanja cijevi.

KOMPAKTNA KONCEPCIJA S RAVNIM ZATVARAČEM

Oznaka RS 3 upućuje na repetitor s trima obilježjima: kratka, sigurna i tiha (short, safe, silent).

Bullpup-koncepcija znači da su spremnik i sklop zatvarača smješteni iza okidača. Time se postiže:

- znatno kraća ukupna duljina oružja uz istu duljinu cijevi
- težište bliže strijelcu
- bolja upravljivost pri gađanju pokretnih ciljeva

Primjer iz tvorničke prezentacije: model s cijevi duljine 58 cm i prigušivačem ima ukupnu duljinu od 104 cm. Usporediva klasična repetirna puška s istom duljinom cijevi i prigušivačem doseže približno 128 cm. Prednost je očita – zadržava se unutarnja balistika i performanse, uz osjetnu uštedu na duljini.

U razvoju konstrukcije sudjelovao je i Franz-Albrecht zu Oettingen-Spielberg, jedan od najpoznatijih europskih lovaca, koji je dao doprinos ergonomiji i funkcionalnim rješenjima.

Premijerno predstavljen 2026. na sajmu Jagd & Hund u Dortmundu, Walther RS 3 odmah je privukao veliku pozornost lovačke javnosti

OPREMA, SIGURNOST I PRAKTIČNA UPORABA

Jedan od najupečatljivijih detalja jest sustav ručnog napinjanja integriran u rukohvat (područje otvora za palac). Napinjanje je moguće obaviti intuitivno, pri podizanju puške na rame. Status napetosti mehanizma prepoznaje se taktilno i vizualno, uz signalne oznake.

Puška se standardno isporučuje s prigušivačem Walther QSA te s Walther Performance okidačem sile okidanja oko 800 g. Prigušivač se montira jednostavnim okretanjem, a predviđen je i za magnum-kalibre. Kod bullpup-koncepcije dodatna zaštita sluha osobito je važna zbog blizine izlaza plinova u odnosu na strijelca.

Predviđeni su adapteri za različite sustave montaže optike (prstenovi, šine, Picatinny i dr.), čime je osigurana dobra modularnost.

Rastavljanje zatvarača zahtijeva određenu vježbu. Uklanjanje nije moguće jednostavnim pritiskom na jedan gumb, nego podrazumijeva usklađeno pomicanje više dijelova. Nakon kraćeg privikavanja postupak ne bi trebao predstavljati poteškoću, no početnicima može biti zahtjevniji.

TEHNIČKI PODACI I TRŽIŠNA POZICIJA

Za kalibre .308 Winchester i .30-06 Springfield:

- ukupna duljina: 104 cm (cijev 58 cm)
- masa: 3,8 kg
- kapacitet spremnika: 6 metaka

Planirana je i izvedba u kalibru .300 Winchester Magnum, s duljom cijevi (za 4 cm) i kapacitetom spremnika od 5 metaka.

U redovitoj ponudi predviđena su četiri modela: dva s drvenim i dva s polimernim kundakom. Početna cijena na europskom tržištu kreće se oko 3.900 eura, ovisno o izvedbi.

Bullpup-koncepcija donosi drukčiji osjećaj rukovanja u odnosu na klasične repetirne puške (položaj spremnika, ravnoteža, odnos duljine kundaka i tijela). Preporučuje se osobno isprobati pušku – provjeriti ergonomiju, hod zatvarača, suho okidanje i sustav montaže optike – kako bi se procijenilo odgovara li pojedinom lovcu.

Olovno streljivo u EU-u – odluke i posljedice

Najnoviji razvoj rasprava o zabrani olovnog streljiva u EU-u i moguće posljedice za lovstvo, streljivo i lovačku praksu

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Uglasilu *Hoop!*, broj 149, na stranicama 42. – 45. obrađena je tema zabrane korištenja olovnog streljiva. Zbog kratkih rokova pripreme za tisak tada nije bilo moguće uključiti informacije o naknadno održanim sastancima (22. i 23. listopada te 16. prosinca 2025.). Budući da je riječ o temi od izravnog značenja za lovce, u ovom broju donosimo ažurirani i objedinjeni pregled najnovijih događanja, s posebnim naglaskom na moguće posljedice za lovstvo i lovačku praksu.

REACH SASTANCI – LISTOPAD 2025.

Na sastancima Odbora EU REACH, održanima 22. i 23. listopada 2025., sudjelovali su predstavnici Europske komisije (koja predsjedava Odborom i predlaže zakonodavni tekst) te predstavnici država članica EU-a, koji u Odboru raspravljaju i glasuju. Odbor čine nacionalni predstavnici, najčešće stručnjaci iz resornih ministarstava (okoliša, industrije i zdravstva). Zainteresirane strane mogu sudjelovati u raspravama, ali bez prava glasa.

Europska komisija je na tim sastancima predstavila revidirani prijedlog kojim se razdvajaju restrikcije za ribolovne utege i streljivo, koje su do tada bile objedinjene u jednom zakonodavnom paketu. Time je priznato da je riječ o tehnički i politički različitim pitanjima. Prijedlog razdvajanja je prihvaćen, što znači da će se ribolovni utezi i streljivo u nastavku zakonodavnog postupka razmatrati odvojeno.

PODIJELJENI STAVOVI U EU

Rasprava je pokazala jasnu podjelu među sudionicima. Ne postoji jedinstven europski stav o zabrani olovnog streljiva, nego niz nacionalnih kompromisa između zaštite okoliša, industrijskih interesa i lovstva.

Glavni zagovornici ograničenja su Europska komisija, ECHA (Europska agencija za kemikalije), dio znanstvene zajednice, pojedine nevladine organizacije te države članice s izraženim okolišnim politikama, poput Austrije, Danske, Finske, Nizozemske i Švedske. Komisija se pritom poziva na procjene ECHA-e i znanstvene dokaze o štetnosti olova za okoliš i zdravlje, ali istodobno nastoji postići kompromis kroz prijelazna razdoblja i određene iznimke.

Rezerviraniji ili kritičan stav zauzimaju pojedine države članice, industrija streljiva te sportske i lovačke organizacije. Češka, Slovačka i Litva, iako ne dovode u pitanje potrebu zaštite okoliša, upozoravaju na moguće industrijske, obrambene i strateške posljedice te traže dodatne analize i dulja prijelazna razdoblja. Proizvođači streljiva i sportske organizacije ističu povezanost civilne i obrambene proizvodnje te moguće negativne učinke na sport i industriju. Lovačke udruge upozoravaju da bi ograničenja, bez dostupnih i pouzdanih alternativa, bila teško provediva u praksi.

Većina ostalih država nalazi se između ove dvije krajnosti. Njemačka, Francuska i Italija načelno podupiru zaštitu okoliša, ali naglašavaju tehničku i socioekonomsku složenost pitanja olovnog streljiva te traže realističnija i dulja prijelazna razdoblja.

MOGUĆI SCENARIJI

Iz takvog odnosa snaga proizlaze tri moguća scenarija:

1. **Kompromisno usvajanje (najvjerojatniji scenarij)**

Stare puške bez odgovarajućih preinaka teško će izdržati čeličnu sačmu

Ograničenje se usvaja uz produžena prijelazna razdoblja:

- 5 godina za naboje središnjeg paljenja kalibra ≥ 5,6 mm;
- 15 godina za naboje manjeg kalibra i naboje s rubnim paljenjem (uz reviziju nakon 10 godina);
- 3 godine za olovnu sačmu.

Ovaj scenarij omogućuje industriji prilagodbu, a lovcima vrijeme za prijelaz, uz istodobno zadržavanje političkog kredibiliteta Europske komisije.

2. **Odgoda ili parcijalno usvajanje**

Odluka o streljivu odgađa se za 2026. godinu uz zahtjev za dodatnim analizama. Time se produžuje pravna nesigurnost, ali se izbjegava politički poraz Europske komisije.

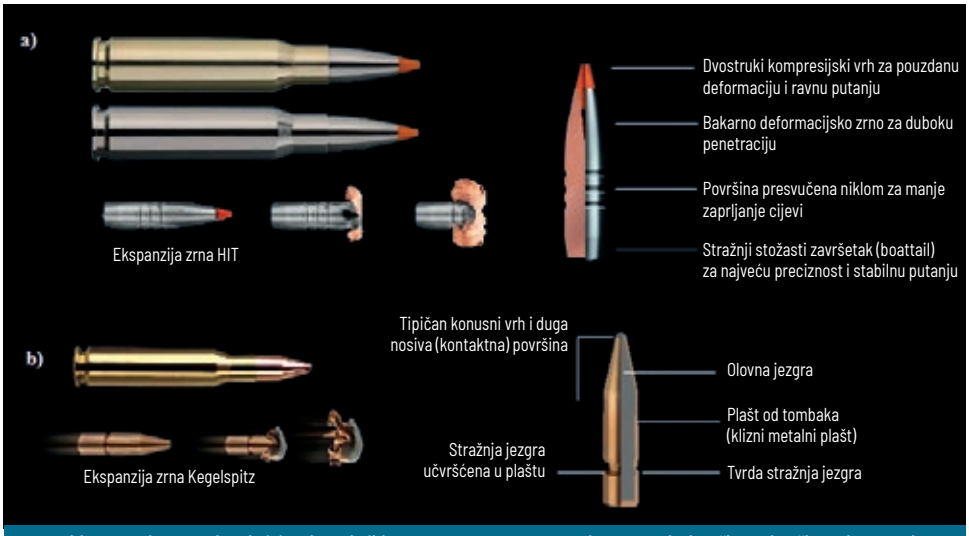

Razlike između monolitnih (a) i olovnih (b) zrna nisu samo materijalne, nego balističke, tehničke i ekonomske

3. Povlačenje prijedloga (najmanje vjerojatan scenarij)

U slučaju otvorenog protivljenja većeg broja država prijedlog bi se mogao povući ili vratiti ECHA-u na novu procjenu. Time bi se proces vratio nekoliko godina unatrag, uz dugoročnu neizvjesnost za sve dionike.

Najizgledniji ishod stoga je kompromisno rješenje s dugim prijelaznim razdobljima, a ne brza i potpuna zabrana.

PREGOVORI I TRAŽENJE KOMPROMISA

Između listopada i prosinca 2025. godine vodili su se intenzivni pregovori i lobiranja. Već u listopadu bilo je jasno da Europska komisija nema dovoljnu većinu, zbog čega se o pitanju streljiva tada namjerno nije glasovalo. Umjesto toga, Komisija je započela diplomatske razgovore s državama članicama, nastojeći smanjiti jaz između vlastitog prijedloga i stajališta pojedinih država.

U tom je procesu Europska komisija uvažila dio prijedloga država članica, pa je došlo do postupnog približavanja stavova. Time su stvoreni uvjeti za organiziranje novog sastanka na kojem bi Komisija trebala predstaviti revidirani pravni prijedlog.

REVIDIRANI PRIJEDLOG

Na sastanku održanom 16. prosinca 2025. predstavljen je revidirani pravni prijedlog. Na zahtjev više država članica znatno su produžena prijelazna razdoblja za lovačke naboje:

- naboji središnjeg paljenja kalibra ≥ 5,6 mm: 5 godina;
- naboji središnjeg paljenja manjih od 5,6 mm i svi naboji s rubnim paljenjem: 15 godina, uz preispitivanje nakon 10 godina.

Istodobno je, bez jasnog obrazloženja, prijelazno razdoblje za uporabu olovne sačme skraćeno na 3 godine, što je izazvalo dodatne nedoumice među državama članicama i drugim dionicima. Produženje prijelaznih razdoblja za pojedine vrste lovačkih naboja značajno je ublažavanje početnog prijedloga Komisije.

ALTERNATIVE OLOVNOM STRELJIVU

Bezolovne alternative olovnom streljivu postoje, ali trenutačno ne nude sustavno i univerzalno rješenje za sve kalibre, vrste oružja i uvjete uporabe. Njihova primjena nije jednako pouzdana u svim klimatskim uvjetima, a redovito su i osjetno skuplje – cijena je približno 20 do 80 % viša u odnosu na klasično olovno streljivo.

Na tržištu su već dostupna monolitna bakrena zrna, zrna od bakrenih slitina te druga bezolovna rješenja koja nude pojedini europski proizvođači. Proizvodni kapaciteti, međutim, zasad nisu prilagođeni potpunoj zamjeni olovnog streljiva, osobito kada je riječ o nabojima s rubnim paljenjem i malim kalibrima, koji su široko zastupljeni u lovačkoj praksi.

Skraćivanje roka za dopuštenu uporabu olovne sačme implicira da Europska komisija polazi od pretpostavke kako su odgovarajuće zamjene već dostupne i uvedene u praksu. Alternative poput sačme od čelika, bizmuta i volframa doista se koriste već niz godina, ali u ograničenom opsegu. Sve navedene opcije za lovce su skuplje, pri čemu je sačma od volframa višestruko skuplja od olovne. Dodatni problem je i činjenica da velik broj starijih lovačkih pušaka nije kompatibilan s čeličnom sačmom. To znači da će dio lovaca biti prisiljen na zamjenu oružja ili tehničke preinake postojećeg, što je značajan financijski teret.

REGULATORNE I TRŽIŠNE POSLJEDICE

Budući da se zabrana olovnog streljiva odnosi isključivo na lovačku uporabu, dok su vojska i policija izuzete, postavlja se pitanje dosljednosti i stvarnog dosega ove mjere. Količina streljiva proizvedenog za lov relativno je mala u usporedbi s ukupnom proizvodnjom olovnog streljiva, što dodatno otvara pitanje stvarnog okolišnog učinka ovako selektivne zabrane.

Takav regulatorni pristup otvara prostor za sumnju da zaštita okoliša možda nije jedini, pa ni dominantni motiv ove mjere. Naime, zabrana u praksi potiče prelazak na skuplje alternative, čime se povećava financijski pritisak na lovce kao krajnje korisnike.

Istodobno, ovakav razvoj događaja pogoduje ograničenom broju proizvođača streljiva koji već imaju razvijene i certificirane bezolovne proizvode. Time se dodatno

> **Bezolovne alternative olovnom streljivu postoje, ali zasad ne nude univerzalno rješenje za sve kalibre, vrste oružja i uvjete lova. A redovito su i osjetno skuplje – oko 20 do 80 % u odnosu na klasično olovno streljivo**

učvršćuje postojeći oligopol na tržištu, a trošak prilagodbe u najvećoj mjeri snose korisnici, a ne industrija ili institucije koje su izuzete od zabrane.

MONOLITNA ZRNA KAO ALTERNATIVA

U ovom se osvrtu razmatraju isključivo aspekti primjene monolitnih zrna u lovačkom streljivu. Iz perspektive balistike i lovne prakse jasno je da monolitna zrna ne mogu predstavljati potpunu i univerzalnu zamjenu za olovna zrna u svim kalibrima i vrstama uporabe. Takva zrna uzrokuju veći tlak u cijevi, drugačije se ponašaju u letu i pri djelovanju na cilj, imaju uži raspon optimalnih radnih brzina te pokazuju veću osjetljivost na prilagodbu oružja. Njihova uporaba stoga zahtijeva promjenu ustaljenog pristupa, kao i dodatno vrijeme za prilagodbu, testiranje i uhodavanje.

Uvođenje monolitnih zrna donosi i dodatne ekonomske troškove. Oni ne uključuju samo višu cijenu samog naboja, nego i češće čišćenje i održavanje oružja, povećane potrebe za vježbanjem te veći broj probnih ispaljenja radi provjere preciznosti i pouzdanosti. U procjenama ECHA-a ti su troškovi u najvećoj mjeri svedeni na razliku u cijeni streljiva, a širi sustavni troškovi promjene vrste streljiva nisu uzeti u obzir.

Unatoč navedenim ograničenjima, monolitna zrna trenutačno se s regulatornog stajališta Europske komisije smatraju prihvatljivim rješenjem, uz pretpostavku da bi se tijekom prijelaznih razdoblja mogla razviti tehnički i ekonomski povoljnija rješenja.

Na stvarne mogućnosti razvoja i proizvodnje lovačkog streljiva pritom izravno utječu širi čimbenici: broj i intenzitet oružanih sukoba u svijetu, pojava novih kriznih žarišta, geopolitička preslagivanja te udjel lovačkog streljiva u ukupnoj proizvodnji streljiva. U uvjetima povećanih potreba obrambenog sektora, koji redovito ima i proizvodni prioritet, uz neizvjesnost trajanja aktualnih sukoba, vjerojatnost razvoja novog, za lovce povoljnijeg streljiva u kratkom ili srednjem roku realno je vrlo mala.

> **Europska komisija u početnoj je fazi očito podcijenila složenost pitanja zabrane olovnog streljiva te predložila prekratka prijelazna razdoblja. Naknadne korekcije pokazuju pokušaj ublažavanja posljedica i vraćanja povjerenja država članica**

Primjena monolitnih zrna ne odvija se po načelu „kutija za kutiju“, nego podrazumijeva temeljitu promjenu balističkog, tehničkog i lovačkog pristupa. Uz to ostaje otvoreno pitanje dugoročne sigurnosti zamjenskih materijala, čiji se puni učinci na okoliš i zdravlje ljudi mogu pouzdano procijeniti tek nakon njihove široke i dugotrajne uporabe.

Takav pristup nosi rizik da se regulatornim mjerama jedno nedovoljno sagledano rješenje zamijeni drugim, čiji se stvarni učinci otkrivaju tek naknadno, a trošak prilagodbe ponovno se u najvećoj mjeri prenosi na krajnje korisnike.

Produžena prijelazna razdoblja priznanje su da lovačko streljivo ne može preko noći biti zamijenjeno bez ozbiljnih posljedica za praksu i sigurnost lova

POSLJEDICE IZVAN LOVIŠTA

Dio lovaca, osobito u ruralnim područjima, mogao bi teže podnijeti povećane troškove, što bi moglo dovesti do smanjenja članstva u lovačkim udrugama. Manji broj lovaca značio bi povećanje financijskih i radnih obveza za preostalo članstvo kako bi se izvršile zadaće propisane lovnogospodarskom osnovom i godišnjim planom gospodarenja lovištem. To bi moglo pokrenuti drugi krug spirale smanjenja članstva, a time i postupno slabljenje lokalne samoregulacije u lovstvu.

Prijedlog također ne rješava pitanje zaostalog oružja bivših lovaca niti zaliha streljiva kojima su raspolagali, što otvara mogućnost zlouporabe, primjerice za krivolov ili ugrožavanje sigurnosti. Slična je situacija i sa zalihama neutrošenog streljiva, koje bi se moglo nezakonito zlorabiti – bilo plasiranjem na crno tržište, skrivanjem zaliha ili uključivanjem u prekogranični promet. Time se otvaraju potencijalna sigurnosna i tržišna pitanja.

OTVORENA PITANJA I BUDUĆI RAZVOJ

Jasno je da je Europska komisija u početnoj fazi podcijenila složenost pitanja zabrane olovnog streljiva te predložila rješenja s prekratkim prijelaznim razdobljima. Naknadne korekcije pokazuju pokušaj ublažavanja mogućih posljedica i vraćanja povjerenja država članica.

Iako su prijelazna razdoblja za lovačke naboje produžena, i dalje ostaju otvorena brojna pitanja – osobito u vezi s uporabom sačme, dostupnošću odgovarajućih alternativa, sociološko-ekonomskim učincima te dugoročnim posljedicama za lovstvo. U kontekstu povećane globalne potražnje za streljivom, uzrokovane sigurnosnim i geopolitičkim okolnosti, ostaje neizvjesno u kojoj će se mjeri industrija moći prilagoditi potrebama relativno malog lovačkog tržišta.

Ishod ove regulative pokazat će može li se zaštita okoliša provoditi na način koji uvažava tehničku stvarnost lovačke prakse – ili će lovstvo ponovno biti prisiljeno prilagođavati se rješenjima donesenima bez dovoljno razumijevanja njegove stvarnosti.

SUKOB ČOVJEKA I VELIKIH MESOŽERA

U Finskoj službeno potvrđen napad vuka na čovjeka

Rijedak, ali službeno potvrđen napad vuka u južnoj Finskoj ponovno je otvorio pitanje gubitka prirodnog straha od ljudi, upravljanja populacijama i sigurnosti u područjima gdje dolazi do sve češćih susreta čovjeka i predatora

PIŠE **MATE BUNTIĆ**

Iako je riječ o vrlo opreznoj životinji koja čovjeka izbjegava nadugo i naširoko, ipak su tu i tamo zabilježeni rijetki slučajevi napada vuka na čovjeka. Jedan takav slučaj nedavno je potvrđen u Finskoj.

U rujnu 2025. godine u mjestu Loppi, na jugu Finske, dogodio se rijedak, ali ozbiljan incident povezan s vukovima. Lokalna stanovnica Johanna Liukkonen bila je prisiljena golim rukama braniti svog psa od napada vuka, a DNK analizom naknadno je potvrđeno da je doista bila riječ o vuku.

Prema Finskom institutu za prirodne resurse (Luke), vuk nije pokazivao nikakvo oklijevanje ni strah od ljudske prisutnosti. Kada je Liukkonen, pokušavajući zaštititi psa, podigla životinju u naručje, vuk je preusmjerio agresiju te je, umjesto psa, napao nju. I pas i vlasnica zadobili su lakše ozljede te su preživjeli incident.

Naknadnom istragom utvrđeno je da su se u vrijeme događaja tim područjem kretala dva vuka u paru i još jedna usamljena jedinka. Vuk koji je poslije odstrijeljen u blizini identificiran je kao samotna jedinka, a postoji velika vjerojatnost da je riječ o istoj životinji koja je sudjelovala u napadu. Od tada nisu zabilježena daljnja opažanja trećega vuka, uključujući i praćenje divljih životinja kamerama.

GUBITAK STRAHA – KLJUČNI SIGURNOSNI PROBLEM

Značajno je da ni ljudski miris ni miris ispušnih plinova obližnjih vozila nisu odvratili vuka od napada. Takvo ponašanje naglašava jednu od ključnih zabrinutosti u upravljanju velikim mesožderima: gubitak prirodnog straha od ljudi znatno povećava rizik od opasnih susreta.

Stručnjaci za divlje životinje ističu da je izbjegavanje ljudi prirodna i bitna sastavnica ponašanja velikih predatora. Kada se ta osobina izgubi, sukobi s ljudima, kućnim ljubimcima i stokom postaju vjerojatniji. Znanstveni dokazi pokazuju da aktivno i prilagodljivo upravljanje, uključujući regulirani lov ondje gdje je to opravdano, pridonosi očuvanju uobičajenog obrasca ponašanja životinja, osobito velikih mesoždera – a to je izbjegavanje ljudi.

Ovaj finski slučaj služi kao podsjetnik da očuvanje velikih mesoždera mora ići ruku pod ruku s ljudskom sigurnošću i odgovornim upravljanjem divljim životinjama. Zanemarivanje znakova upozorenja ili odgađanje intervencije može imati ozbiljne posljedice i za ljude i za životinje.

U FACE-u se i dalje, kako je naglašeno, zalažu za znanstveno utemeljene i pragmatične pristupe koji omogućuju suživot, a istodobno smanjuju rizike povezane s velikim predatorima.

Postoje i neke statistike o svim napadima vuka na čovjeka koji su se dogodili diljem svijeta između 2002. i 2020.:

- Ukupno 489 napada, uključujući 26 smrtnih slučajeva.
- 78 % napada (smrtonosnih i nesmrtonosnih), odnosno 380 od 489, počinili su bijesni vukovi.
- Od 26 smrtnih slučajeva, 14 je uzrokovano ugrizima bijesnih jedinki u Turskoj (9 slučajeva), Kazahstanu (1 slučaj) i Indiji (4 slučaja).
- Dvanaest smrtonosnih napada predatora (koji nisu bili uzrokovani bjesnoćom niti izravno povezani s ljudskim djelovanjem) zabilježeno je između 2002. i 2020. u Iranu (6 smrtnih slučajeva), Turskoj (3), Tadžikistanu (1), SAD-u (1) i Kanadi (1).

U slučaju SAD-a i Kanade valja napomenuti da su ondje prisutni vukovi redovito veći od europskih sivih vukova. Naime, jedinke u Europi u prosjeku teže oko 38 kg, a njihov sjevernoamerički srodnik može dosegnuti 50 do 70 kg.

Izvor: https://www.face.eu/2026/01/confirmed-wolf-attack-on-a-human-in-finland-highlights-the-importance-of-management/
https://www.mission-loup.ch/en/pages/wolf-attacks-on-humans-2002-2020-.html

ODGOVORNO VLASNIŠTVO OD PRVOG DANA

Pripreme za preuzimanje šteneta

Smještaj, sigurnost, oprema i ključne informacije koje određuju stabilan razvoj budućeg lovnog psa, njegovu prilagodbu novoj sredini te uspješan početak socijalizacije i obuke

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Lovac koji nabavlja lovačkog psa mora biti dobro pripremljen kako bi novom štenetu olakšao dolazak u nepoznato okruženje. Odluka o izboru šteneta iz legla donosi se znatno prije samog preuzimanja, ali ključne pripreme odvijaju se tijekom posljednjih tjedana prije njegova dolaska (8.–10. tjedan od koćenja). U tom razdoblju potrebno je osigurati primjeren smještaj, urediti sigurno okruženje i pribaviti svu potrebnu opremu. Takva priprema umnogome utječe na stabilan razvoj mladog psa, njegovu prilagodbu novoj sredini te kasnije uspjehe u radu i na terenu.

PRIPREMA SMJEŠTAJA

Smještaj je jedan od najvažnijih uvjeta za pravilan razvoj šteneta. U praksi lovci ovoj temi često posvećuju premalo pozornosti, što može dovesti do usporenog rasta, zdravstvenih poteškoća pa čak i dugoročnih posljedica na ponašanje psa.
Uvjeti smještaja ovise o tome boravi li pas u stanu ili kući, odnosno u posebno pripremljenom prostoru – boksu.

Psi u stanu/kući – stručna literatura preporučuje da se manji psi i psi kratke dlake drže u zatvorenom prostoru, ponajprije iz fizioloških razloga. Terijeri, jazavčari i šunjkavci najčešće se drže u stanovima, a od goniča u zatvorenom se prostoru najčešće drži dalmatinski pas, i to pretežno kao nelovni. Krvosljednike je preporučljivo držati u domu radi snažnije povezanosti s vodičem, što je od osobite važnosti za njihov kasniji rad na terenu.[1]
Boks – boks je ograđeni prostor koji uključuje i kućicu za psa. Njegova veličina mora biti prilagođena pasmini i veličini psa.
Pri određivanju površine boksa treba razlikovati zakonski minimum od stručnih preporuka.
Zakonski minimum određuje potrebnu minimalnu površinu prema tjelesnoj masi psa:

- do 24 kg – 6 m^2
- od 25 do 28 kg – 7 m^2
- od 29 do 32 kg – 8 m^2
- od 32 kg i više – 8,5 m^2 [2]

Stručne preporuke redovito su iznad zakonskog minimuma i prilagođene stvarnim potrebama pasmine:

- terijer/jazavčar – najmanje 3 m^2 (zakonski je obvezno 6 m^2)
- pas srednje veličine (do 20 kg) – 6 m^2
- ptičari – 7 do 8 m^2
- veliki psi – 15 do 20 m^2 [3]

Ograda mora onemogućiti izlazak psa, ali i ulazak drugih pasa, osobito u razdoblju tjeranja kod ženki. Otvori na mreži trebaju biti manji od širine glave šteneta kako bi se spriječilo zaglavljivanje i moguće ozljede.
Najprikladnija podloga za boks je beton s blagim padom, koji omogućuje lakše čišćenje i učinkovitu odvodnju. Moguće su i druge izvedbe podloge (opeka, pijesak, travnata površina), no one znatno otežavaju održavanje higijene i dugoročno zahtijevaju više rada.
Položaj boksa – boks se postavlja na mirnijem dijelu dvorišta, najčešće sa stražnje

1 E. Varga, *Pas krvosljednik*, Lovačka knjiga, Zagreb, 1958., str. 12.
2 *Službeni glasnik BiH*, broj 18/12, JP NiO Službeni list BiH, članak 7.
3 J. Balać, M. D. Polak, *Lov, lovački psi i oružje*, Alfa, Zagreb, 1991., str. 92.

Vanjska korpa na kuki za auto kao način prijevoza psa

strane objekta, gdje je manje prometa i uznemirivanja.
Preporučuje se:
- izloženost suncu tijekom dijela dana
- osiguran hlad tijekom dijela dana
- zaštita od jakog vjetra
- izbjegavanje blizine stoke, peradi i prometnih točaka

Kućica za psa – kućica mora biti smještena pod nadstrešnicom i dovoljno prostrana da pas u njoj može stajati, okretati se i ležati u prirodnom položaju. Minimalna visina na nižoj strani iznosi 75 cm.
Standardne dimenzije:
- dužina kućice – oko 1,5 m
- prostor za ležaj – 1 m
- predprostor – 0,5 m
- kućica treba biti podignuta od tla radi bolje izolacije i zaštite od vlage

Materijal i izvedba: kućica se najčešće izrađuje od drveta, poželjno s perom i utorom radi smanjenja propuha. Obvezna je ventilacija, ali bez stvaranja propuha. Na ulazu se postavlja prag visine 5 – 8 cm, koji zadržava prostirku i sprječava ulazak hladnog zraka.
U hladnijim područjima preporučuju se dvostruki zidovi s toplinskom izolacijom. Ako je kućica zidana, nužni su dodatna izolacija i povišeni drveni pod (15 – 20 cm) radi suhoće i toplinske zaštite. Ulaz kućice idealno je orijentiran prema jugu.
Održavanje čistoće – radi očuvanja zdravlja psa i higijene dvorišta potrebno je redovito održavanje:
- boks se čisti najmanje jednom dnevno, a ljeti i više puta
- kućica se otvara i temeljito čisti najmanje jednom mjesečno
- posude za hranu i vodu peru se nakon svakog obroka

Dezinfekcija i dezinsekcija – najmanje dva puta godišnje, a češće ako se pojave zdravstveni problemi ili znakovi zaraze.
Sredstva za dezinfekciju:
- 4 – 5 % otopina kreolina
- 10 % formalin
- otopina vapna (svježa 10 – 20 %)
- 4 – 8 % oštra soda uz dodatak blage otopine mlijeka gašenog vapna[4]

Sredstva za dezinsekciju: asepsol, omnisan, cetavnol, alugan i druga sredstva protiv buha, krpelja i kukaca.[5]
Zaštita šteneta – štenci su radoznali, razigrani i često neoprezni te istražuju sve što im dođe u vidokrug. Većina nezgoda događa se upravo u prvim tjednima nakon dolaska u novi dom. Stoga je prije njihova dolaska potrebno temeljito osigurati prostor u kući ili dvorištu kako bi se spriječile moguće ozljede i neželjene štete.
Opasnosti u stanu/kući – opasna mjesta: stubišta, balkoni, prozori, ulazna vrata te svi uski prostori u koje se štene može zaglaviti ili iz kojih se može teško izvući.
Ukloniti treba: sobno i toksično bilje (npr. fikus); sitne predmete koje pas može progutati; obuću (psi je rado žvaču).
Obvezno je zaštititi utičnice i skloniti električne kabele, jer ih štenci često grizu.

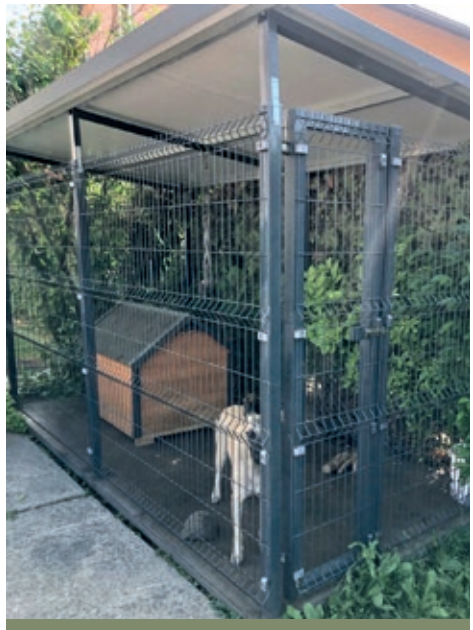
Pravilno izgrađen i postavljen boks s kućicom osigurava sunce, hlad te zaštitu od vjetra i padalina

Utičnice u stanu treba zaštititi radi sigurnosti šteneta

Pristup kemikalijama, lijekovima i kozmetici mora biti onemogućen.
Opasnosti u vrtu – okućnica treba biti ograđena, uz čvrstu podlogu ispod ograde kako bi se spriječilo potkopavanje. Sve rupe i otvore u ogradi potrebno je zatvoriti.
Iz vrta treba ukloniti otrovno bilje (božikovinu, bršljan, imelu, ljiljan, narcis, oleandar, zumbul i dr.).
Štencima ne smije biti omogućen pristup gnojivima, zaštitnim sredstvima, gorivu, mazivima i bojama.
Svi sitni predmeti i oštri alati moraju biti uklonjeni iz njihova dosega.[6]

NABAVA OPREME

Pripremljena oprema omogućuje rutinu, sigurnost i lakše upravljanje štenetom od prvog dana.
Prije dolaska šteneta lovac treba osigurati minimalno:
- košaru ili ležaj s prostirkom
- prostirku za kućicu
- korpu za prijenos
- posude za hranu i vodu
- hranu za štence
- ovratnik i povodnik[7]
- igračke
- torbicu za poslastice
- vrećice za izmet
- opremu za njegu dlake i higijenu[8]

Dodatnu opremu, ovisno o namjeni i pasmini psa, vlasnik će nabavljati naknadno.

PITANJA UZGAJIVAČU

Uzgajivač je najvažniji izvor informacija o zdravlju, prehrani i dosadašnjim navikama

[4] J. Balać, *Lovna kinologija*, LSH, Zagreb, 1979., str. 79.
[5] Grupa autora, *Velika ilustrovana enciklopedija lovstva*, Građevinska knjiga, Beograd, 1987., str. 138.
[6] B. Fogle, *Dog Owner's Manual* (*Pas – priručnik za vlasnike*), prijevod Zoran Šimec, Profil International, Zagreb, 2012., str. 178-179, 229.
[7] I. Richter, *Lovački psi – uzgoj i školovanje*, Znanje, Zagreb, 1986., str. 35, 165-166.
[8] M. Koch-Kostersitz, *Ratschlage für den Hundefreund (400 saveta prijateljima pasa)*, prijevod Vladimir Ličitrn, „MiS Sport", Beograd, 2012., str. 23-24, 33-34.
[9] I. Franić, *Uzgoj, njega, ishrana i bolesti pasa*, Nolit, Beograd, 1978., str. 20.

šteneta. Bez tih podataka novi vlasnik teško može osigurati kontinuitet njege i prilagodbe u novoj sredini.
Preporučena pitanja uzgajivaču:

- Ima li štene čip?
- Je li pregledano kod veterinara?
- Je li cijepljeno? Kada, kojim cjepivom i kada je predviđeno sljedeće cijepljenje?
- Je li imalo zdravstvenih problema?
- Kada je provedena posljednja terapija protiv unutarnjih nametnika i kojim sredstvom?
- Kakva je zdravstvena anamneza roditelja?
- Kakav je temperament i kakve su osobine roditelja?
- Je li prestalo sisati?
- Kojom je hranom hranjeno?[9]
- Koji je raspored hranjenja i kolika je količina hrane po obroku?
- Kakve su dnevne i noćne rutine šteneta?
- Kakva su dosadašnja socijalna iskustva?
- Je li započeta obuka i u kojoj je fazi?

Preporučljivo je sve odgovore zapisati, jer se prvi dani s novim štenetom često odvijaju vrlo brzo, a važni podaci lako se zaborave.

PRVI KORACI KOJI ODREĐUJU BUDUĆNOST

Temeljita priprema smještaja, sigurnog okruženja i nužne opreme ključna je za siguran i što bezbolniji dolazak šteneta u novi dom.
Budući da pas svijet primarno spoznaje osjetilom mirisa, poželjno je da budući vlasnik u uzgajivačnici ostavi komad rabljene odjeće. U kombinaciji s krpom ili prostirkom iz uzgajivačnice, takav će predmet imati veliku ulogu u prilagodbi šteneta na novu sredinu. Miris krpe nosi poznate tragove majke, braće i sestara, a vlasnik će štenetu već biti prepoznatljiv po mirisu odjeće. Time se znatno smanjuje stres i olakšava prolazak kroz najosjetljivije razdoblje njegova dosadašnjeg života.
Sve kasnije aktivnosti – socijalizacija, obuka i razvoj lovnih sposobnosti – oslanjaju se upravo na ove prve korake.
Ulaganje u početak odgoja i brige o štenetu uvijek je ulaganje u budućnost.

RASPORED KINOLOŠKIH MANIFESTACIJA KINOLOŠKOG SAVEZA HERCEG-BOSNE ZA 2026. GODINU

10. 1. 2026. – BH / VT – Čapljina
11. 1. 2026. – IGP – SRK – Čapljina
31. 1. 2026. – IPO – zec – Široki Brijeg
28. 2. 2026. – CACT – zec – Široki Brijeg
1. 3. 2026. – IPO – zec – Prijatelji Čitluk
8. 3. 2026. – IPO – zec – Čapljina
8. 3. 2026. – CACT – zec Prijatelji Čitluk
13. 3. 2026. – UO KSHB i Skupština KSHB (petak)
21. 3. 2026. – CACT – zec – Široki Brijeg
22. 3. 2026. – Smotra i IPO – ptičari – Čapljina
22. 3. 2026. – Smotra i IPO – jamari (rov pod zemljom) – Domaljevac
27. 3. 2026. – CAC i CACIB – Neum
27. 3. 2026. – CAC i CACIB – Neum
27. 3. 2026. – Specijalna izložba Basenji – Neum
28. 3. 2026. – CAC i CACIB – Neum
28. 3. 2026. – CAC i CACIB – Neum
6. 4. 2026. – CACT D.S. i IPO D.S. (Uskrsni ponedjeljak)
11. 4. 2026. – CACT – zec – otvoreni teren – Kupres/Tomislavgrad
11. 4. 2026. – BHT / VT – Čapljina
12. 4. 2026. – IGP – SRK – Čapljina
19. 4. 2026. – Smotra i IPO – ptičari – Domaljevac
19. 4. 2026. – CACT – zec – Prijatelji Čitluk
25. 4. 2026. – Specijalka tornjaka – Memorijal Stjepana fra Petra Krasića – TG
26. 4. 2026. – Smotra i IPO D.S. – Cincar Livno
26. 4. 2026. – Smotra i IPO D.S. – Kuna Jajce
26. 4. 2026. - Revija svih pasmina pasa – Mostar
3. 5. 2026. – IPO D.S. – KD Vitez
3. 5. 2026. – CACT D.S. – Cincar Livno
5. 5. 2026. – CACIB – Međugorje
6. 5. 2026. – CAC i CACIB – Međugorje
7. 5. 2026. – CAC i CACIB – Međugorje
10. 5. 2026. – CACIT D.S. – Cincar Livno
19. 5. 2026. – CAC i CACIB – Vitez
20. 5. 2026. – CAC i CACIB – Vitez
23. 5. 2026. – Smotra i IPO D.S. – Kupres
24. 5. 2026. – CACT D.S. – Kupres
6. 6. 2026. – Revija svih pasmina pasa – Kiseljak
6. 6. 2026. – Specijalna izložba ex-YU goniča – Kiseljak
14. 6. 2026. – CAC i CACIB – Kupres
15. 6. 2026. – CAC i CACIB – Kupres
21. 6. 2026. – CAC – Cincar Livno
11. 7. 2026. – CAC i CACIB – Mostar
12. 7. 2026. – CAC i CACIB – Mostar
20. 7. 2026. – CAC – Široki Brijeg (Blidinje)
21. 7. 2026. – CAC i CACIB – Široki Brijeg (Blidinje)
22. 7. 2026. – CAC i CACIB – Široki Brijeg (Blidinje)
9. 8. 2026. – IPO – ptičari – Cincar Livno
16. 8. 2026. – CACT – ptičari – utakmica „C" – Cincar Livno
22. 8. 2026. – CAC i CACIB – Posušje
23. 8. 2026. – CAC i CACIB – Posušje
30. 8. 2026. – Specijalna izložba posavskog goniča – KD Vitez
5. 9. 2026. – Smotra i IPO D.S. – Prozor-Rama
5. 9. 2026. – BH / VT – Čapljina
6. 9. 2026. – IGP – SRK – Čapljina
6. 9. 2026. – IPO D.S. – Cincar Livno
12. 9. 2026. – CACT D.S. i IPO D.S. – Široki Brijeg
13. 9. 2026. – IPO D.S. – Vitez
13. 9. 2026. – CACT D.S. – Cincar Livno
16. 9. 2026. – CAC i CACIB – Domaljevac
17. 9. 2026. – CAC i CACIB – Domaljevac
19. 9. 2026. – Smotra i IPO – ptičari – Čapljina
20. 9. 2026. – IPO – zec – Cincar Livno
20. 9. 2026. – CACT – zec – Prijatelji Čitluk
20. 9. 2026. – IPO – zec – Vitez
26. 9. 2026. – IPO – zec – Široki Brijeg
26. 9. 2026. – CACT – zec – Cincar Livno
27. 9. 2026. – Smotra pasa i IPO za ptičare – KD Odžak
27. 9. 2026. – Kvalifikacije za FCI EU kup 2026. / CACT – zec – Tomislavgrad-Kupres
10. 10. 2026. – Krvni trag – Vitez
27. 10. 2026. – CAC i CACIB – Mostar
27. 10. 2026. – CAC i CACIB – Mostar
7. 11. 2026. Lovno-kinološki kup sv. Huberta – KD Odžak
13./14. 11. 2026. – Kinološki ispiti – KSHB
12./13. 12. 2026. – CACT BiH – šljuka – Čapljina
12. 12. 2026. – CAC i CACIB – Grude
13. 12. 2026. – CAC i CACIB – Grude

RASPORED KINOLOŠKIH MANIFESTACIJA SAVEZA LOVAČKIH ORGANIZACIJA U BIH

Datum	Manifestacija	Organizator	Mjesto održavanja
23. 3. 2026.	IUO DS	"Vlašić" Travnik	Goleš
4. 4. 2026.	Smotra	"Jelen" Cazin	Slatina
5. 4. 2026.	IUO DS	"Jelen" Cazin	Donja Koprivna
5. 4. 2026.	CACT	"Biserna" Goražde	Berič
19. 4. 2026.	CACT	"Vlašić" Travnik	Goleš
26. 4. 2026.	Spec. goniča - baraka	KK "Barak" Vitez	Vitez
2. 5. 2026.	Smotra	"Soko" Maglaj	Maglaj
9. 5. 2026.	Smotra	"Semešnica" Donji Vakuf	Donji Vakuf
9. 5. 2026.	Smotra	"Sarajevo"	Sarajevo
9. 5. 2026.	IUO DS	"Sarajevo"	Sarajevo
9. 5. 2026.	Smotra	"Srndać V. Kladuša"	Polje
10. 5. 2026.	Smotra	"Klek" Zavidovići	Ridžali
10. 5. 2026.	Smotra	"Zmajevac" Zenica	Zenica
10. 5. 2026.	IUO DS	"Zmajevac" Zenica	Zenica
17. 5. 2026.	Spec. ex-YU goniča	"Srna-Grmeč" Ključ	Alina Luka
17. 5. 2026.	Smotra	"Orlovik" Žepče	Žepče
23. 5. 2026.	Smotra	"Srndać Kakanj"	Bare
23. 5. 2026.	Smotra	"Lane" Vogošća	Vogošća
24. 5. 2026.	IUO DS	"Srndać Kakanj"	Bare
24. 5. 2026.	IUO DS	"Klek" Zavidovići	Tešanj
24. 5. 2026.	Smotra	"Lovac" Mostar	Mostar
31. 5. 2026.	Smotra	"Drvar"	Drvar
31. 5. 2026.	IUO DS	"Drvar"	Drvar
7. 6. 2026.	Revijalna izložba	KK "Barak" Vitez/LD "Koprivnica"	Bugojno
8. 8. 2026	Smotra	"Radovina" G. Vakuf	Gornji Vakuf
15. 8. 2026.	Smotra	"Koprivnica" Bugojno	Bugojno
Kolovoz 2026.	CAC	LKSUFBIH	Igman
30. 8. 2026.	Smotra	"Bihać"	Bihać
30. 8. 2026.	IUO DS	"Bihać"	Bihać
30. 8. 2026.	Smotra	Srednje	Kakanj
30. 8. 2026.	IUO DS	Srednje	Kakanj
30. 8. 2026.	Smotra	Breza	Breza
6. 9. 2026.	Smotra	"Srndać" Jajce	Jajce
6. 9. 2026.	Smotra	"Vlašić" Travnik	Travnik
6. 9. 2026.	Smotra	"Zahor" Bilalovac Kiseljak	Kiseljak
6. 9. 2026.	IUO DS	"Zahor" Bilalovac Kiseljak	Kiseljak
6. 9. 2026.	Smotra	"Tetrijeb" Jablanica	Jablanica
6. 9. 2026.	IUO DS	LD "Sana" Sanski Most	Sanski Most
6. 9. 2026.	Smotra	LD "Sana" Sanski Most	Sanski Most
6. 9. 2026.	Smotra	"Srndać 32" Bosanski Petrovac	Bosanski Petrovac
6. 9. 2026.	CACT	KK "Barak" Vitez	Hercezi
7. 9. 2026.	Smotra	"Srndać" Novi Travnik	Bara
7. 9. 2026.	IUO DS	"Srndać" Novi Travnik	Bara
7. 9. 2026.	Smotra	"Lovac" Bužim	Bužim
7. 9. 2026.	IUO DS	"Lovac" Bužim	Bužim
7. 9. 2026.	IUO DS	"Semešnica" Donji Vakuf	Donji Vakuf
13. 9. 2026.	Smotra	"Biserna" Goražde	Berič
13. 9. 2026.	IUO DS	"Biserna" Goražde	Berič
13. 9. 2026.	Smotra	"Zec" Ilijaš	Lovački dom Ilijaš
13. 9. 2026.	IUO DS	"Koprivnica" Bugojno	Bugojno
19. 9. 2026	IUO DS	"Zec" Ilijaš	Bioča
19. 9. 2026	Smotra	"Kruščica" Vitez	Vitez
19. 9. 2026	IUO DS	"Srndać V. Kladuša"	Bosanska Bojna
19. 9. 2026	Smotra	"Grmeč" Bosanska Krupa	Bosanska Krupa
19. 9. 2026.	Smotra	"Konjic Koznik"	Konjic
19. 9. 2026	Smotra	"Igman" Ilidža	Ilidža
19. 9. 2026.	CACT	"Kiseljak" Tešanj	Tešanj
19. 9. 2026	IUO DS	"Igman" Ilidža	Ilidža
19. 9. 2026.	Smotra	"Zvijezda" Vareš	Vareš
20. 9. 2026	IUO DS	"Zvijezda" Vareš	Vareš
20. 9. 2026.	IUO DS	"Kruščica" Vitez	Vitez
20. 9. 2026	Smotra	"Srna-Grmeč" Ključ	Ključ
20. 9. 2026.	IUO DS	"Srna-Grmeč" Ključ	Ključ
20. 9. 2026.	IUO DS	"Grmeč" Bosanska Krupa	Bosanska Krupa
20. 9. 2026.	Smotra	"Bjelašnica" Hadžići	Hadžići
26. 9. 2026.	IUO DS	"Konjic Koznik"	Konjic
26. 9. 2026.	Smotra	"Trnovo"	Trnovo
26. 9. 2026.	IUO DS	"Trnovo"	Trnovo
26. 9. 2026.	Smotra	"Kiseljak" Tešanj	Tešanj
26. 9. 2026.	Smotra	"Tetrijeb Gunjani" Kreševo	Kreševo
26. 9. 2026.	IUO DS	"Tetrijeb Gunjani" Kreševo	Kreševo
27. 9. 2026.	IUO DS	"Kiseljak" Tešanj	Tešanj
27. 9. 2026.	IUO – ptičari	"Kiseljak" Tešanj	Tešanj
27. 9. 2026.	IUO DS	"Lane" Vogošća	Vogošća
27. 9. 2026.	Smotra	"Divokoza" Fojnica	Fojnica
27. 9. 2026.	IUO DS	"Divokoza" Fojnica	Fojnica
27. 9. 2026.	Smotra	LD "Tetrijeb" Olovo	Olovo
27. 9. 2026.	IUO DS	LD "Tetrijeb" Olovo	Olovo
31. 10. 2026.	Ispit KT	"Vlašić" Travnik	Gostilj
31. 10. 2026.	Ispit KT	"Lane" Vogošća	Vogošća

PRAVILNIK ZA KVALIFIKACIJE NA EU KUP PRVENSTVO NA ZECA I DIVLJU SVINJU

Ovaj pravilnik se odnosi na sve pse iz VI.FCI skupine koji imaju pravo na kvalifikacije za EU KUP prvenstvo kako na zečiju divljač tako i na divlju svinju.

Čl.1

Svi psi koji sudjeluju u kvalifikacijama EU KUP-a moraju biti zdravi i ispunjavati sve zdrastvene uvjete a to su:

1. Čipirani (tetovirani).
2. Cjepljeni protiv bjesnoće.
3. Očišćeni protiv parazita.
4. Zdrastveno uvjerenje od veterinara ne starije od 15 dana.

Čl.2

Natjecatelj mora biti član za tekuću godinu jednog od tri Saveza osnivača odnosno KSuBiH. Natjecatelj mora znati kodeks međuljudskog i sportskog ponašanja te se istog pridržavati. Natjecatelj ne može biti netko tko je naprosite naravi i tko se ne zna ponašati, odnosno ne zna suzdržati svoju narav.
Natjecatelj mora biti dostojanstveno obučen kako priliči za radne, a tako i za eksterijerne manifestacije (specijalna izložba, državna, međunarodna).

Čl.3

a) Psi koji ulaze u kvalifikacije za EU KUP prvenstvo na divlju svinju ne mogu biti ocjenjeni u ekterijeru manjom ocjenom od vrlo dobar, isto tako trebaju imati položen ispit na divlju svinju (državnog karaktera) i osvojenu kandidaturu CACT ili RCACT u prošloj ili tekućoj godini.

b) Psi koji ulaze u kvalifikacije za EU KUP prvenstvo na zeca ne mogu biti ocjenjeni u ekterijeru manjom ocjenom od vrlo dobar, također moraju imati položen ispit na zeca (državnog karaktera) i osvojenu kandidaturu CACT ili RCACT u prošloj ili tekućoj godini.

Čl.4

Kako bi smo lakše sužili izbor jedinki za EU KUP bilo to za solo, par ili grupno natjecanje.
Za plasman u kvalifikacije se također boduju i rezultati koje su psi ostvarili na kinološkim manifestacijama izložbenog i radnog karaktera kako je prikazano u tabeli:

OBLIK		RAD	
Inter.šampion u ljepoti - CIB	10	Inter.šampion u radu	12
Nacionalni šampion	9	Nacionalni šampion u radu	10
CACIB	8	CACIT	8
CAC	6	R.CACIT	6
Odličan	4	CACT	4
Vrlo dobar	2	R.CACT	2

Čl.5

Ukoliko je jedan pas osvojio više kandidatura u tekućoj ili prošloj godini uzima se u obzir ona s najviše osvojenih bodova. Na osvojene bodove s ispita dodaju se bodovi iz članka 4.

Čl.6

Psi koji su kandidature osvojili tekuće godine i predhodne kalendarske godine uzimaju se u bodovni saldo. Za natjecanje sudjeluju psi iz VI.FCI skupine, za EU KUP prvenstvo psi moraju biti stariji od 18 mjeseci, a gornja granica ne postoji.

Čl.7

Izborni rezultati radit će se najkasnije jedan mjesec prije EU KUP prvenstva na otvorenim terenima. Vlasnik psa je obavezan prijaviti svog psa ili više njih najkasnije 40 dana prije natjecanja. Ukoliko je vlasnik psa spriječen sudjelovati na manifestaciji zbog neodgodivih razloga ili bolesti može angažirati vodiča.

Čl.8

Prije početka finalnog natjecanja vrši se ždrijebanje terena i sudaca.

Čl.9

Na završnom natjecanju za kvalifikacije, natjecanje na otvorenom terenu na zečiju divljač počinje u 8.00 sati i završava u 10. sati.

Čl.10

Na završnom natjecanju za kvalifikacije suditi će dva (2) kinološka suca na jednog psa s pomoćnim osobljem; voditelj kojeg odredi korisnik lovišta.

Čl.11

Suci koji sude moraju obavezno vidjeti predmetnu divljač.

Čl.12

Prilikom bodovanja na završnom natjecanju primjenjuje se pravilnik FCI-a za EU KUP na zeca.

Čl.13

Prilikom kvalifikacija za EU KUP prvenstvo na divlju svinju primjenjuje se čl.6, čl.7 i čl.8 ovog Pravilnika s tim da riječ otvoreni tereni zamjenjuje riječ prihvatilište čija površina ne može biti manja od 150 x 150 metara.

Čl.14

Svi oni koji žele sudjelovati na kvalifikacijama za EU KUP moraju ispuniti i potpisati prijavnicu i dostaviti je poštom na adresu KSHB.

Čl.15

Na kvalifikacije ulazi 10 prvoplasiranih po rezultatima.

Čl.16

Ukoliko pas na EU KUP-u – prvenstvu, u bilo kojoj disciplini osvoji prvo mjesto zadržava autonomno pravo za sljedeće natjecanje, bez kvalifikacija.

Čl.17

Taksu za kvalifikacije određuje Savez.

Čl.18

U slučaju da su dva psa izjednačena po bodovima prednost ima:
- bolja ocjena ustrajnost u radu – pas sa najdužim neprekidnim gonjenjem
- mlađi pas u odnosu na starijeg
- ženka ima prednost pred mužijacima

Čl.19

Izbornik zadržava autonomno pravo da od plasiranih pasa izaber pse za državnu reprezentaciju koja će sudjelovati na EU KUP – prvenstvu.

PRIJAVNICA ZA EU KUP NA ZECA ILI DIVLJU SVINJU	
o zec o divlja svinja	
Pasmina:	Spol: o muški o ženski
Ime psa :	Broj rodovnice:
Datum štenjenja:	Mirko čip: Tetovaža:
Vlasnik:	
Adresa:	
Član društva/udruge:	
Potpis:	
PRIJAVNICU POSLATI NA ADRESU KSHB Kinološki savez Herceg-Bosne Fra Didaka Buntića b.b. 88220 Široki Brijeg Kontak: 039 704-145 Email: info@kinoloskisavez-hb.com www.kinoloskisavez-hb.com	

Skupština Kinološkog saveza u BiH, Vitez 20.ožujka 2024.

LJUBUŠA

SUROVA PLANINA I STOLJETNA HRANITELJICA

Planina između Duvanjskog polja i Rame, oblikovana krškim reljefom i stoljetnom stočarskom tradicijom, danas je prostor pašnjaka, divljači i širokih vidika

PIŠE **TOMISLAV MIHALJEVIĆ**

Ljubuša je izrazito gola i surova planina, a ipak pitoma i velikodušna hraniteljica naroda kroz povijest. Smještena je u Hercegbosanskoj županiji, između Duvanjskog, Kosnog i Ravanjskog polja te Rame. Prema jugu se prostire do planine Vran, prema istoku i sjeveroistoku do Raduše, a prema zapadu i sjeverozapadu graniči s Duvanjskim poljem. Najvećim dijelom nalazi se u općini Tomislavgrad, a dijelom u općinama Prozor-Rama i Kupres.

Zajedno s planinama Vran, Raduša i Vranica, Ljubuša čini prirodnu granicu između šumovitog i plodnog tla srednje Bosne te surovijih, kamenitih i krških krajeva sjeverne Hercegovine. Prema predaji, ime je dobila po jednoj od povijesnih hrvatskih kraljica.

Planina je široko razvučena, bez izrazitih grebena i istaknutih vrhova. Od jugoistoka i jugozapada postupno se uzdiže prema sjeveru. Velika Ljubuša ili Crnovrh najviši je vrh planine, visok 1.797 metara nad morem. Geološki je građena od vapnenca s razvijenim krškim oblicima reljefa. U unutrašnjosti se nalaze brojne špilje i jame, a najveće su Pašnjača i Orlovača na zapadnom dijelu planine, iznad sela Lipe i Mandinog Sela.

Unutrašnji dio planine sastoji se od veoma prostranih uvala koje započinju na oko 1.400 metara nadmorske visine i dižu se do 1.600 metara. Najpoznatije su Poljica, Bunari, Zlopolje i Žitnići, a najveća među njima jest uvala Zlopolje. U tim velikim uvalama nalaze se brojni manji i veći doci, a mjestimično i prostrane, duboke vrtače koje se po svojoj formi razlikuju od vrtača na drugim planinama.

Na Ljubuši ima više manjih izvora vode koji nikada ne presušuju. Budući da su utonuli u zemlju, nazivaju se bunarima. Posebno je poznat izvor Velika Kapavica, koji ne presušuje tijekom cijele godine. U vrijeme Austro-Ugarske izgrađena je od klesanog kamena lokva sa živom vodom na Velikim bunarima, a sedamdesetak metara iznad nje nalazi se kaptaža s desetak izvora koji su kamenim kanalom spojeni u klesanu lokvu.

Od položaja Bunara prema sjeverozapadu, na visini od oko 1.500 metara, nalazi se nekoliko živih izvora koje su stočari nazivali Bunarima. Do njih se

Hercegovačka planinska koliba na Ljubuši (Bunarima) od drvene građe obložena busenjem (Jovo Popović, *Ljetni stanovi na planinama Raduši i Ljubuši*, 1937.)

Lokva Mala Kapavica

silazi kamenim stepenicama jer su utonuli jedan do 1,2 metra u zemlju. Nešto sjevernije, na položajima zvanima Pole, nalaze se dva mala živa vrela – Velika i Mala Kapavica – na nadmorskoj visini od 1.510 metara. I ljeti u njima ima vode, ali u tankom mlazu. U smjeru sjeverozapada nalazi se još jedan izvor – Pišteta. To je gotovo sva stalna živa voda u središtu Ljubuše.
Na putu prema Crnom vrhu nalaze se tri najveće lokve na Ljubuši, u narodu zvane Trolokva ili Selakuše.

ŽIVOT I STOČARSKA TRADICIJA

Brojni stočari iz Hercegovine upravo su na ovoj planini napasali stoku, a neki i danas imaju svoja ljetna boravišta, tzv. stanove ili katune. Na ramskom dijelu planine sačuvano je više ostataka nekadašnjeg života.
U prošlosti je tijekom sezone ispaše na Ljubuši paslo više tisuća ovaca i stotine krava. Prema zapisima Jove Popovića (*Ljetni stanovi na planinama Raduši i Ljubuši*, 1937.), 1930-ih godina na Ljubuši je ljetovalo oko 20.000 ovaca i koza te oko 500 konja i goveda. Redovito su se kosile livade i obrađivale vrtače u kojima su uspijevali krumpir i jaro žito. Može se reći da je ova planina u prošlosti ljudima značila život.
Pašnjaci Ljubuše prostranošću i kvalitetom ubrajaju se među najveće i najbolje u Bosni i Hercegovini. Danas na njoj pase znatno manje stoke, ali je i dalje važna za stočare, pčelare, planinare, lovce, berače ljekovitog bilja i druge ljubitelje prirode. U novije vrijeme bilježi se porast aktivnosti u stočarstvu i ovčarstvu, što se odražava na proizvodnju mesa, mlijeka i sira.

KLIMA, BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVIJET

Planina je pretežno gola, bez većega šumskog pokrivača, pa čak i bez klekovine i smreke. Na padinama okrenutima prema Trebiševu i Duvanjskom polju prevladava goli krš, a u unutarnjem dijelu nalaze se prostrane visoravni i planinski pašnjaci s pitomim planinskim travama za ispašu ovaca.
Od samoniklog bilja osobito su rasprostranjeni kukurijek, lanilist i hajdučka trava. Pitome i plemenite trave javljaju se mjestimično, u dubljim uvalama.
Ljeta na Ljubuši su suha i vruća, a zime duge i hladne.
Fauna Ljubuše nije osobito bogata visokom divljači, kojoj više pogoduju šumoviti obronci susjednih planina.
Lov na srneću divljač, zeca i divlju svinju ima dugu tradiciju i zadržao se do danas. Od divljači zastupljeni su medvjed, vuk, lisica, jazavac, kuna, divlja svinja, divokoza, srna i zec.

PLANINARENJE I VIDICI

Na obronke, vrhove i kose Ljubuše može se uspeti iz više smjerova: iz Tomislavgrada, sa Zvirnjače (Kupres) ili s istočnog oboda iz Rame. Sjeverni dio naziva se Kosno polje, u kojem se nalazi selo Zvirnjača s nekoliko zaselaka.

Crnovrh, najviši vrh Ljubuše

Ljubušu nije lako upoznati u jednom danu. Raznolika je, privlačna i pitoma, lijepa i ljeti i zimi. Njezini vidici te geološke i biološke značajke ostavljaju snažan dojam, pa se ljubitelji prirode rado vraćaju.
U središte Ljubuše može se doći za nešto više od sat vremena laganog hoda s Proslapske planine, a terenskim se vozilom može obići gotovo svaki dio.
U području Donjih bunara nalazi se pećina Lujin dućan, koja je prema putopisu Jovana Popovića bila nastanjena u 18. stoljeću. Ondje se nalaze i ostaci objekata u kojima je planinsko dobro „Čvrsnica“ u prošlom stoljeću držalo nekoliko tisuća ovaca, više stotina volova, siranu, štale, tri bunara i kupalište za ovce.
Sa Zlopolja se za oko sat hoda može uspeti na Crni vrh. Najviši vrh Ljubuše nije grebenast, nego ravan i pločast, građen stepenasto, s dvjema zaravnima razdvojenima visinskom razlikom od oko sedam metara.
S vrha se pružaju široki i daleki vidici: prema Vukovskom polju, Raduši, Vranici, Bitovnji i Bjelašnici; prema Vranu i Čvrsnici; prema Duvanjskom polju i Tomislavgradu; te prema planinama Tušnici i Libu.

Zvirnjača

Lovačka kuhinja

Pripremila **Jelena Ljubić**

Varivo od divlje patke

Sastojci

- 1 veća divlja patka
- ½ l crnog vina
- 2 l vode
- 2 glavice crvenog luka
- 1 glavica češnjaka
- 2 – 3 lovorova lista
- 2 veće mrkve
- 1 manji korijen celera
- 20 dkg suhe slanine
- vezica peršina
- 2 jušne žlice masti ili ulja
- papar, vegeta i sol po želji
- vrhnje za kuhanje (po potrebi, za zgušnjavanje)

Priprema

Patku očistiti od perja i iznutrica. Odvojiti meso s bataka i prsa, a kosti sačuvati.
Suhu slaninu narezati na kockice. Na mesu napraviti male džepiće i u njih umetnuti komadiće slanine.
U veću posudu staviti meso i kosti te preliti mješavinom vode i vina. Dodati lovor i papar u zrnu. Ostaviti da odstoji na hladnome mjestu najmanje 24 sata, povremeno okrećući meso i kosti.
U većoj posudi zagrijati mast ili ulje, dodati meso i kosti te lagano prepeći dok ne dobiju lijepu boju. Zatim doliti vode toliko da pokrije meso, posoliti i popapriti. Kuhati najmanje sat vremena, po potrebi i dulje, dok meso ne omekša.
Tijekom kuhanja nadzirati količinu tekućine i po potrebi dolijevati vodu.
Crveni luk, mrkvu i celer sitno nasjeckati te kratko popržiti. Tekućinu u kojoj se kuhalo meso procijediti i dodati povrću.
Sve sjediniti, umiješati nasjeckani peršin i po potrebi dodati vrhnje za kuhanje kako bi se varivo zgusnulo. Po želji dodatno začiniti.

Umak s maslinama

Sastojci

- 12 malih rajčica
- 15 zelenih maslina
- 15 crnih maslina
- 1 čajna žlica origana
- 1 vezica peršina
- 2 češnja češnjaka
- 10 dkg naribanog sira
- 1 šalica maslinova ulja
- sol i papar po želji

Priprema

Male rajčice oprati i kratko uroniti u toplu vodu kako bi se lakše ogulile.
Na tavi zagrijati maslinovo ulje, dodati rajčice i lagano ih pirjati uz miješanje. Masline, češnjak i peršin sitno nasjeckati te dodati rajčicama. Kratko promiješati i maknuti s vatre.
U još toplu smjesu umiješati naribani sir i sve dobro sjediniti dok ne dobijete kompaktnu smjesu.
Umak poslužiti u manjim zdjelicama kao dodatak varivu od divlje patke.
Dobar tek! Uz čašu dobrog crnog vina, ugođaj je potpun.

Mariofil Soldo **SUDOKU**

				8			2	3
		8	2	4				6
2					5	4		9
		3	4	5			1	
	7	4		3		2	9	8
6	1			7	8	3		
		6	8					1
4					3	7		2
7	2			6			3	

	3	6		2				
			5		9		4	
		4	1	7				
4		1					6	
2			4		7			5
	5			6		4		1
				5	1	8		
	7		6		2	9		
				4		7	5	

Popuni prazna polja brojevima od 1 do 9. Svaki se broj smije pojaviti samo jednom u svakom retku, stupcu i odjeljku od 3x3.

Frano Vukoja

Pucanje od smijeha

TELEVIZIJA I MOBITEL

Nakon lovne sezone nedjeljom popodne lovac nazove kolegu:
– Je li i kod tebe doma kao kod mene, upalite televizor i buljite u mobitele?!

DOBRA I LOŠA VIJEST

Nakon lovačke večere lovac u sitne noćne sate dolazi doma, a ljutita supruga mu reče:
– Imam za tebe dobru i lošu vijest. Ostavljam te!
– Dobro, da čujem lošu vijest – uzvrati lovac.

KAKO DO VRHA?

Planinar upita lovca koji je imao kuću podno planine:
– Kako najlakše mogu stići do vrha ove planine?
– Ako vam se jako žuri, mogu odvezati moga psa – odgovori lovac.

TELEĆA GLAVA

Lovac u mesnici upita mladog mesara:
– Imate li teleću glavu?
– Ne, ja sam se neki dan tako ošišao – pojasni mu mladi mesar.

ŽVAČE PČELE

– Kako Chuck Norris jede med?
– Žvače pčele!

BEZ ROĐENDANSKOG DARA

Supruga upita muža lovca:
– Što ću ti kupiti za rođendan?
– Nemoj ništa, nisam baš pri lovi!

U RIBIČIJU

Ribič pošao u ribičiju, a supruga mu zajedljivo reče:
– Ako pastrva bude skupa, ti kupi šarana, a možeš i štuku!

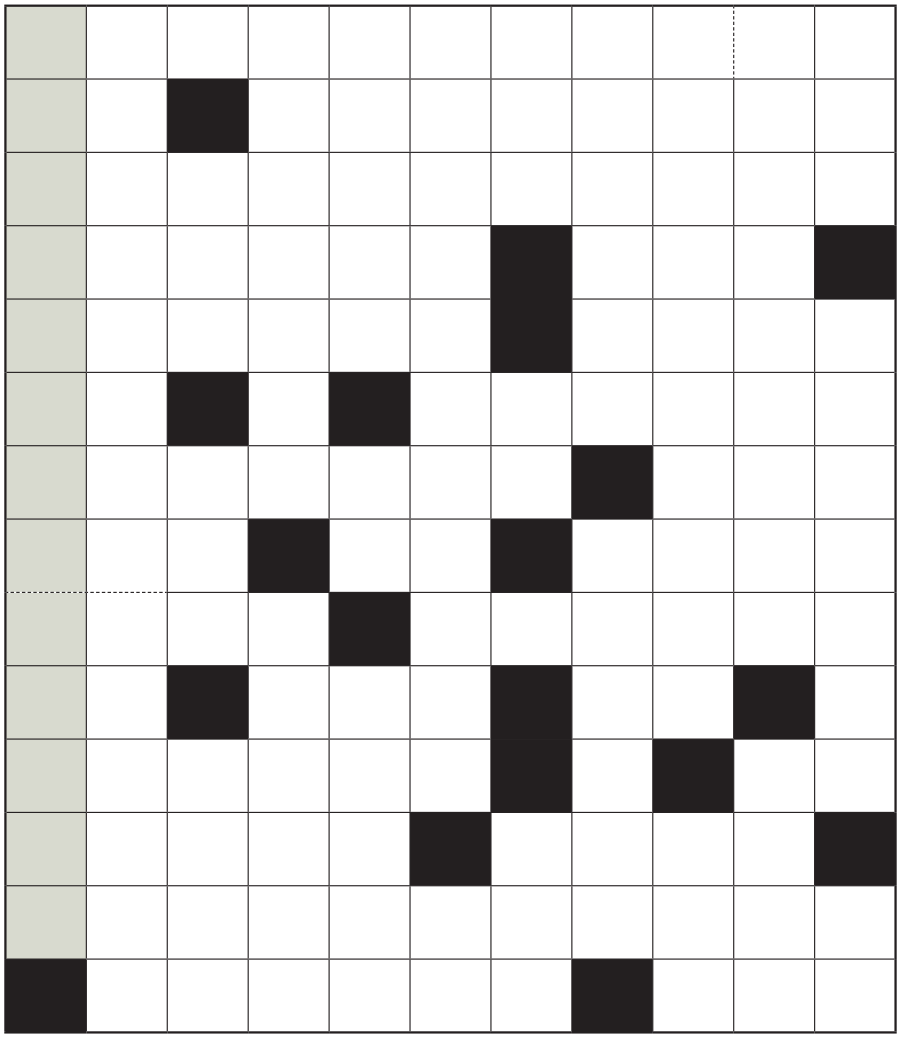

RAZMJEŠTAJNICA

Sastavite križaljku razmještanjem pojmova s popisa, koje treba upisati u lik križaljke. Ako ste sve ispravno napravili onda ćete u posebno označenim poljima (okomito) dobiti naziv za autohtonu hrvatsku pasminu pasa, zaštićenu kao nematerijalno kulturno dobro, potječe od pasa koje su Hrvati doveli sa sobom migrirajući u ove krajeve, vrlo inteligentna životinja sa snažnom potrebom za ljudskim društvom.

Vodoravno:

AČE, ADORNO, AGO, AKADEMIK, ALALA, ČEŠALA, EKC, EL, GACANJE, HVALISATI SE, IMENIK, IRA, ISA, ISTAKA, KIĆANKA, KM, ODAK, OPOR, OZALJ, RL, ROTARIJANAC, SITO, SM, TI, TILION, VAKUUMIRATI, VR

Okomito:

ADI, ANA, CE, ĆAO, EKI, IKUNO, IMAGINIZAM, INJ, KLARA, KOL, LAURICA, MA, NE, OJE, OKALJATI, OTKADA, REALAC, SAMONIKLICA, SITOTISAK, ŠATA, TERASE, TKAČ, VLADIMIR PRELOG

Sastavio, Mariofil Soldo

GRGO ĆORIĆ
1956. – 2026.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

JURE MUSULIN – ĐUR
1931. – 2026.
LD „Galeb“ Čapljina

DRAGAN VUKADIN
1981. – 2026.
LD „Uskoplje“ G. Vakuf – Uskoplje

MILJENKO CRNJAC – MIĆA
1978. – 2026.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

IVAN KVESIĆ
1955. – 2026.
LD „Tetrijeb“ Kupres

AN̄ĐELKO STJEPANOVIĆ
1945. – 2026.
LD „Sokol“ Seonjaci

IVAN ČERKEZ – ČERI
1954. – 2026.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

MARKO GALIĆ
1953. – 2026.
LD „Golub“ Čitluk

SLAVKO BOŠNJAK
1960. – 2026.
LD „Jarebica“ Mostar

ZORAN ŠUŠAK
1969. – 2026.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

STIPE KOŽUL – ĐONIĆ
1943. – 2026.
LD „Rujan“ Kočerin

DRAGO FILIPOVIĆ – BAKA
1953. – 2026.
LD „Jarebica“ Mostar

JOZO BRKIĆ – LOLA
1931. – 2026.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

IZET MAČKIĆ
1933. – 2026.
LU „Cincar“ Livno

MIRO MILIČEVIĆ
1960. – 2025.
LD „Jarebinjak“ Rakitno

VIKTOR GALIĆ
1941. – 2025.
HLU „Malič“ Grude

IVO MIĆIĆ
1935. – 2025.
LSUG „Jarebica“ Štrepci

MIRO DAMJANOVIĆ
1955. – 2025.
LSUG „Jarebica“ Štrepci

ANTO BLAŽEVIĆ – ŠIKE
1959. – 2025.
LSUG „Jarebica“ Štrepci

– OBLJETNICE –

PETAR GALIĆ – PEPA
2025. – 2026.
LU „M. M. – Bikan“ Vir

Molimo odgovorne u lovačkim udrugama da nam redovito dostavljaju fotografije svojih preminulih članova te njihovo ime, prezime, godinu rođenja i godinu smrti, kako bismo mogli objaviti sjećanja na sve naše pokojne kolege lovce.

Hvala vam na suradnji i razumijevanju.

Uredništvo

KALENDAR LOVIDBE

OŽUJAK

Vepar, nazime, medvjed, vuk, muflonka i janje, veliki tetrijeb (od 15. 3.), lisica, čagalj, tvor

TRAVANJ

Vepar, nazime, medvjed, vuk, muflonka i janje, veliki tetrijeb, lisica, čagalj

SVIBANJ

Srnjak, vepar, nazime, medvjed (do 15. 5.), vuk, muflonka i janje, veliki tetrijeb, lisica, čagalj

LOVCI, OPREZ! ORUŽJE UBIJA!

Sad je pravi čas - najljepša marka čeka tvoj glas!

Pozivamo vas da sudjelujete u izboru najljepše marke Hrvatske pošte Mostar. Dajući svoj glas za najljepše izdanje iz 2025. godine ulazite u nagradnu igru u kojoj možete osvojiti vrijedne nagrade.

Skenirajte QR code i pogledajte naša izdanja u 2025. godini.

Glasački listić

Glas za najljepšu marku HP Mostar 2025. dajem izdanju pod rednim brojem _____

Ime i prezime _____

Adresa _____

Broj tel./mob. _____

Glasački listić pošaljite najkasnije do 15. travnja 2026. na adresu: Hrvatska pošta d.o.o. Mostar, „Izbor najljepše marke HP Mostar 2025." Put za Aluminij 131, 88000 Mostar

Pošta
Hrvatska pošta Mostar

Hrvatska pošta d.o.o. Mostar
Ured marketinga i korporativnih komunikacija, Put za Aluminij 131, 88000 Mostar, BiH
E-mail: stamps@post.ba, www.post.ba

HS Produkt
EXPECT THE BEST

Izbor br. 1 policajki u BiH

HELLCAT PRO
THE PERFECT BALANCE

Hellcat® Pro kombinira kompaktan dizajn s iznimnim kapacitetom – standardno dolazi s 15+1 metaka, a uz priloženi produženi spremnik kapacitet raste na 17+1. Zahvaljujući tankom i ergonomskom profilu, nudi veću vatrenu moć u manjem formatu od bilo kojeg pištolja u svojoj klasi.

Cijena: **1.399,00 KM**

MM TRADE
GUN STORE AND RANGE

L: Trnska cesta 215, Široki Brijeg
L: Rostovska b.b., Bugojno
L: Lisice 2, Ljubuški
www.mmtrade.ba | info@mmtrade.ba | M. 063 715 149